

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Kamień Krajeński

Czerwiec, 2018 r.

Zamawiający:

Urząd Miejski w Kamieniu Krajeńskim
Plac Odrodzenia 3
89-430 Kamień Krajeński

Wykonawca:

Green Key Joanna Masiota-Tomaszewska
ul. Nowy Świat 10a/15
60 - 583 Poznań
www.greenkey.pl

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Kamień Krajeński

Kierownik projektu:

mgr Joanna Masiota - Tomaszewska

Autorzy opracowania:

mgr Kamil Nabagło
mgr Andrzej Karkowski

Czerwiec, 2018 r.

SPIS TREŚCI

WYKAZ SKRÓTÓW	5
I. Wstęp	6
1.1. Podstawy prawne	6
1.2. Metoda opracowywania Programu Rewitalizacji Gminy Kamień Krajeński	7
II. Uproszczona diagnoza Gminy Kamień Krajeński z wnioskami	11
2.1. Położenie geograficzne i podział administracyjny	12
2.2. Podstawowe dane o sytuacji społecznej Gminy	13
2.3. Podstawowe dane o sytuacji gospodarczej Gminy	17
2.4. Podstawowe dane o stanie i potencjale środowiska przyrodniczego i kulturowego	19
2.5. Uwarunkowania i bariery przestrzenno-funkcjonalne oraz techniczne Gminy Kamień Krajeński	20
2.6. Wnioski	22
III. Obszar zdegradowany Gminy	26
3.1. Delimitacja obszaru zdegradowanego dla obszaru wiejskiego – metodologia oraz skala problemów	26
3.1.1. Samowystarczalność ekonomiczna ludności i gospodarstw domowych	26
3.1.1.1. Wskaźnik – Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze	26
3.1.2. Wychowanie i edukacja przedszkolna dzieci w wieku 3-5 lat	28
3.1.2.1. Wskaźnik – Odsetek dzieci zamieszkujących dany obszar w wieku 3-5 lat, objętych wychowaniem przedszkolnym	28
3.1.3. Klimat aktywności gospodarczej	30
3.1.3.1. Wskaźnik liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na danym obszarze	30
3.1.4. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego na obszarze wiejskim Gminy	31
3.2. Delimitacja obszaru zdegradowanego dla miasta Kamień Krajeński – metodologia oraz skala problemów	34
3.2.1. Zaawansowanie procesu starzenia się ludności	34
3.2.1.1. Wskaźnik – Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze	36
3.2.2. Wychowanie i edukacja przedszkolna dzieci w wieku 3-5 lat	37
3.2.2.1. Wskaźnik – Odsetek dzieci zamieszkujących dany obszar w wieku 3-5 lat, objętych wychowaniem przedszkolnym	37
3.2.3. Bezpieczeństwo funkcjonowania rodzin, porządek publiczny	38
3.2.3.1. Wskaźnik – Stosunek interwencji Policji z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego względem ogółu gospodarstw domowych na danym obszarze	39
3.2.4. Stan techniczny urządzeń infrastruktury społecznej	40
3.2.4.1. Wskaźnik – Liczba budynków i przestrzeni, których stan konstrukcji lub zagospodarowanie ogranicza lub uniemożliwia ich wykorzystanie dla celów rozwoju społecznego na 100 ha w danej jednostce strukturalnej	41
3.2.5. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego dla miasta Kamień Krajeński	43
IV. Obszar rewitalizacji gminy	46
4.1. Wyznaczenie obszaru rewitalizacji na obszarze wiejskim Gminy	46
4.2. Wyznaczenie obszaru rewitalizacji dla miasta Kamień Krajeński	48
4.3. Podsumowanie	49

V.	Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji	52
5.1.	Podobszar rewitalizacji Orzełek oraz podobszar rewitalizacji Obkas	52
5.2.	Podobszar rewitalizacji Kamień Krajeński	56
VI.	Wizja stanu obszaru rewitalizacji po przeprowadzeniu rewitalizacji.....	62
VII.	Cele rewitalizacji oraz odpowiadające im kierunki działań służące eliminacji lub ograniczeniu negatywnych zjawisk	65
7.1.	Cel, kierunki działań oraz przedsięwzięcia rewitalizacyjne	65
7.2.	Wskaźniki realizacji celu	66
VIII.	Lista planowanych projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych	68
8.1.	Główne (podstawowe) projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne	68
8.2.	Uzupełniające (pozostałe) przedsięwzięcia rewitalizacyjne	78
IX.	Opis powiązań PR z dokumentami strategicznymi i planistycznymi	79
9.1.	Opis powiązań lokalnego programu rewitalizacji z dokumentami na szczeblu ponadlokalnym.....	79
9.1.1.	Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 Plan modernizacji 2020+	79
9.1.2.	Strategia Obszaru Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Powiatu Sępoleńskiego	79
9.2.	Opis powiązań lokalnego programu rewitalizacji z dokumentami na szczeblu lokalnym.....	80
9.2.1.	Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność na lata 2016 – 2023	80
9.2.2.	Strategia rozwoju Gminy Kamień Krajeński	81
X.	Mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami/przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym PR	81
10.1.	Komplementarność przestrzenna	82
10.2.	Komplementarność problemowa	83
10.3.	Komplementarność proceduralno-instytucjonalna	83
10.4.	Komplementarność źródeł finansowania	84
10.5.	Komplementarność międzyokresowa	84
XI.	Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców oraz innych podmiotów i grup aktywnych na terenie gminy w proces rewitalizacji.....	88
XII.	Szacunkowe ramy finansowe w odniesieniu do głównych i uzupełniających projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych	91
XIII.	System zarządzania realizacją programu rewitalizacji	95
XIV.	System monitoringu i oceny skuteczności działań oraz system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu PR.....	96
XV.	Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko	97
SPIS TABEL	98	
SPIS RYCIN.....	99	
WYBRANA LITERATURA	100	

WYKAZ SKRÓTÓW

DCISiEE – Diecezjalne Centrum Integracji Społecznej i Edukacji Ekologicznej w Orzełku

DPS – Dom Pomocy Społecznej

MGOK – Miejsko – Gminny Ośrodek Kultury

MGOPS – Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

MGZUO – Miejsko – Gminny Zespół Usług Oświatowych

GUS – Główny Urząd Statystyczny

PGR – Państwowe Gospodarstwo Rolne

RPO WK-P – Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020

SORS-G PS – Strategia Obszaru Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Powiatu Sępoleńskiego

PR lub **LPR** – Program Rewitalizacji lub Lokalny Program Rewitalizacji

ZPPR – „Zasady programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych...”

UE – Unia Europejska

I. Wstęp

1.1. Podstawy prawne

Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz.U. 2017 poz. 1023), określiła zasady oraz tryb przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji. Samorządy otrzymały podstawę prawną do podjęcia kompleksowych działań służących rewitalizacji obszarów zdegradowanych.

Rewitalizacja stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji.

Zgodnie z art. 52 ustawy o rewitalizacji do dnia 31 grudnia 2023 r. dopuszcza się realizację przedsięwzięć wynikających z programu zawierającego działania służące wyprowadzeniu obszaru zdegradowanego ze stanu kryzysowego, przyjmowanego uchwałą rady gminy, bez uchwalania gminnego programu rewitalizacji. W takim przypadku wyznaczenie w drodze uchwały obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, specjalnej strefy rewitalizacji, a także uchwalenie miejscowego planu rewitalizacji nie jest konieczne.

Prowadzenie rewitalizacji bez korzystania z rozwiązań ustawowych (bez uchwalania Gminnego Programu Rewitalizacji) nie jest jednak przeszkodą do aplikowania o środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej. W przypadku, w którym gmina chce się ubiegać o otrzymanie środków unijnych na projekty rewitalizacyjne musi opracować program rewitalizacji zgodny z wymaganiami wynikającymi z Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 (co do zasady – w aspekcie merytorycznym są to wymogi tożsame do ustawowych, jednak uproszczone są kwestie proceduralne) oraz z wymaganiami i wytycznymi, które zostały przyjęte przez Instytucję Zarządzającą RPO. Wszelkie prace związane z przygotowaniem i wdrożeniem **Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Kamień Krajeński** są więc zgodne z „Zasadami programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko – Pomorskiego na lata 2014 – 2020”.

Przygotowanie, koordynowanie i tworzenie warunków do prowadzenia rewitalizacji, a także jej prowadzenie w zakresie właściwości gminy, stanowią jej zadania własne wobec czego Gmina Kamień Krajeński przystąpiła do opracowania **Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Kamień Krajeński**. W celu opracowania diagnozy służącej wskazaniu obszarów najbardziej narażonych na oddziaływanie negatywnych zjawisk społecznych na terenie Gminy Kamień Krajeński Burmistrz Kamienia Krajeńskiego przeprowadził analizy, w których wykorzystano obiektywne i weryfikowalne mierniki oraz metody badawcze dostosowane do lokalnych uwarunkowań. Podsumowaniem tych prac była „Diagnoza na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Kamień Krajeński”, a także konsultacje społecznego tak wyznaczonego obszaru w dniach 4-11 maja 2018 r.

Obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla

rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację, wyznacza się jako obszar rewitalizacji.

Obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy.

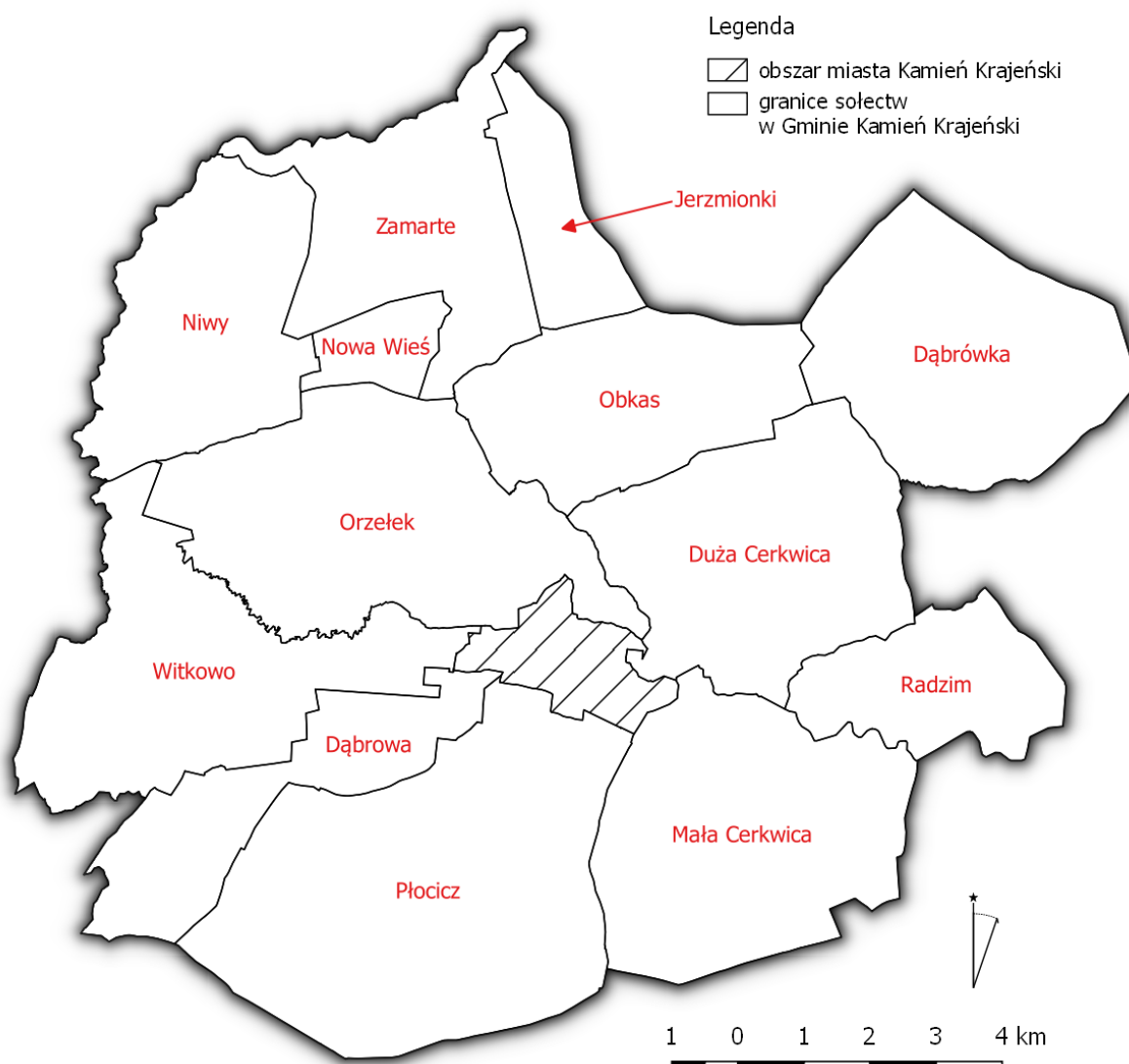
Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Kamień Krajeński został przygotowany w ścisłym nawiązaniu do „Zasad programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020”. W zakresie rewitalizacji stanowi zestaw informacji i reguł na potrzeby opracowywania programów rewitalizacji, mających wesprzeć gminy województwa kujawsko-pomorskiego w przygotowaniu wysokiej jakości programów rewitalizacji. Mają one prowadzić do faktycznej odnowy społecznej i przestrzennej obszarów problemowych, w sytuacji, gdy jednym ze źródeł finansowania jest Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko – Pomorskiego na lata 2014-2020.

1.2. Metoda opracowywania Programu Rewitalizacji Gminy Kamień Krajeński

W gminach miejsko-wiejskich, przyjmując zasadę prowadzenia rewitalizacji zarówno w mieście, jak i na obszarach wiejskich, analizą wewnątrzgminną objęto zarówno obszar miejski jak i wiejski. Mając na uwadze, że liczba mieszkańców miasta Kamień Krajeński przekracza 30% ludności Gminy, zgodnie z „Zasadami programowania...” delimitacja obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji została przeprowadzona według metody mieszanej, tj. osobno dla miasta i osobno dla obszaru wiejskiego.

Gmina Kamień Krajeński zamierza prowadzić proces rewitalizacji zarówno w mieście jak i na obszarach wiejskich, wobec czego konieczne było przeprowadzenie analiz służących wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji dwutorowo.

W przypadku części wiejskiej gminy miejsko-wiejskiej, identyfikację występowania stanu kryzysowego należało przeprowadzić w podziale na miejscowości lub sołectwa. Wybór pozostawia się pomyślnie sporządzającemu diagnozę w zależności od uznania, który podział uznaje za bardziej właściwy. Mając na uwadze szeroko partycypacyjny charakter PR, zdecydowano się przeprowadzić diagnozę w podziale na sołectwa. W części wiejskiej Gminy Kamień Krajeński znajduje się 13 sołectw, których zasięg przestrzenny został zaprezentowany na **Rycinie 1** i dla których przeprowadzono analizy służące wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.

Ryc. 1. Podział Gminy Kamień Krajeński na sołectwa będące przedmiotem analizy służących wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne

Dodatkowo w tabeli przedstawiono udział mieszkańców danego sołectwa w ogólnej liczbie mieszkańców oraz udział powierzchni sołectw w ogólnej powierzchni Gminy Kamień Krajeński. Dodano również wiersz z danymi o mieście, które to objęto osobną analizą.

Tabela 1. Powierzchnia i ludność poszczególnych sołectw w Gminie Kamień Krajeński

Lp.	Sołectwo	Liczba mieszkańców ogółem	Udział (%) mieszkańców w ludności ogółem Gminy Kamień Krajeński	Powierzchnia (ha)	Udział (%) powierzchni w ogólnej powierzchni Gminy Kamień Krajeński
1	Dąbrowa	248	3,54	848	5,19
2	Dąbrówka	689	9,83	1 477	9,04
3	Duża Cerkwica	371	5,29	1 502	9,20
4	Jerzmionki	119	1,70	441	2,70
5	Mała Cerkwica	404	5,76	1 632	9,99
6	Niwy	152	2,17	1 180	7,23
7	Nowa Wieś	59	0,84	225	1,38
8	Obkas	347	4,95	1 109	6,79
9	Orzełek	383	5,47	1 774	10,86
10	Płocicz	780	11,13	2 423	14,84
11	Radzim	260	3,71	684	4,19
12	Witkowo	226	3,22	1 524	9,33
13	Zamarte	597	8,52	1 147	7,02
14	Kamień Krajeński	2 373	33,86	365	2,24
łącznie Gmina Kamień Krajeński		7 008	100,00	16 331	100,00

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych UM i GUS, stan na 31.12.2017 r.

W przypadku miasta Kamień Krajeński proces delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, według „Zasad programowania...” należało przeprowadzić w podziale na jednostki strukturalne, których sposób wyznaczenia jest dowolny, ale spełniać musi kilka obligatoryjnych warunków.

Zdecydowano się na podział miasta na dwie jednostki strukturalne (**JS1** i **JS2**), których podstawą wyznaczenia były:

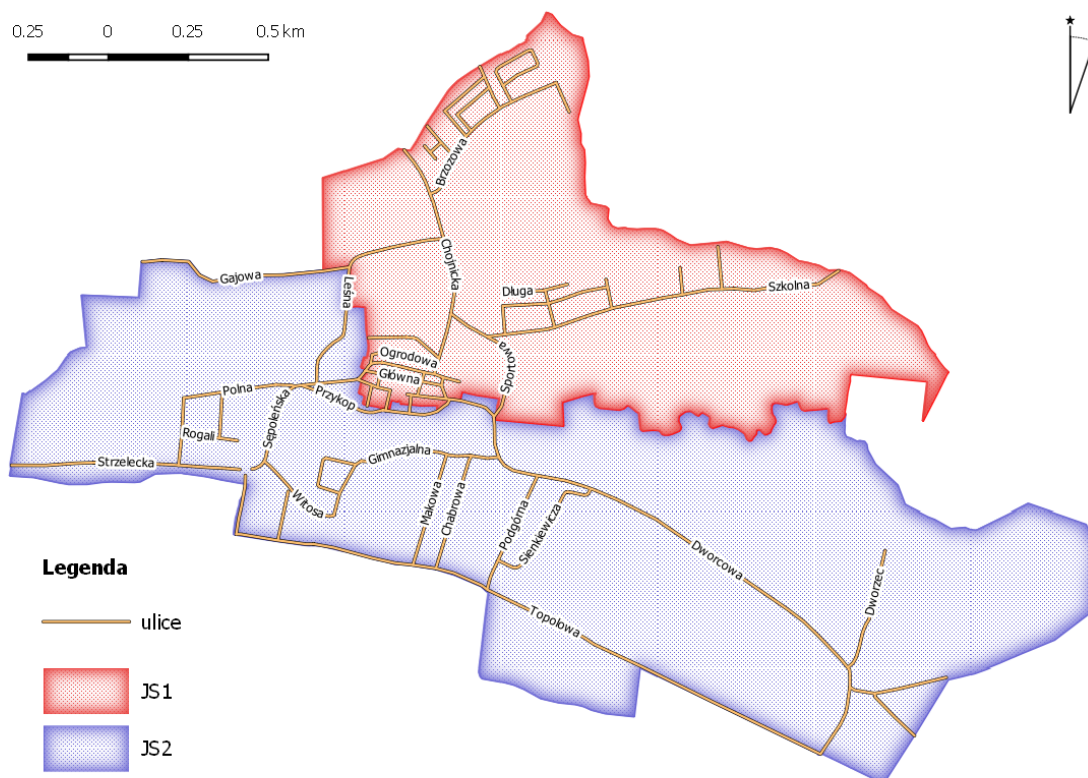
- czytelność i zwartość wyznaczanych jednostek rozumiana jako łatwość identyfikacji przestrzennej danej jednostki,
- możliwość pozyskania danych – dane służące identyfikacji problemów w danej jednostce pozyskiwane były od różnych podmiotów, wobec czego ustalono, iż możliwe jest ich zebranie do stopnia szczegółowości odpowiadającego ulicom¹.
- podobieństwa i powiązania danych przestrzeni w mieście.

Przy podziale miasta zagwarantowano, by żadna z jednostek nie koncentrowała więcej niż 30% mieszkańców Gminy. Zagadnienie dotyczące maksymalnej powierzchni wyznaczanych jednostek strukturalnych w przypadku miasta Kamień Krajeński również zostało zagwarantowane.

Zasięg przestrzenny wyznaczonych jednostek strukturalnych przedstawiono na **Rycinie 2**.

¹ jedyny wyjątek stanowiła ulica Leśna, która została podzielona w następujący sposób:

1. **JS2** – numery 9, 11 i 18 (od ulicy Sępoleńskiej do rzeki Kamionki)
2. **JS1** – pozostałe numery

Ryc. 2. Podział miasta Kamień Krajeński na jednostki strukturalne

Źródło: opracowanie własne

Mając na uwadze, iż nie dla każdego odbiorcy przedstawienie wyznaczonych jednostek strukturalnych w formie graficznej jest wystarczająco czytelne, poniżej w tabeli zestawiono wszystkie ulice w mieście przyporządkowując im odpowiednią jednostkę strukturalną. Zaprezentowano również podstawowe dane o wyznaczonych jednostkach strukturalnych.

Tabela 2. Podstawowe dane o wyznaczonych jednostkach strukturalnych w mieście Kamień Krajeński

Nazwa jednostki strukturalnej	Liczba mieszkańców	Udział (%) mieszkańców w ludności ogółem Gminy Kamień Krajeński	Powierzchnia (ha)	Udział (%) powierzchni w ogólnej powierzchni Gminy Kamień Krajeński	Ulice wchodzące w skład danej jednostki strukturalnej
JS1	1 156	16,495	127	0,78	ul. 14 Lutego 1942, ul. Adama Mickiewicza, ul. Brzozowa, ul. Chojnicka, ul. Cisowa, ul. Długa, ul. Główna, ul. Janusza Kusocińskiego, ul. Jesionowa, ul. Jeziorna, ul. Klonowa, ul. Krótka, ul. Kwiatowa, ul. Leśna ² , ul. Młyńska, ul. Modrzewiowa, ul. Ojca Maksymiliana Kolbego, Plac Odrodzenia, ul. Ogrodowa, ul. Poległych w Radzimiru, ul. Przesmyk, ul. Ratuszowa, ul. Rybacka, ul. Sielankowa, ul. Słoneczna, ul. Sosnowa, ul. Spokojna, ul. Sportowa, ul. Szkolna, Plac Szkolny, ul. Świerkowa, ul. Wąska, ul. Wojska Polskiego, ul. Wrzosowa, ul. Wspólna, ul. Zbożowa
JS2	1 217	17,365	238	1,46	ul. Chabrowa, ul. Dworcowa, ul. Dworzec, ul. Franciszka Rogali, ul. Gajowa, ul. Gimnazjalna, ul. Henryka Sienkiewicza, ul. Jana Matejki, ul. Jana Pawła II, ul. Leśna ³ , ul. Makowa, ul. Podgórna, ul. Polna, ul. Przemysłowa, ul. Przykop, ul. Rodziny Seydów, ul. Sępoleńska, ul. Stanisława Wyspiańskiego, ul. Stefana Wyszyńskiego, ul. Strzelecka, ul. Topolowa, ul. Wincentego Witosa, Rondo 650-lecia Kamienia Krajeńskiego
Ogółem	2 373	33,86	365	2,24	-

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych UM i GUS, stan na 31.12.2017 r.

² wszystkie numery poza numerami: 9, 11 i 18

³ numery 9, 11 i 18

Dla wyznaczonego obszaru rewitalizacji Burmistrz Kamienia Krajeńskiego sporządził Lokalny Program Rewitalizacji (LPR). Niniejszy dokument, zgodnie z założeniami ZPPR, zawiera minimalny zestaw elementów, tj.:

1. opis powiązań LPR z dokumentami strategicznymi i planistycznymi,
2. uproszczona diagnoza gminy z wnioskami,
3. obszar zdegradowany gminy,
4. obszar rewitalizacji gminy,
5. szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji,
6. wizja stanu obszaru rewitalizacji po przeprowadzeniu rewitalizacji,
7. cele rewitalizacji oraz odpowiadające im kierunki działań służące eliminacji lub ograniczeniu negatywnych zjawisk,
8. lista planowanych projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych,
9. mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami/przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym LPR,
10. mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców oraz innych podmiotów i grup aktywnych na terenie gminy w proces rewitalizacji,
11. szacunkowe ramy finansowe w odniesieniu do głównych i uzupełniających projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych,
12. system zarządzania realizacją programu rewitalizacji,
13. system monitoringu i oceny skuteczności działań oraz system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu LPR.

II. Uproszczona diagnoza Gminy Kamień Krajeński z wnioskami

Mając na uwadze zakres interwencji możliwej do zidentyfikowania i przeciwdziałania w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji dokonano syntetycznej diagnozy Gminy pod kątem występowania stanu kryzysowego biorąc pod uwagę następujące aspekty społeczno-gospodarcze:

- zaawansowanie procesu starzenia się ludności,
- problemy rynku pracy,
- samowystarczalność ekonomiczna ludności i gospodarstw domowych,
- wychowanie i edukacja przedszkolna dzieci w wieku 3-5 lat,
- bezpieczeństwo funkcjonowania rodzin, porządek publiczny,
- zagrożenie przestępczością,
- klimat aktywności gospodarczej,
- sposób użytkowania terenów.

Za poziom odniesienia przyjęto analogiczną sytuację w powiecie i województwie kujawsko-pomorskim.

Wskazano również:

- istotne aspekty związane ze środowiskiem przyrodniczym i kulturowym,
- uwarunkowania i bariery przestrzenno-funkcjonalne oraz techniczne Gminy Kamień Krajeński.

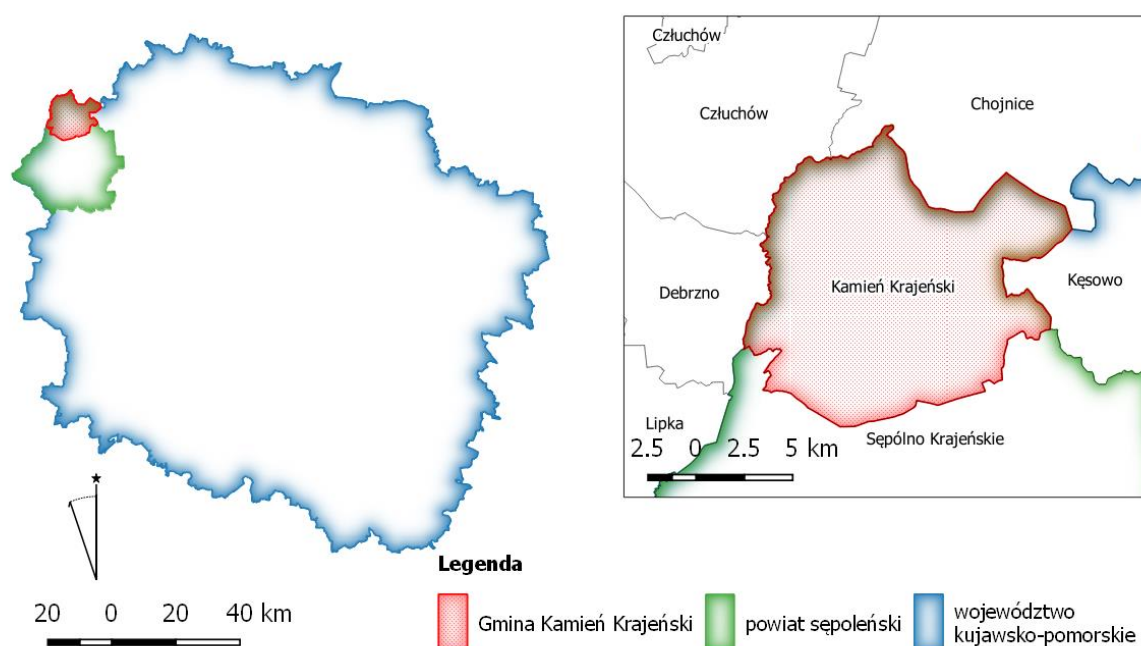
2.1. Położenie geograficzne i podział administracyjny

Gmina Kamień Krajeński zajmuje powierzchnię 16 331 ha (163 km²)⁴ i na koniec roku 2017 zamieszkiwało ją 7 008 osób⁵. Położona jest północno-zachodniej części województwa kujawsko-pomorskiego, w powiecie sępoleńskim. Graniczy z następującymi gminami:

- od północy z gminami: Człuchów (gmina wiejska) i Chojnice (gmina wiejska),
- od zachodu z gminą Debrzno,
- od południa z gminą Sępólno Krajeńskie,
- od wschodu z gminą Kęsowo.

Sieć osadniczą tworzy 14 miejscowości. Miasto Kamień Krajeński ma zwarty charakter i zlokalizowane jest w centralnej części Gminy. Wsie pod względem zabudowy są natomiast bardzo zróżnicowane. W niektórych (Obkas, Niwy, Dąbrówka, Duża Cerkwica, Radzim i Zamarte) funkcjonowały w przeszłości państwowe gospodarstwa rolne, a osiedla je tworzące są w niektórych wsiach wyraźnie oddzielone od właściwej części. Najlepszym tego przykładem jest zabudowa miejscowości Obkas, której to części oddalone są od siebie o 2,8 km. Występuje także duża rozpiętość w liczebności poszczególnych wsi. Przykładowo Nowa Wieś zamieszkała jest przez 59 osób, natomiast – Płocicz – przez 780 osób⁶.

Na **Rycinie 3** przedstawiono położenie Gminy na tle województwa kujawsko-pomorskiego, powiatu sępoleńskiego oraz sąsiednich gmin.

Ryc. 3. Położenie Gminy Kamień Krajeński na tle województwa, powiatu i sąsiednich gmin

Źródło: opracowanie własne

⁴ GUS

⁵ dane UM w Kamieniu Krajeńskim (stan na koniec 2017 roku)

⁶ dane UM w Kamieniu Krajeńskim (stan na koniec 2017 roku)

2.2. Podstawowe dane o sytuacji społecznej Gminy

W skali Gminy, porównując dane GUS za rok 2017⁷ do powiatu sępoleńskiego i województwa kujawsko-pomorskiego (**Tabela 3**), nie odnotowuje się szczególnego nasilenia procesu starzenia się ludności, jednak w odniesieniu tylko do miasta można mówić o niepokojących sygnałach. Będą one przedmiotem dalszej analizy. Tym bardziej, że grupa osób wieku poprodukcyjnym 10 lat wcześniej stanowiła w mieście zaledwie 12,3% ogółu mieszkańców⁸.

Tabela 3. Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem dla wybranych skal odniesienia

Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem	Ekonomiczna grupa wieku	Skala odniesienia			
		miasto Kamień Krajeński*	Gmina Kamień Krajeński	powiat sępoleński	województwo kujawsko-pomorskie
	w wieku przedprodukcyjnym	19,4	20,6	19,6	18,1
	w wieku produkcyjnym	62,5	62,3	61,8	61,5
	w wieku poprodukcyjnym	18,0	17,1	18,6	20,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS za rok 2017

*suma udziałów ludności wg grup ekonomicznych nie daje 100,0% - tak zaprezentowane są dane GUS

Biorąc pod uwagę problemy rynku pracy, na **Rycinie 4** zestawiono dane dotyczące udziału bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym za rok 2017 porównując je do powiatu i województwa⁹.

Ryc. 4. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym dla wybranych skal odniesienia

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS za rok 2017

Jak widać to na **Rycinie 4**, udział osób bezrobotnych w wieku produkcyjnym jest najwyższy spośród zaprezentowanych skal odniesienia wskazując, iż jest to istotny problem w Gminie Kamień Krajeński. Z uwagi na brak możliwości pozyskania danych dotyczących

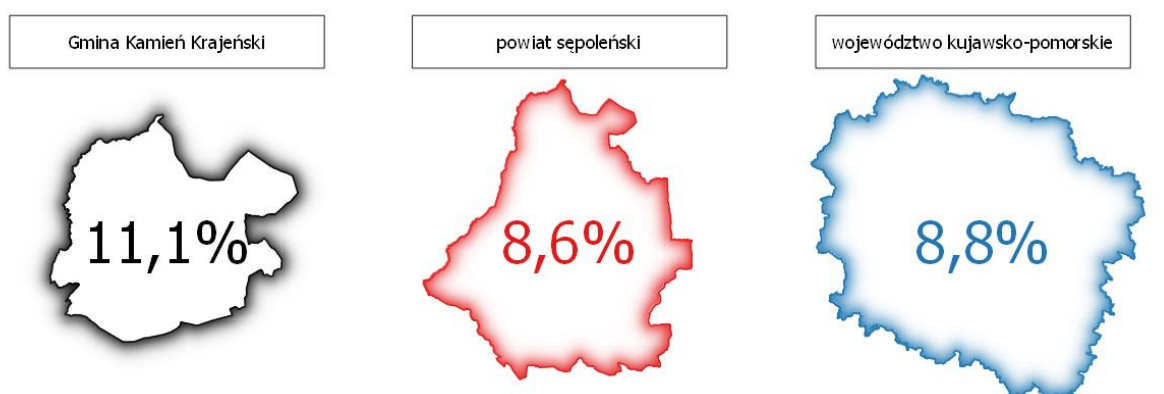
⁷ dane za rok 2017 (dostęp: 29.05.2018 r.)

⁸ dane GUS za rok 2007

⁹ brak danych GUS dla miasta Kamień Krajeński

bezrobocia w poszczególnych sołectwach Gminy Kamień Krajeński i jednostkach strukturalnych miasta Kamień Krajeński, nie jest jednak możliwe zbadanie tego problemu dokładniej, tj. w podziale na poszczególne sołectwa czy jednostki strukturalne.

Samowystarczalność ekonomiczną ludności i gospodarstw domowych ujęto poprzez zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej (wyrażony w %) stosując podobne porównanie jak w przypadku bezrobocia. Podobna jest również interpretacja zebranych danych. W odniesieniu do powiatu sępoleńskiego i województwa kujawsko-pomorskiego, Gminę Kamień Krajeński cechuje wyższy zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej, który wskazuje na występowanie stanu kryzysowego w Gminie (**Rycina 5**).

Ryc. 5. Zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej dla wybranych skal odniesienia

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS za rok 2016¹⁰

Dane pochodzące bezpośrednio od instytucji samorządowej bezpośrednio zajmującej się pomocą społeczną, czyli Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kamieniu Krajeńskim (dalej MGOPS) wskazują, że problem niskiej samowystarczalności ekonomicznej w szczególności dotyczy obszaru wiejskiego Gminy (**Tabela 4**), dlatego też problem ten będzie szczegółowo zbadany tylko dla obszaru wiejskiego.

Tabela 4. Zagadnienie samowystarczalności ekonomicznej ludności i gospodarstw domowych w Gminie Kamień Krajeński w podziale na obszar wiejski i miejski

Wskaźniki z Załącznika 3, Tabeli 5 „Zasad programowania”, które można użyć dla ujawnienia stanu kryzysowego sferze związanej z samowystarczalnością ekonomiczną ludności i gospodarstw domowych		Gmina Kamień Krajeński ogółem	obszar wiejski	obszar miejski
1.	Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze	7,69%	8,93%	5,27%

¹⁰ brak danych za rok 2017 (dostęp: 29.05.2018 r.)

Wskaźniki z Załącznika 3, Tabeli 5 „Zasad programowania”, które można użyć dla ujawnienia stanu kryzysowego sferze związanej z samowystarczalnością ekonomiczną ludności i gospodarstw domowych		Gmina Kamień Krajeński ogółem	obszar wiejski	obszar miejski
2.	Udział gospodarstw domowych-stałych beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w liczbie gospodarstw domowych ogółem na danym obszarze	5,51%	6,81%	3,46%
3.	Udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku na danym obszarze	32,31%	36,76%	22,73%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MGOPS za rok 2017

Kolejnym zagadnieniem, któremu przyjrano się w ujęciu ogólnogminnym jest wychowanie i edukacja przedszkolna dzieci w wieku 3-5 lat. Odniesiono ją do analogicznych skal odniesienia jak w przypadku poprzednich zagadnień, a jako wymiar oceny przyjęto wskaźnik „dzieci w wieku 3-5 lat przypadających na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego”. Wyniki zaprezentowano w formie graficznej (**Rycina 6**).

Ryc. 6. Dzieci w wieku 3-5 lat przypadające na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego dla wybranych skal odniesienia

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS za rok 2016¹¹

Analiza zebranych danych pozwala stwierdzić, iż dostępność dzieci w wieku 3-5 lat do placówek wychowania przedszkolnego jest wyraźnie gorsza na terenie wiejskim Gminy Kamień Krajeński¹², a rozpatrując ją w ujęciu ogólnogminnym kształtuje się następująco:

- na podobnym poziomie jak w przypadku powiatu sępoleńskiego,
- na niższym poziomie jeśli za skalę odniesienia przyjmie się województwo kujawsko-pomorskie.

Z uwagi na brak danych GUS na szczeblu gminnym, a dotyczących bezpieczeństwa funkcjonowania rodzin i porządku publicznego, zaprezentowano dane dla powiatu sępoleńskiego oraz województwa kujawsko-pomorskiego za miarę przyjmując wskaźnik

¹¹ brak danych za rok 2017 (dostęp: 29.05.2018 r.)

¹² Dane GUS prezentują dane także dla miasta Kamień Krajeński wobec czego ujęto je w niniejszym porównaniu

„przestępstwa stwierdzone przez Policję przeciwko rodzinie i opiece na 1 000 mieszkańców”. Przedstawiono je w formie ryciny (**Rycina 7**).

Ryc. 7. Przestępstwa stwierdzone przez Policję przeciwko rodzinie i opiece na 1000 mieszkańców dla wybranych skal odniesienia

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS za rok 2016¹³

Powiat sępoleński, którego część stanowi Gmina Kamień Krajeński, charakteryzuje wyższa wartość wskaźnika „liczby przestępstw stwierdzonych przez Policję przeciwko rodzinie i opiece na 1 000 mieszkańców” niż wartość dla województwa kujawsko-pomorskiego wskazując, że bezpieczeństwo funkcjonowania rodzin może być w Gminie Kamień Krajeński zagrożone.

Odniesieniem tych danych do wskaźników ujętych w Załączniku 3, Tabeli 5 „Zasad programowania...” stanowi „Stosunek interwencji służb porządkowych (policji, straży) z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego względem ogółu gospodarstw domowych na danym obszarze”. Zgodnie z zebranymi od Komendy Powiatowej Policji w Sępólnie Krajeńskim w roku 2017 danymi, odnotowano 39 takich interwencji, z czego zdecydowana większość dotyczyła obszaru miejskiego (77%). Problem ten zostanie więc zostanie poddany szczegółowej analizie w mieście, wskazując na istotność tego problemu dla obszaru miejskiego.

By określić stopień zagrożenia przestępczością, przywołano dane GUS dotyczące przestępstw stwierdzonych przez Policję o charakterze kryminalnym na 1 000 mieszkańców w analogicznych skalach odniesienia¹⁴. Wyniki zaprezentowano na **Rycinie 8**.

¹³ brak danych za rok 2017 (dostęp: 29.05.2018 r.)

¹⁴ brak danych GUS na szczeblu gminnym

Ryc. 8. Przestępstwa stwierdzone przez Policję o charakterze kryminalnym na 1000 mieszkańców dla wybranych skal odniesienia

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS za rok 2016¹⁵

W przypadku niniejszego wskaźnika, można mówić o korzystnej sytuacji, gdyż powiat sępoleński, cechuje mniejsze natężenie badanego negatywnego zjawiska. Potwierdzają to także dane zebrane bezpośrednio od Komendy Powiatowej w Sępólnie Krajeńskim. Obejmują one dane za 2017 rok i zgodnie z nimi na 1 000 mieszkańców przypadało w Gminie średnio 3,14 przestępstw o charakterze kryminalnym – a więc wyraźnie poniżej średniej dla Powiatu¹⁶.

2.3. Podstawowe dane o sytuacji gospodarczej Gminy

Wymiarem oceny sfery gospodarczej w Gminie Kamień Krajeński są dwa wskaźniki prezentowane przez GUS:

- podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności,
- podmioty na 1 000 mieszkańców w wieku produkcyjnym.

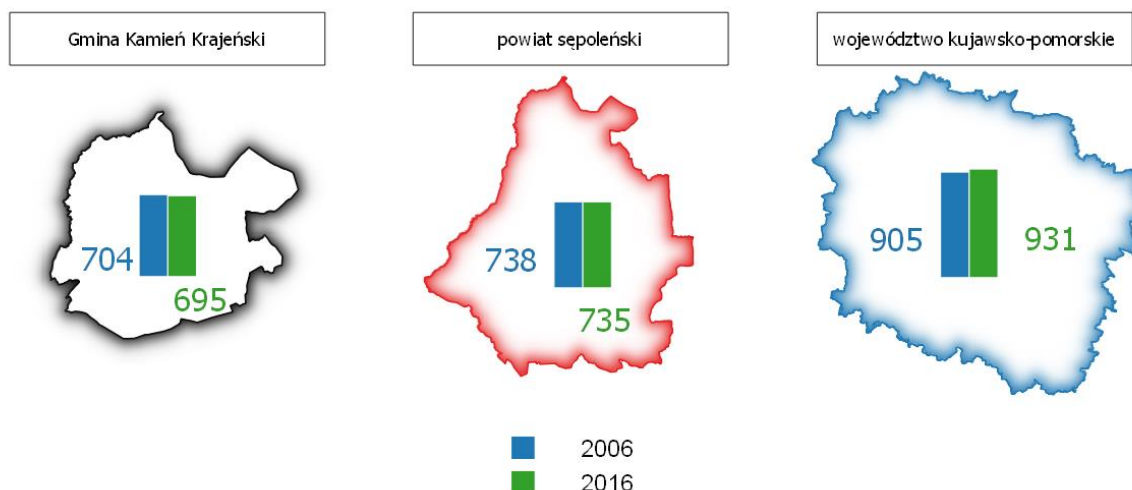
Dane przeanalizowano w wymiarze gminnym porównując ją do powiatu sępoleńskiego i województwa kujawsko-pomorskiego. Za rok bazowy przyjęto 2006¹⁷.

Porównując wskaźnik „podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności” w okresie 10 lat, zauważa się w Gminie Kamień Krajeński spadek wartości wskaźnika, co związane być może albo ze spadkiem liczby podmiotów, albo spadkiem liczby mieszkańców – oba powody będą przedmiotem wnikliwszej analizy w dalszej części Programu. Podobna sytuacja charakteryzuje powiat sępoleński. Jedynie dane dotyczące województwa prezentują tendencję wzrostową, która świadczy o poprawie klimatu gospodarczego. Ogólnie, ze wszystkich skal odniesienia, Gminę Kamień Krajeński charakteryzuje najmniej korzystna sytuacja gospodarcza. Na **Rycinie 9** zestawiono zebrane dane.

¹⁵ brak danych za rok 2017 (dostęp: 29.05.2018 r.)

¹⁶ dane dla powiatu obejmują rok 2016, natomiast dla Gminy – 2017

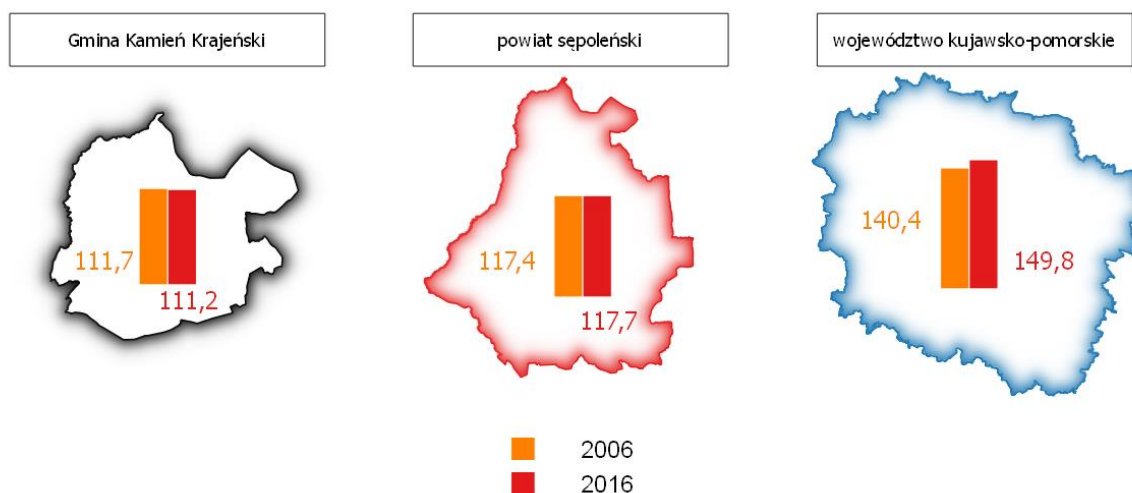
¹⁷ podyktowane było to możliwością porównania danych ze stanem w roku 2016. Brak danych GUS dla lat późniejszych (dostęp 24.04.2018)

Ryc. 9. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności w roku 2006 i 2016 dla wybranych skal odniesienia

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS za rok 2006 i 2016

Drugim wymiarem analizy sytuacji gospodarczej w ujęciu ogólnogminnym jest prezentowany przez GUS wskaźnik podmiotów na 1 000 mieszkańców w wieku produkcyjnym. Jest on miarą przedsiębiorczości najliczniejszej grupy ekonomicznej mieszkańców, która w największym stopniu buduje dobrobyt ogółu mieszkańców. Zebrane dane zaprezentowano na **Rycinie 10**.

Ryc. 10. Podmioty na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym w roku 2006 i 2016 dla wybranych skal odniesienia

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS za rok 2006 i 2016

W przypadku powiatu sępoleńskiego i województwa kujawsko-pomorskiego na przestrzeni lat 2006-2016 można mówić o wzroście stopnia przedsiębiorczości osób w wieku produkcyjnym. Gminę Kamień Krajeński natomiast cechuje spadek wartości analizowanego wskaźnika, świadczący o występowaniu stanu kryzysowego w tej sferze funkcjonalnej Gminy.

W podziale na obszar wiejski i miejski Gminy wskaźnik „liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na danym obszarze” jest wyraźnie niższy dla obszaru wiejskiego i na koniec roku 2017 wynosił:

- dla miasta – 7,86,
- dla obszaru wiejskiego – 4,36.

Średnia dla Gminy to 5,55.

Mając na względzie dynamikę podmiotów gospodarczych na danym obszarze w okresie minionych 10 lat¹⁸ wszystkie sołectwa odnotowały wzrost liczby podmiotów gospodarczych. Podobnie miasto Kamień Krajeński¹⁹. Pomimo przyrostu, klimat gospodarczy jest wciąż gorszy jeśli porówna się go do powiatu sępoleńskiego i województwa kujawsko-pomorskiego.

2.4. Podstawowe dane o stanie i potencjale środowiska przyrodniczego i kulturowego

Pod względem wykorzystania powierzchni dominują użytki rolne (blisko 70% ogółu powierzchni), a więc Gmina ma charakter typowo rolniczy. Istotnymi elementami krajobrazu Gminy są jednak także lasy oraz jeziora: Niwskie, Zamarte, Mochel, Radzim, Zaręba, Mała Cerkwica, Brzuchowo i Tylniak. Stwarzają one duży potencjał turystyczny. Baza turystyczna jest w Gminie stopniowo rozwijana poprzez zagospodarowywanie terenów przyjeziornych np. nad Jeziorem Mochel, gdzie organizowane są imprezy kulturalne i sportowe Gminy.

Cały obszar wiejski Gminy znajduje się w granicach Krajeńskiego Parku Krajobrazowego, który oprócz dużych walorów przyrodniczych, posiada również walory kulturowe, np. pałac w Zamartem czy neogotycki dwór w Radzimi z 1867 r. W mieście natomiast na uwagę zasługują zachowane mury miejskie z XIV w. czy kościół parafii pod wezwaniem św. Apostołów Piotra i Pawła z lat 1720-1726.

Z wymienionych w Ustawie o ochronie przyrody²⁰ form ochrony przyrody, na obszarze Gminy znajdują się również użytki ekologiczne.

W **Tabeli 5** przedstawiono sposób wykorzystania powierzchni w Gminie Kamień Krajeński, a na **Rycinie 11** przedstawiono uwarunkowania środowiskowo-kulturowe Gminy.

Tabela 5. Kierunki wykorzystywania powierzchni w Gminie Kamień Krajeński

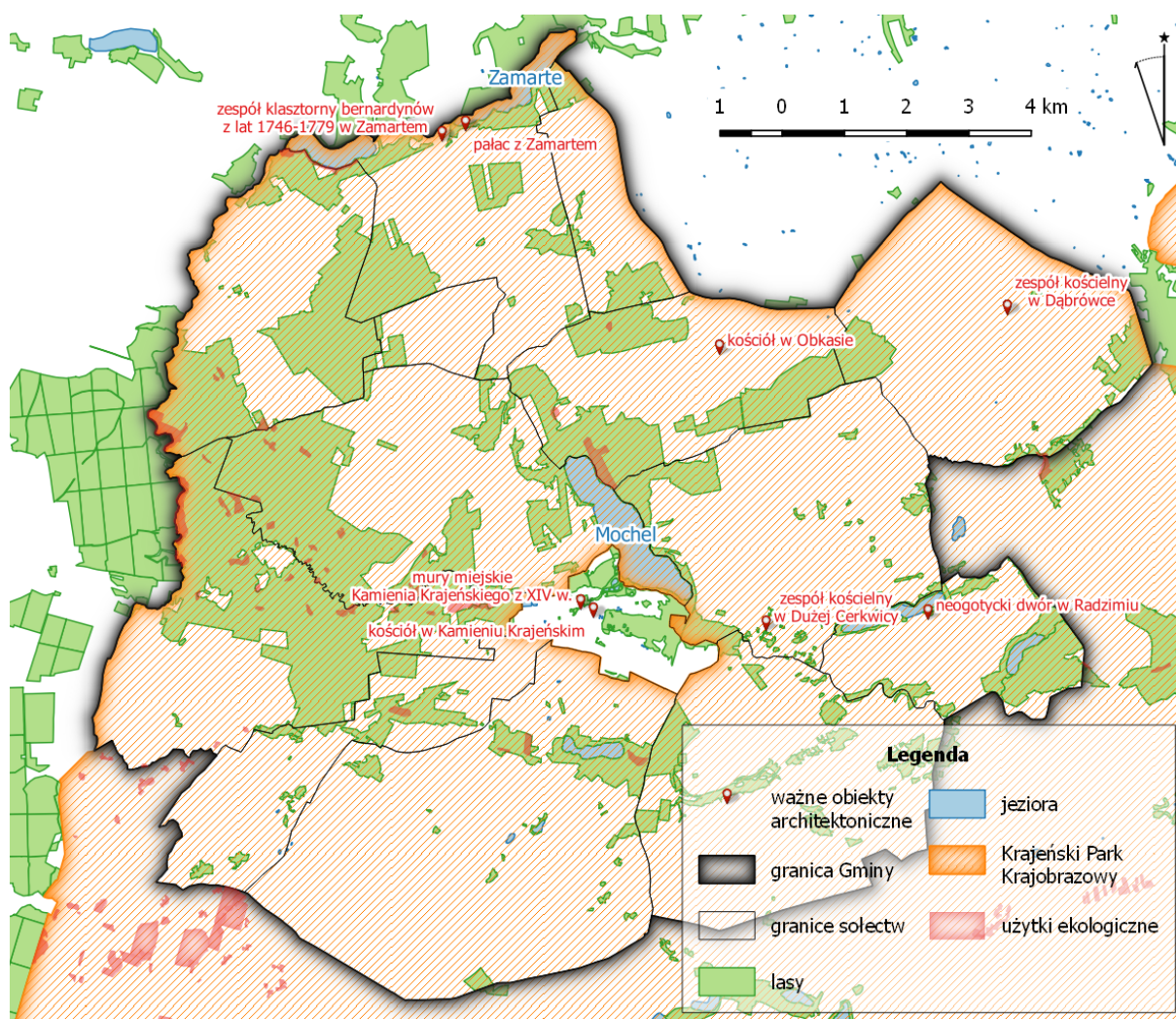
Kierunek wykorzystania powierzchni	Powierzchnia (ha)	% udział w ogóle powierzchni w Gminie
użytki rolne	11 331	69,38
grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione	3 659	22,41
grunty pod wodami	376	2,30
grunty zabudowane i zurbanizowane	488	2,99
użytki ekologiczne	19	0,12
nieużytki	453	2,77
tereny różne	5	0,03
Powierzchnia Gminy ogółem	16 331	100,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (stan na rok 2014)

¹⁸ lata 2007-2017

¹⁹ wszystkie dane pochodzą od Urzędu Miejskiego w Kamieniu Krajeńskim

²⁰ Dz. U. 2018 poz. 142 ze zm.

Ryc. 11. Uwarunkowania środowiskowo-kulturowe Gminy Kamień Krajeński

Źródło: opracowanie własne

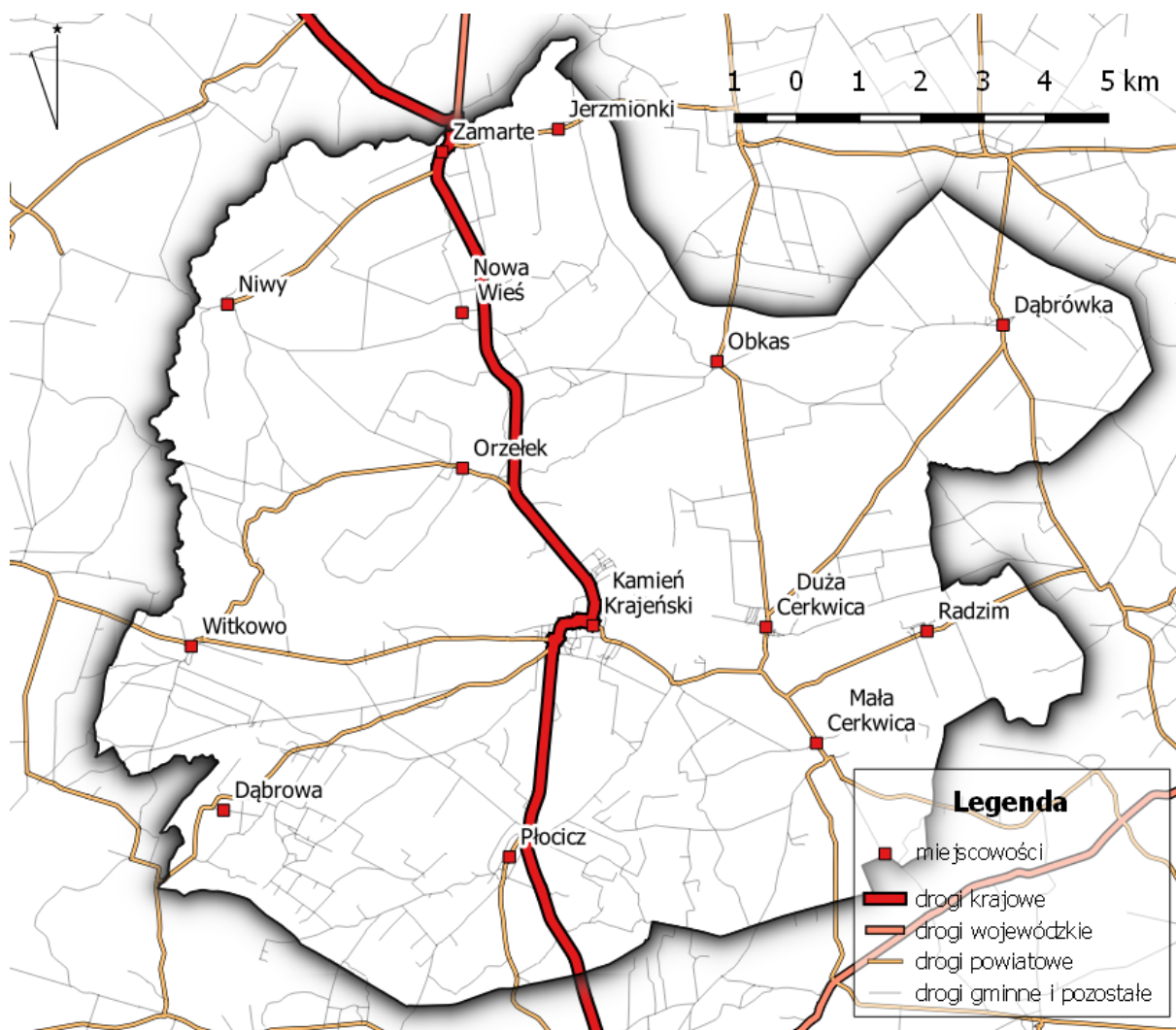
2.5. Uwarunkowania i bariery przestrzenno-funkcjonalne oraz techniczne Gminy Kamień Krajeński

Przebiegająca przez obszar Gminy droga krajowa nr 25 zapewnia odpowiednią dostępność komunikacyjną. Rozbudowana sieć dróg gminnych cechuje się jednak złym lub bardzo złym stanem technicznym.

Przez obszar Gminy przebiega także linia kolejowa nr 281 relacji Oleśnica – Chojnice, ale w chwili obecnej nie obsługuje przewozów pasażerskich. To duża bariera dla mieszkańców Gminy, ponieważ w istotnym stopniu ogranicza dostęp do większych ośrodków miejskich:

- Chojnic – oddalonych o 22 km,
- Nakła nad Notecią – oddalonych o 55 km,
- Bydgoszczy – oddalonej o 70 km od Kamienia Krajeńskiego.

Na **Rycinie 12** przedstawiono główny układ drogowy w Gminie Kamień Krajeński.

Ryc. 12. Układ drogowy Gminy Kamień Krajeński

Źródło: opracowanie własne

Obsługę instytucjonalną Gminy Kamień Krajeński zapewniają:

- Urząd Miejski w Kamieniu Krajeńskim,
- Miejsko – Gminny Zespół Usług Oświatowych w Kamieniu Krajeńskim,
- Zespół Szkolno-Przedszkolny Szkoły Podstawowej i Przedszkola Samorządowego w Kamieniu Krajeńskim,
- Szkoła Podstawowa w Dużej Cerkwicy,
- Szkoła Podstawowa w Zamartem,
- Miejsko – Gminny Ośrodek Kultury w Kamieniu Krajeńskim,
- Miejsko – Gminna Biblioteka Publiczna w Kamieniu Krajeńskim,
- Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kamieniu Krajeńskim,
- Samodzielna Publiczna Miejsko – Gminna Przychodnia w Kamieniu Krajeńskim,
- Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Kamieniu Krajeńskim Sp. z o.o. w Kamieniu Krajeńskim.

Na terenie Gminy Kamień Krajeński działa 9 ochotniczych straży pożarnych. Ponadto w Gminie funkcjonują:

- Dom Pomocy Społecznej w Kamieniu Krajeńskim (jednostka powiatowa),
- Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza w Małej Cerkwicy (jednostka powiatowa),

- Dom Pomocy Społecznej dla Dzieci i Młodzieży w Kamieniu Krajeńskim (prowadzona przez Zgromadzenie Sióstr Świętej Elżbiety).

Budynki i przestrzenie pełniące funkcje społeczne charakteryzuje często zły stan techniczny. Przykładowo, budynek Gminnej Biblioteki Publicznej w Kamieniu Krajeńskim wymaga termomodernizacji, a teren Domu Pomocy Społecznej dostosowania do potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych. Budynek po byłej szkole podstawowej w Orzełku w chwili obecnej nie jest wykorzystywany. Poszczególne bariery zostaną opisane w dalszej części PR.

2.6. Wnioski

Zaawansowanie procesu starzenia się ludności w Gminie Kamień Krajeński dotyczy w szczególności części miejskiej Gminy. Relacje pomiędzy poszczególnymi grupami ekonomicznymi stają się coraz bardziej istotne z uwagi na zmniejszającą się liczbę ludności w wieku produkcyjnym oraz zmniejszającą się liczbę urodzeń. Należy nadmienić, że społeczeństwo polskie cieszy się coraz dłuższym życiem. Wypadkowa tych zjawisk sprawia, że w najbliższych latach niezwykle istotnymi wyzwaniami stanie się zachowanie zdrowia i sprawności osób starszych, potrzeba stworzenia warunków aktywności pozazawodowej osób starszych czy potrzeba wspomagania modelu rodziny wielopokoleniowej.

Jeśli chodzi o zagadnienie bezrobocia, w **Rozdziale 2.2.** ujawniono występowanie stanu kryzysowego. Bezrobocie jest istotnym problemem w Gminie Kamień Krajeński, jednak z uwagi na brak możliwości pozyskania szczegółowych danych, nie jest możliwe zbadanie problemów rynku pracy w podziale na sołectwa czy jednostki strukturalne w mieście, a zatem nie było możliwe użycie tego zjawiska do delimitacji obszaru zdegradowanego. Zagadnienie to będzie poruszane w dalszej części Programu pośrednio, gdyż z problemem bezrobocia wiążą się także inne problemy społeczne i gospodarcze takie jak niska samowystarczalność ekonomiczna ludności (która dotyczy w szczególności obszaru wiejskiego Gminy) oraz niski poziom przedsiębiorczości (również dotyczy to w szczególności obszaru wiejskiego gminy).

Mając na uwadze sprawy związane z szeroko rozumianą oświatą należy zaznaczyć, iż w przypadku miasta Kamień Krajeński placówki wychowania przedszkolnego napotykają problem z niedostateczną liczbą oddziałów przedszkolnych. Obecnie, dzieci w wieku 3-5 lat, objęte są wychowaniem przedszkolnym w Zespole Szkolno - Przedszkolnym im. I Armii Wojska Polskiego na ulicy Szkolnej (jednostka strukturalna nr 1).

Warto również zaznaczyć, że ponad 40% dzieci w wieku 3-5 lat nie jest objęta wychowaniem przedszkolnym (zarówno na obszarze wiejskim jak i miejskim). Zagadnienie to będzie zatem poruszane zarówno na obszarze wiejskim jak i miejskim.

Zagrożenie przestępczością w Gminie Kamień Krajeński nie wykazuje stanu kryzysowego, ponieważ dane zebrane bezpośrednio od Komendy Powiatowej w Sępólnie Krajeńskim za rok 2017, na tle powiatu sępoleńskiego i województwa kujawsko-pomorskiego stawiają ją w korzystnym świetle. To duży atut Gminy. Gmina Kamień Krajeński nie zamierza w tym względzie podejmować działań naprawczych.

Sferę gospodarczą, którą na potrzebę uproszczonej diagnozy zbadano dwoma wskaźnikami, charakteryzuje występowanie stanu kryzysowego. Mieszkańców Gminy Kamień

Krajeński cechuje niższa od zaprezentowanych skal odniesienia²¹ przedsiębiorczość i aktywność zawodowa. Sfera ta będzie przedmiotem dalszej analizy, ale tylko dla obszaru wiejskiego, ponieważ dane pochodzące z Urzędu Miejskiego w Kamieniu Krajeńskim wskazują, że problem niskiej aktywności gospodarczej dotyczy przede wszystkim obszaru wiejskiego.

Gmina Kamień Krajeński jest atrakcyjnym miejscem na wypoczynek. Położona w granicach Krajeńskiego Parku Krajobrazowego oprócz walorów krajobrazowych posiada także istotny potencjał kulturowy. Istnieje jednak wiele barier, które uniemożliwiają zrównoważony rozwój Gminy – począwszy od społecznych po infrastrukturalne takich jak:

- peryferyjność,
- niedoinwestowanie,
- postępująca degradacja budynków i przestrzeni pełniących funkcje społeczne.

Poniżej, w **Tabeli 6**, zestawiono syntetycznie najważniejsze zdiagnozowane w uproszczonej problemy społeczno-gospodarcze, które były podstawą identyfikacji stanu kryzysowego. Wstępnie określono również przyczyny zaobserwowanych negatywnych zjawisk. Wiedza ta została poszerzona na etapie wyznaczania obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji w Gminie Kamień Krajeński i ma swoje odzwierciedlenie w szczegółowej diagnozie obszaru rewitalizacji, tak aby móc reagować na przyczyny, a nie tylko na objawy kryzysu.

²¹ powiat sępoleński i województwo kujawsko-pomorskie

Tabela 6. Zdiagnozowane na terenie Gminy Kamień Krajeński problemy społeczno-gospodarcze wraz z wstępnym określeniem przyczyn

Lp.	Zdiagnozowany problem	Obszar Gminy w szczególnym stopniu narażony na występowanie stanu kryzysowego		Możliwe przyczyny
		obszar wiejski Gminy Kamień Krajeński	obszar miejski Gminy Kamień Krajeński	
1.	Zaawansowanie starzenia się ludności	NIE	TAK	<ul style="list-style-type: none"> – malejąca liczba urodzeń, – odpływ osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym do innych gmin, miast, – wzrost długości życia osób w wieku poprodukcyjnym
2.	Bezrobocie	TAK	TAK	<ul style="list-style-type: none"> – brak miejsc pracy, – zjawisko „dziedziczenia” bezrobocia (głównie obszary popegeerowskie)
3.	Niski poziom wychowania i edukacji przedszkolnej dzieci w wieku 3-5 lat	TAK	TAK	<ul style="list-style-type: none"> – niska świadomość rodziców, – możliwość zapewnienia opieki dzieci w domu (specyfika pracy w rolnictwie), – niskie dochody osiągnięte przez gospodarstwa domowe
4.	Zagrożenie przestępczością, w tym wśród młodocianych	NIE	NIE	<ul style="list-style-type: none"> – brak niniejszego problemu na obszarze Gminy
5.	Niska samowystarczalność ekonomiczna	TAK	NIE	<ul style="list-style-type: none"> – wysokie bezrobocie, – bierność zawodowa, – traktowanie świadczeń pomocy społecznej jako źródła dochodu
6.	Zagrożenie bezpieczeństwa funkcjonowania rodzin	NIE	TAK	<ul style="list-style-type: none"> – uzależnienia, – przemoc w rodzinie, – brak odpowiednich wzorców zachowań
7.	Niska przedsiębiorczość mieszkańców/osób w wieku produkcyjnym	TAK	TAK	<ul style="list-style-type: none"> – problemy z finansowaniem startu i poszerzania działalności przez inwestycje, – bariery prawne (np. zmienność i niepewność prawa) – bariery wynikające ze stosunków pracy i rynku pracy (np.

Lp.	Zdiagnozowany problem	Obszar Gminy w szczególnym stopniu narażony na występowanie stanu kryzysowego		Możliwe przyczyny
		obszar wiejski Gminy Kamień Krajeński	obszar miejski Gminy Kamień Krajeński	
				brak elastyczności w zatrudnianiu i zwalnianiu pracowników, zbyt wysokie i łatwe do otrzymania zasiłki dla bezrobotnych, trudne do spełniania standardy bezpieczeństwa i higieny pracy), – bariery w wykorzystywaniu funduszy strukturalnych

Źródło: opracowanie własne

III. Obszar zdegradowany Gminy

Delimitacja obszaru zdegradowanego w Gminie Kamień Krajeński została przeprowadzona osobno dla obszaru wiejskiego i osobno dla miasta. W obu przypadkach posłużono się metodą wskaźnikową.

3.1. Delimitacja obszaru zdegradowanego dla obszaru wiejskiego – metodologia oraz skala problemów

Mnogość dróg służących delimitacji obszaru zdegradowanego na obszarach wiejskich zgodnie z „Zasadami programowania...”, niosła za sobą konieczność prostego przedstawienia jednej z nich, dzięki której możliwe było wyznaczenie obszaru zdegradowanego.

Dla wybranych negatywnych zjawisk²² określono średnią wartość dla Gminy Kamień Krajeński i za znajdujące się w stanie kryzysowym sołectwa uznawano te, w których wartość wskaźnika danego zjawiska przyjmowała wartość mniej korzystną od średniej dla Gminy. Dzięki zsumowaniu liczby przekroczeń wszystkich badanych negatywnych zjawisk, możliwe stało się wytypowanie sołectw, które cechuje ich koncentracja.

Analiza została przeprowadzona o wskaźniki ze sfery społecznej oraz gospodarczej. Aby zaliczyć dane sołectwo do obszaru zdegradowanego, zgodnie z wytycznymi „Zasad programowania...” konieczne było jednoczesne spełnienie dwóch warunków:

- na terenie sołectwa identyfikuje się co najmniej 2 problemy społeczne, które zdefiniowane są poprzez wskaźniki wymienione w liście wskaźników stanu kryzysowego na obszarach wiejskich²³,
- na terenie sołectwa identyfikuje się także co najmniej jedno negatywne zjawisko z pozostałych sfer, o których mowa przy definicji stanu kryzysowego (sfera środowiskowa lub/i gospodarcza lub/i przestrzenno-funkcjonalna lub/i techniczna)²⁴

3.1.1. Samowystarczalność ekonomiczna ludności i gospodarstw domowych

Jednym z istotnych problemów obszaru wiejskiego Gminy Kamień Krajeński jest niska samowystarczalność ekonomiczna ludności i gospodarstw domowych, co potwierdza **Tabela 4**. Zwrócono się więc do Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kamieniu Krajeńskim z prośbą określenie w podziale na sołectwa i biorąc pod uwagę dane na stan 31.12.2017 r. liczby osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej.

3.1.1.1. Wskaźnik – Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze

²² niska samowystarczalność ekonomiczna ludności i gospodarstw domowych, niski poziom wychowania i edukacji przedszkolnej dzieci w wieku 3-5 lat oraz niska aktywność gospodarcza

²³ Załącznik 3, Tabela 5 „Zasad programowania...”

²⁴ za: „Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020” oraz „Zasady programowania...”

Dzięki odniesieniu liczby osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej do średniej wartości dla Gminy możliwe było określenie sołectw, które cechuje stan kryzysowy, tj. udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej był wyższy niż średnia wartość dla Gminy.

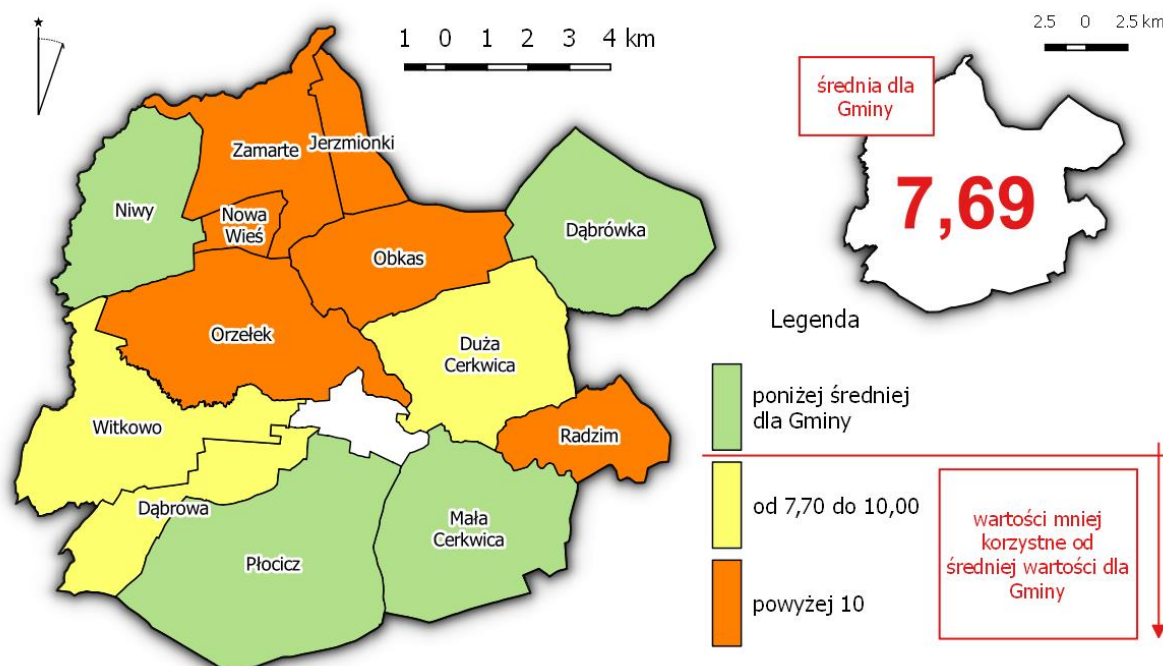
Wyniki przeprowadzonej analizy zaprezentowano w tabeli (**Tabela 7**) oraz na rycinie (**Rycina 13**).

Tabela 7. Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze – wyniki analizy wskaźnikowej

Lp.	Sołectwo	Liczba osób ogółem	Liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej	Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze ²⁵
1	Dąbrowa	248	23	9,27
2	Dąbrówka	689	42	6,10
3	Duża Cerkwica	371	33	8,89
4	Jerzmionki	119	19	15,97
5	Mała Cerkwica	404	6	1,49
6	Nowa Wieś	59	11	18,64
7	Niwy	152	9	5,92
8	Obkas	347	41	11,82
9	Orzełek	383	49	12,79
10	Płocicz	780	43	5,51
11	Radzim	260	50	19,23
12	Witkowo	226	19	8,41
13	Zamarte	597	69	11,56
WARTOŚĆ ŚREDNIA				
Gmina Kamień Krajeński		7 008	539	7,69
wartości mniej korzystne od średniej dla Gminy				

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych UM i MGOPS w Kamieniu Krajeńskim, stan na 31.12.2017 r.

²⁵ wartość wskaźnika wyrażona w %

Ryc. 13. Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze – ujęcie graficzne

Źródło: opracowanie własne

3.1.2. Wychowanie i edukacja przedszkolna dzieci w wieku 3-5 lat

Wykluczenie społeczne przyjmować może różne formy i dotyczyć może różnych grup społecznych, w tym dzieci. Zwrócono się więc do Urzędu Miejskiego z prośbą o określenie liczby dzieci w wieku 3-5 lat, które objęte są wychowaniem przedszkolnym w poszczególnych sołectwach biorąc pod uwagę stan na 31.12.2017 r.

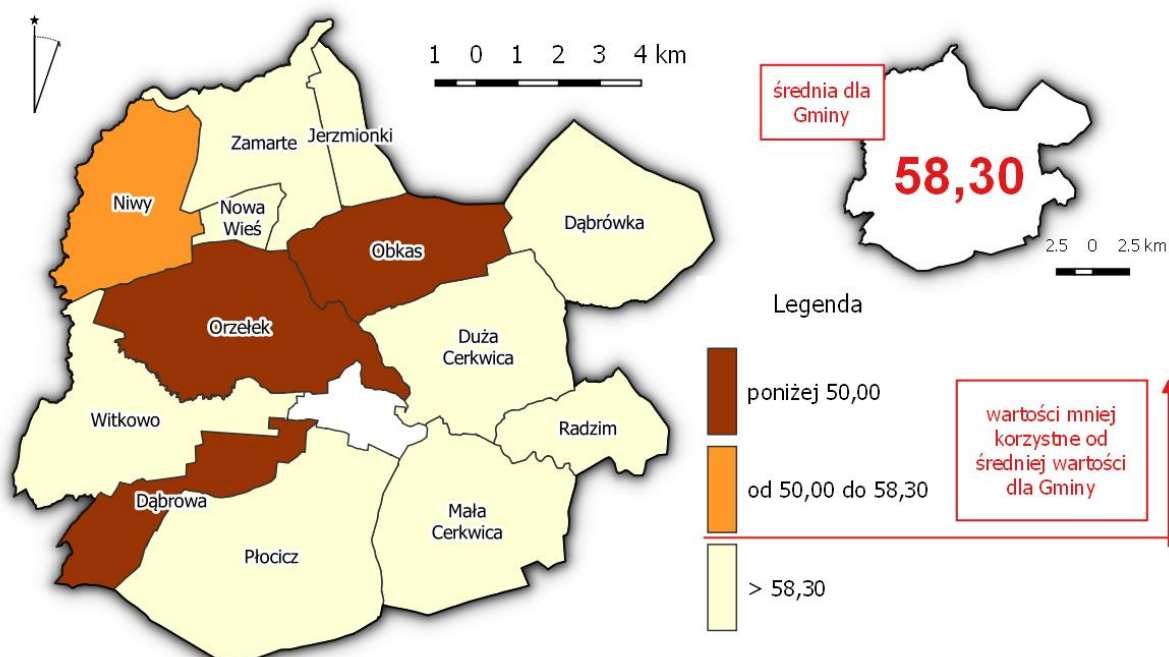
3.1.2.1. Wskaźnik – Odsetek dzieci zamieszkujących dany obszar w wieku 3-5 lat, objętych wychowaniem przedszkolnym

Dzięki odniesieniu liczby dzieci w wieku 3-5 lat, które objęte są wychowaniem przedszkolnym do ogółu dzieci w tym przedziale wiekowym na danym obszarze możliwe było określenie sołectw, które charakteryzuje koncentracja negatywnego zjawiska, tzn. procentowy udział dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym był niższy niż średnia dla Gminy. Wyniki przeprowadzonej analizy wewnątrzgminnej zostały zaprezentowane w tabeli oraz na rycinie (**Tabela 8, Rycina 14**).

Tabela 8. Odsetek dzieci zamieszkujących dany obszar w wieku 3-5 lat, objętych wychowaniem przedszkolnym – wyniki analizy wskaźnikowej

Lp.	Sołectwo	Liczba dzieci w wieku 3-5 lat	Liczba dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym	Odsetek dzieci zamieszkujących dany obszar w wieku 3-5 lat, objętych wychowaniem przedszkolnym ²⁶
1	Dąbrowa	11	5	45,45
2	Dąbrówka	24	15	62,50
3	Duża Cerkwica	17	11	64,71
4	Jerzmionki	7	5	71,43
5	Mała Cerkwica	12	8	66,67
6	Nowa Wieś	1	1	100,00
7	Niwy	7	4	57,14
8	Obkas	12	2	16,67
9	Orzełek	15	7	46,67
10	Płocicz	38	24	63,16
11	Radzim	10	6	60,00
12	Witkowo	7	5	71,43
13	Zamarte	20	15	75,00
WARTOŚĆ ŚREDNIA				
Gmina Kamień Krajeński		259	151	58,30
wartości mniej korzystne od średniej dla Gminy				

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UM w Kamieniu Krajeńskim, stan na 31.12.2017 r.

Ryc. 14. Odsetek dzieci zamieszkujących dany obszar w wieku 3-5 lat, objętych wychowaniem przedszkolnym – ujęcie graficzne

Źródło: opracowanie własne

²⁶ wartość wskaźnika wyrażona w %

3.1.3. Klimat aktywności gospodarczej

Aby określić klimat aktywności gospodarczej w sołectwach Gminy Kamień Krajeński, zwrócono się do Urzędu Miejskiego z prośbą o określenie liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych w podziale na sołectwa, biorąc pod uwagę stan na 31.12.2017 r. Dane te odniesiono do liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym.

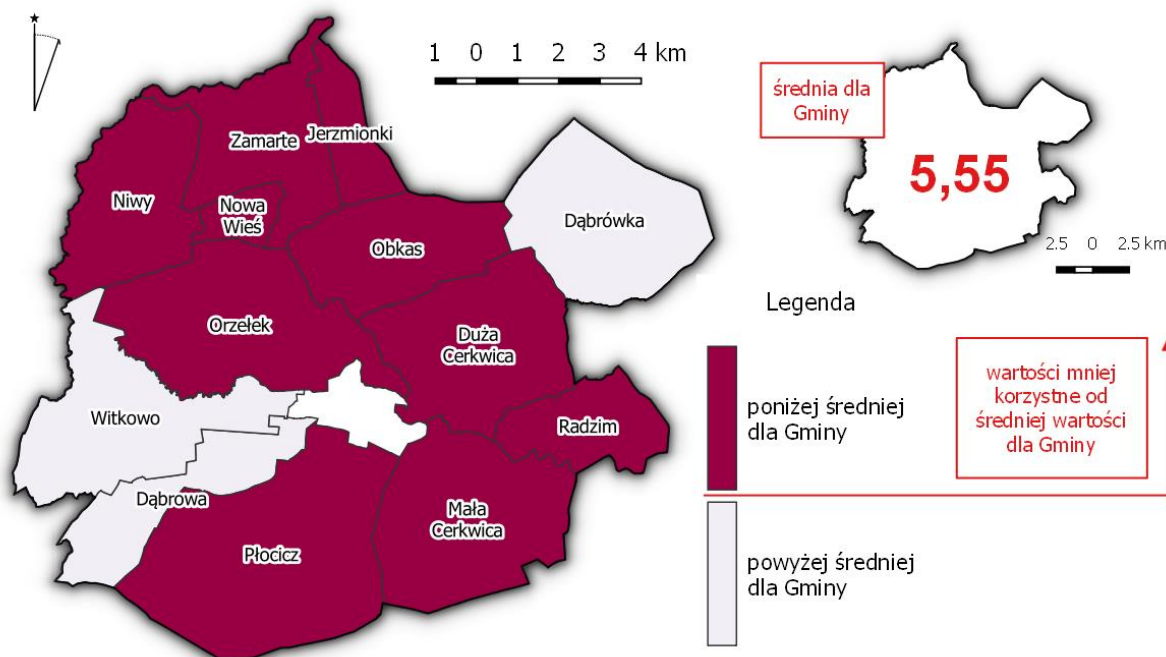
3.1.3.1. Wskaźnik liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na danym obszarze

Tak sformułowany wskaźnik pozwolił na określenie aktywności gospodarczej osób w wieku produkcyjnym w sołectwach Gminy Kamień Krajeński. Wartości niższe od średniej dla Gminy Kamień Krajeński oznaczają mniejszą aktywność gospodarczą i są tym samym mniej korzystne. Wyniki przeprowadzonej analizy przedstawiono w tabeli oraz na rycinie (**Tabela 9, Rycina 15**).

Tabela 9. Wskaźnik liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na danym obszarze – wyniki analizy wskaźnikowej

Lp.	Sołectwo	Liczba osób w wieku produkcyjnym	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych	Wskaźnik liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na danym obszarze
1	Dąbrowa	151	11	7,28
2	Dąbrówka	397	24	6,05
3	Duża Cerkwica	200	6	3,00
4	Jerzmionki	63	2	3,17
5	Mała Cerkwica	258	13	5,04
6	Nowa Wieś	35	1	2,86
7	Niwy	94	3	3,19
8	Obkas	221	8	3,62
9	Orzełek	242	8	3,31
10	Płocicz	487	18	3,70
11	Radzim	146	5	3,42
12	Witkowo	151	9	5,96
13	Zamarte	355	14	3,94
WARTOŚĆ ŚREDNIA				
Gmina Kamień Krajeński		4 238	235	5,55
wartości mniej korzystne od średniej dla Gminy				

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UM w Kamieniu Krajeńskim, stan na 31.12.2017 r.

Ryc. 15. Wskaźnik liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na danym obszarze – ujęcie graficzne

Źródło: opracowanie własne

3.1.4. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego na obszarze wiejskim Gminy

Dla wszystkich sołectw Gminy Kamień Krajeński przeprowadzono diagnozę mającą na celu identyfikację występowania stanu kryzysowego. Użyto następujących wskaźników:

1. Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze,
2. Odsetek dzieci zamieszkujących dany obszar w wieku 3-5 lat, objętych wychowaniem przedszkolnym,
3. Wskaźnik liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na danym obszarze.

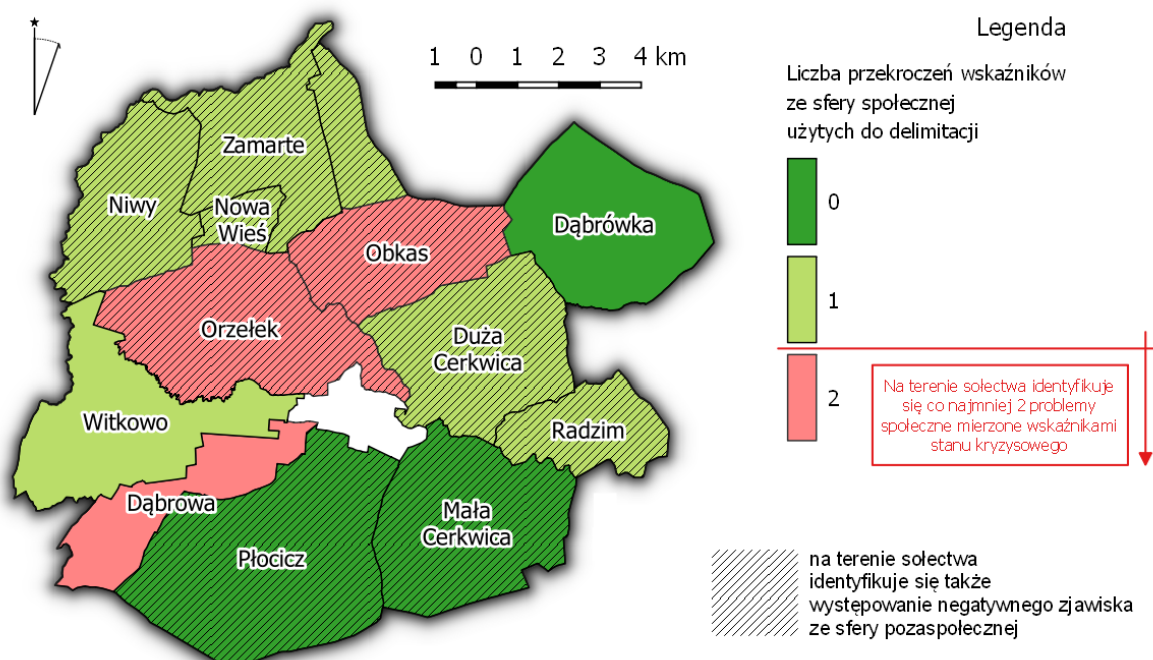
Dwa wskaźniki (wskaźniki 1 i 2) definiowały skalę problemów społecznych, jeden (wskaźnik 3) odnosił się do sfery gospodarczej. Zgodnie z przyjętą zasadą delimitacji obszaru zdegradowanego, do obszaru zdegradowanego należy zaliczyć sołectwa spełniające jednocześnie warunki wymienione w **podrozdziale 3.1.**

W **Tabeli 10** zestawiono wszystkie wskaźniki użyte do delimitacji obszaru zdegradowanego. Na **Rycinie 16** przedstawiono również graficzną interpretację przeprowadzonej diagnozy.

Tabela 10. Podsumowanie analizy wskaźnikowej obszaru wiejskiego w Gminie Kamień Krajeński

Lp.	Sołectwo	SFERA SPOŁECZNA		SFERA GOSPODARCZA	Na terenie sołectwa identyfikuje się <u>co najmniej 2 problemy społeczne</u> mierzone wskaźnikami stanu kryzysowego	Liczba przekroczeń wskaźników użytych do delimitacji (szczególna koncentracja negatywnych zjawisk społecznych)	Na terenie sołectwa identyfikuje się także <u>co najmniej jedno negatywne zjawisko</u> z pozostałych sfer, o których mowa przy definicji stanu kryzysowego (sfera środowiskowa lub/i gospodarcza lub/i przestrzenno-funkcjonalna lub/i techniczna)	Czy dane sołectwo można zaliczyć do obszaru zdegradowanego zgodnie z „Zasadami programowania..”?
		Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze	Odsetek dzieci zamieszkujących dany obszar w wieku 3-5 lat, objętych wychowaniem przedszkolnym na danym obszarze	Wskaźnik liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na danym obszarze				
1	Dąbrowa	9,27	45,45	7,28	TAK	2	NIE	NIE
2	Dąbrówka	6,10	62,50	6,05	NIE	0	NIE	NIE
3	Duża Cerkwica	8,89	64,71	3,00	NIE	1	TAK	NIE
4	Jerzmionki	15,97	71,43	3,17	NIE	1	TAK	NIE
5	Mała Cerkwica	1,49	66,67	5,04	NIE	0	TAK	NIE
6	Nowa Wieś	18,64	100,00	2,86	NIE	1	TAK	NIE
7	Niwy	5,92	57,14	3,19	NIE	1	TAK	NIE
8	Obkas	11,82	16,67	3,62	TAK	2	TAK	TAK
9	Orzełek	12,79	46,67	3,31	TAK	2	TAK	TAK
10	Płocicz	5,51	63,16	3,70	NIE	0	TAK	NIE
11	Radzim	19,23	60,00	3,42	NIE	1	TAK	NIE
12	Witkowo	8,41	71,43	5,96	NIE	1	NIE	NIE
13	Zamarte	11,56	75,00	3,94	NIE	1	TAK	NIE
WARTOŚĆ ŚREDNIA								
Gmina Kamień Krajeński		7,69	58,30	5,55	-	-	-	-
		wartości mniej korzystne od średniej dla Gminy						

Źródło: opracowanie własne

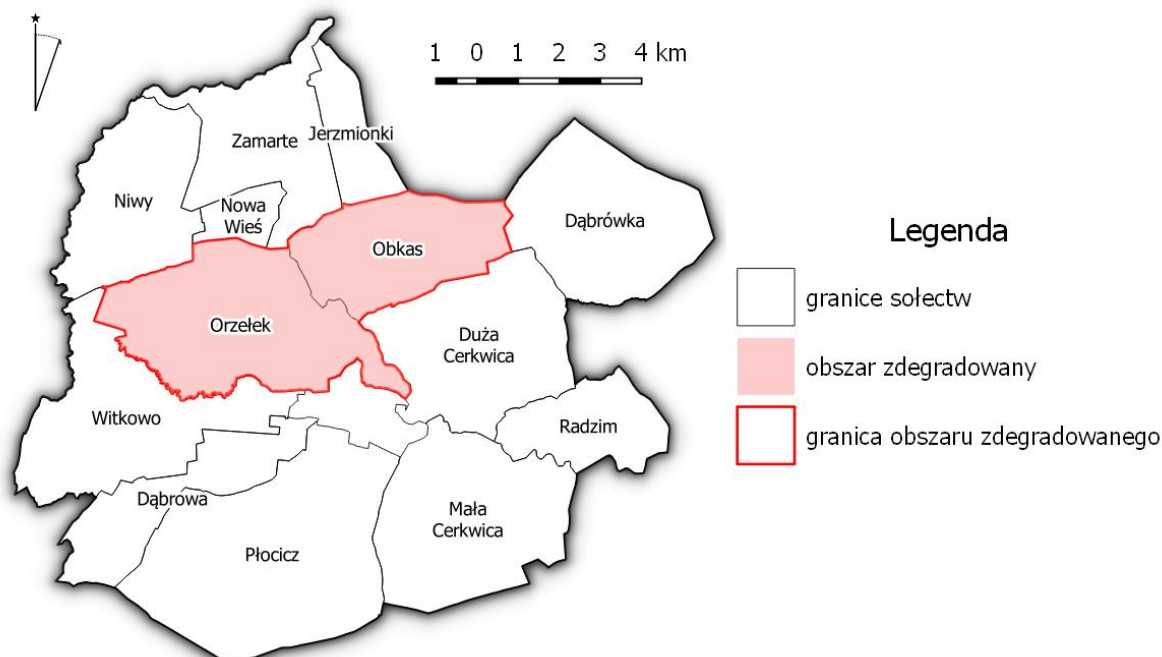
Ryc. 16. Podsumowanie analizy wskaźnikowej obszaru wiejskiego w Gminie Kamień Krajeński – ujęcie graficzne

Źródło: opracowanie własne

Zgodnie z przyjętą metodą delimitacji obszaru zdegradowanego na obszarze wiejskim Gminy do obszaru zdegradowanego zalicza się więc następujące sołectwa:

1. Obkas,
2. Orzełek.

Tak wyznaczony obszar zdegradowany na obszarze wiejskim zajmuje powierzchnię **2 883 ha (17,65%** ogółu powierzchni w Gminie) i zamieszkały jest przez **730 osób (10,42%** ogółu mieszkańców w Gminie). Na **Rycinie 17** przedstawiono graficznie granice obszaru zdegradowanego obszaru wiejskiego Gminy Kamień Krajeński.

Ryc. 17. Granice obszaru zdegradowanego obszaru wiejskiego Gminy Kamień Krajeński na tle Gminy

Źródło: opracowanie własne

3.2. Delimitacja obszaru zdegradowanego dla miasta Kamień Krajeński – metodologia oraz skala problemów

Zgodnie z „Zasadami programowania...” miasto podzielono na jednostki strukturalne (**podrozdział 1.2.**). Następnie dokonano diagnozy jednostek strukturalnych dla identyfikacji stanu kryzysowego. Wybrano 3 wskaźniki z listy wskaźników stanu kryzysowego dla małych miast i jeden autorski wskaźnik, który na etapie diagnozy został skonsultowany z Departamentem Rozwoju Regionalnego UMWKP. Trzy wskaźniki dotyczą sfery społecznej, a jeden dotyczy sfery technicznej.

Za obszar zdegradowany mogły być uznane te jednostki strukturalne, w których:

1. co najmniej 2 z 4 wskaźników wybranych wskaźników przyjmują wartości mniej korzystne od średnich wartości dla Gminy.
2. przynajmniej jednym ze wskaźników ze wskaźników przyjmujących wartość mniej korzystną od średniej dla Gminy musi być wskaźnik ze sfery społecznej i przynajmniej jednym ze wskaźników przyjmujących wartość mniej korzystną od średniej wartości dla Gminy musi być wskaźnik spoza sfery społecznej.

W kolejnych podrozdziałach określono wskaźniki użyte do delimitacji obszaru zdegradowanego w mieście Kamień Krajeński.

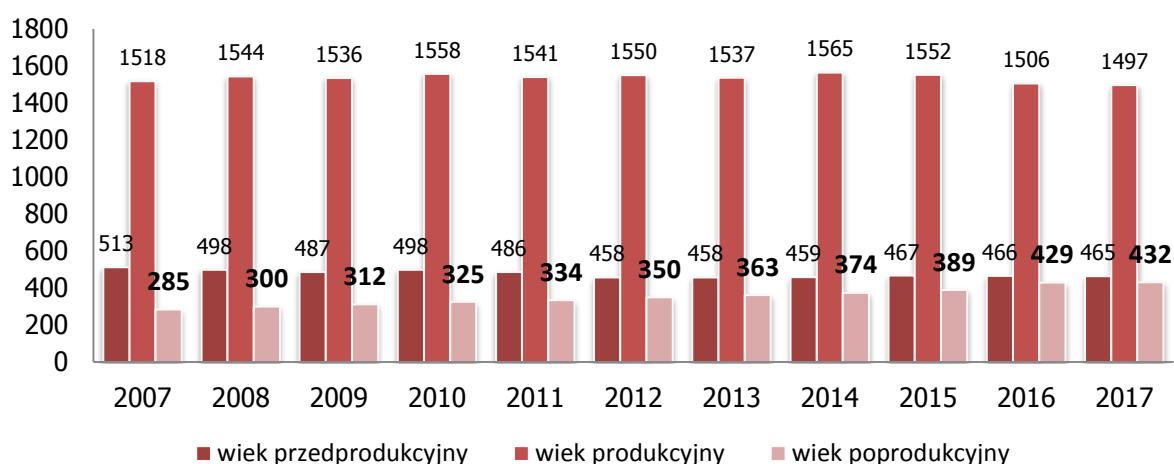
3.2.1. Zaawansowanie procesu starzenia się ludności

Uproszczona diagnoza Gminy Kamień Krajeński ukazała, iż starzenie się ludności dotyczy w szczególności miasta Kamień Krajeński. Potwierdzają to dane GUS za lata 2007-2017 ukazujące zmianę liczebności poszczególnych grup ekonomicznych w mieście (**Tabela 11, Rycina 18**).

Tabela 11. Zmiana liczebności poszczególnych grup ekonomicznych w Kamieniu Krajeńskim na przestrzeni lat 2007-2017

Rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym	513	498	487	498	486	458	458	459	467	466	465
Udział (%) osób w wieku przedprodukcyjnym względem ogółu mieszkańców	22,15	21,26	20,86	20,92	20,58	19,42	19,42	19,14	19,39	19,41	19,42
liczba osób w wieku produkcyjnym	1 518	1 544	1 536	1 558	1 541	1 550	1 537	1 565	1 552	1 506	1 497
Udział (%) osób w wieku produkcyjnym względem ogółu mieszkańców	65,54	65,93	65,78	65,43	65,27	65,73	65,18	65,26	64,45	62,72	62,53
liczba osób w wieku poprodukcyjnym	285	300	312	325	334	350	363	374	389	429	432
Udział (%) osób w wieku poprodukcyjnym względem ogółu mieszkańców	12,31	12,81	13,36	13,65	14,15	14,84	15,39	15,60	16,15	17,87	18,05

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS za lata 2007-2017

Ryc. 18. Liczebność poszczególnych grup ekonomicznych w Kamieniu Krajeńskim na przestrzeni lat 2006-2016

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Analiza zebranych danych pozwala stwierdzić, iż proces starzenia się ludności w mieście nasila się i ma trwały charakter. Osoby w wieku poprodukcyjnym to najdynamiczniej powiększająca się grupa ekonomiczna. Jak wspomniano wcześniej, grupa ta

stanowić będzie w najbliższych latach duże wyzwanie dla samorządu lokalnego. Zwrócono się więc do Urzędu Miejskiego z prośbą o dane dotyczące liczby ludności w wieku poprodukcyjnym w podziale na jednostki strukturalne biorąc pod uwagę stan na 31.12.2017 r.

3.2.1.1. Wskaźnik – Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze

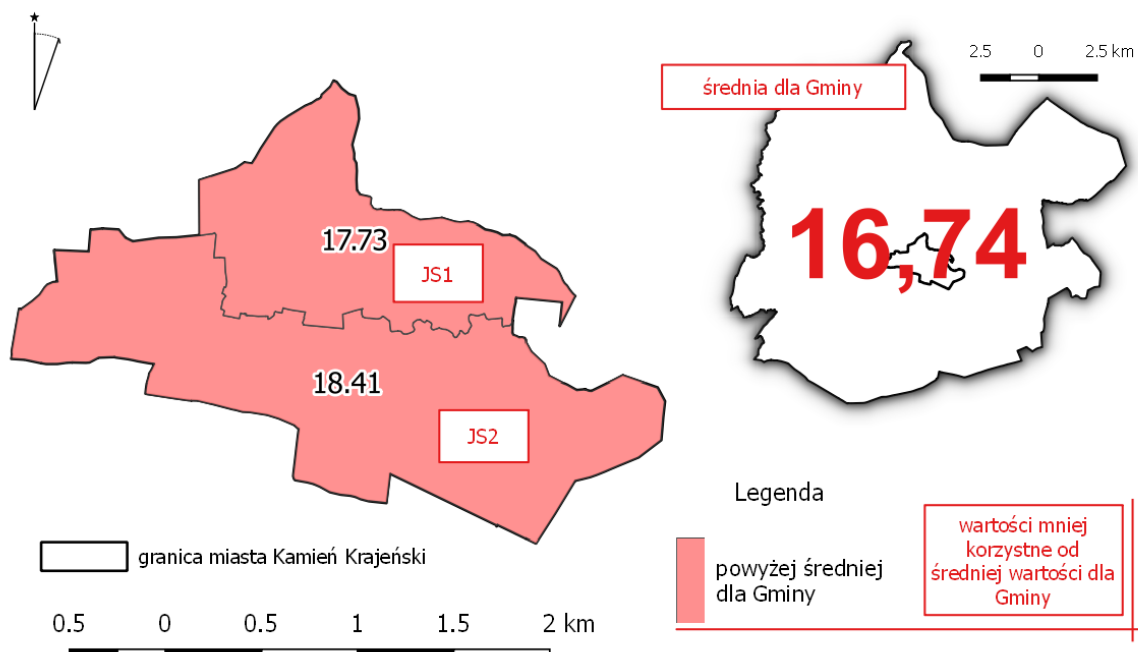
Dzięki odniesieniu udziału ludności w wieku poprodukcyjnym w danej jednostce strukturalnej do średniej dla Gminy, możliwe było określenie stanu kryzysowego. Wyniki przeprowadzonej analizy przedstawiono w tabeli oraz na rycinie (**Tabela 12, Rycina 19**). Zgodnie z przeprowadzoną analizą obie jednostki przyjęły wartości mniej korzystne od średniej dla Gminy.

Tabela 12. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze – wyniki analizy wskaźnikowej

Lp.	Jednostka strukturalna	Liczba osób w wieku poprodukcyjnym	Liczba ludności ogółem	Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze ²⁷
1	JS1	205	1 156	17,73
2	JS2	224	1 217	18,41
WARTOŚĆ ŚREDNIA				
Gmina Kamień Krajeński		1 173	7 008	16,74
wartości mniej korzystne od średniej dla Gminy				

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UM w Kamieniu Krajeńskim, stan na 31.12.2017 r.

²⁷ wartość wyrażona w %

Ryc. 19. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze – ujęcie graficzne

Źródło: opracowanie własne

3.2.2. Wychowanie i edukacja przedszkolna dzieci w wieku 3-5 lat

Podobnie jak w przypadku obszaru wiejskiego Gminy Kamień Krajeński zwrócono się do MGOPS w Kamieniu Krajeńskim z prośbą określenie liczby dzieci w wieku 3-5 lat, które objęte są wychowaniem przedszkolnym. Uzyskane dane podzielono według jednostek strukturalnych i prezentują stan na koniec roku 2017.

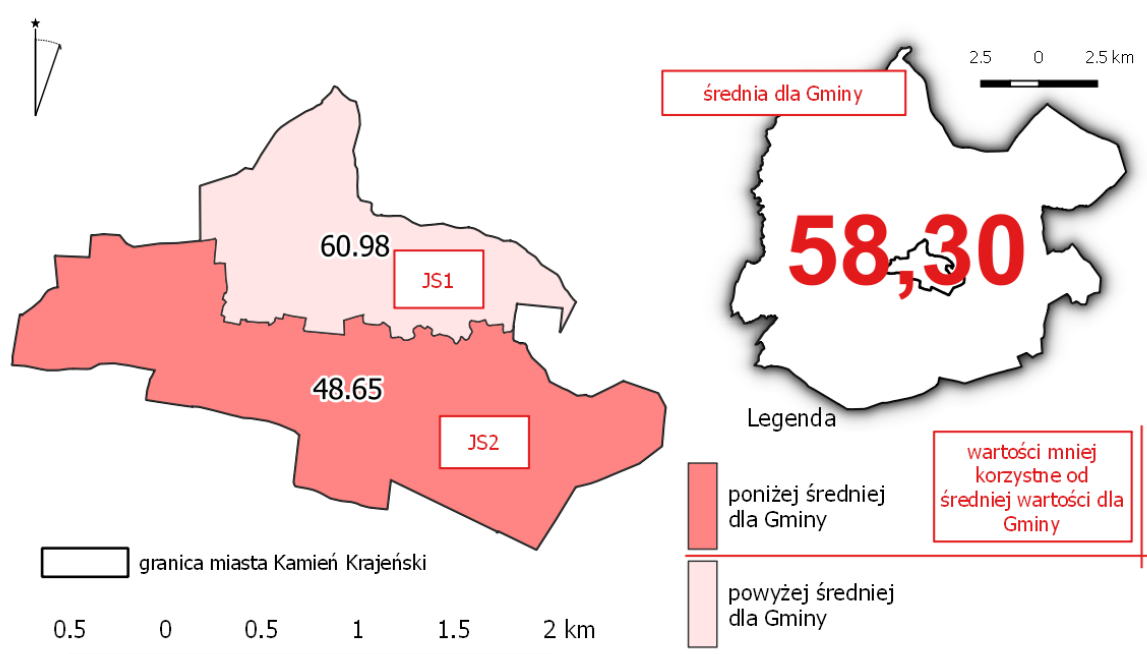
3.2.2.1 Wskaźnik – Odsetek dzieci zamieszkujących dany obszar w wieku 3-5 lat, objętych wychowaniem przedszkolnym

Zgodnie z zebranymi danymi jednostka strukturalna „JS2” przyjęła wartość wskaźnika mniej korzystną od średniej dla Gminy. Jednostka strukturalna „JS1” plasowała się natomiast powyżej średniej. W **Tabeli 13** oraz na **Rycinie 20** zaprezentowano wyniki przeprowadzonej analizy.

Tabela 13. Odsetek dzieci zamieszkujących dany obszar w wieku 3-5 lat, objętych wychowaniem przedszkolnym – wyniki analizy wskaźnikowej

Lp.	Jednostka strukturalna	Liczba dzieci w wieku 3-5 lat	Liczba dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym	Odsetek dzieci zamieszkujących dany obszar w wieku 3-5 lat, objętych wychowaniem przedszkolnym ²⁸
1	JS1	41	25	60,98
2	JS2	37	18	48,65
WARTOŚĆ ŚREDNIA				
Gmina Kamień Krajeński		259	151	58,30
wartości mniej korzystne od średniej dla Gminy				

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UM w Kamieniu Krajeńskim, stan na 31.12.2017 r.

Ryc. 20. Odsetek dzieci zamieszkujących dany obszar w wieku 3-5 lat, objętych wychowaniem przedszkolnym – ujęcie graficzne

Źródło: opracowanie własne

3.2.3. Bezpieczeństwo funkcjonowania rodzin, porządek publiczny

Uproszczona diagnoza ukazała, że na problem niskiego poziomu bezpieczeństwa funkcjonowania rodzin dotyczy w szczególności obszaru miejskiego. Zwrócono się więc do Komendy Powiatowej Policji w Sępólnie Krajeńskim z prośbą o określenie ilości interwencji Policji z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego na obszarze miejskim. Zebrane dane przypisano do określonych jednostek strukturalnych. Dane prezentują stan za rok 2017.

²⁸ wartość wskaźnika wyrażona w %

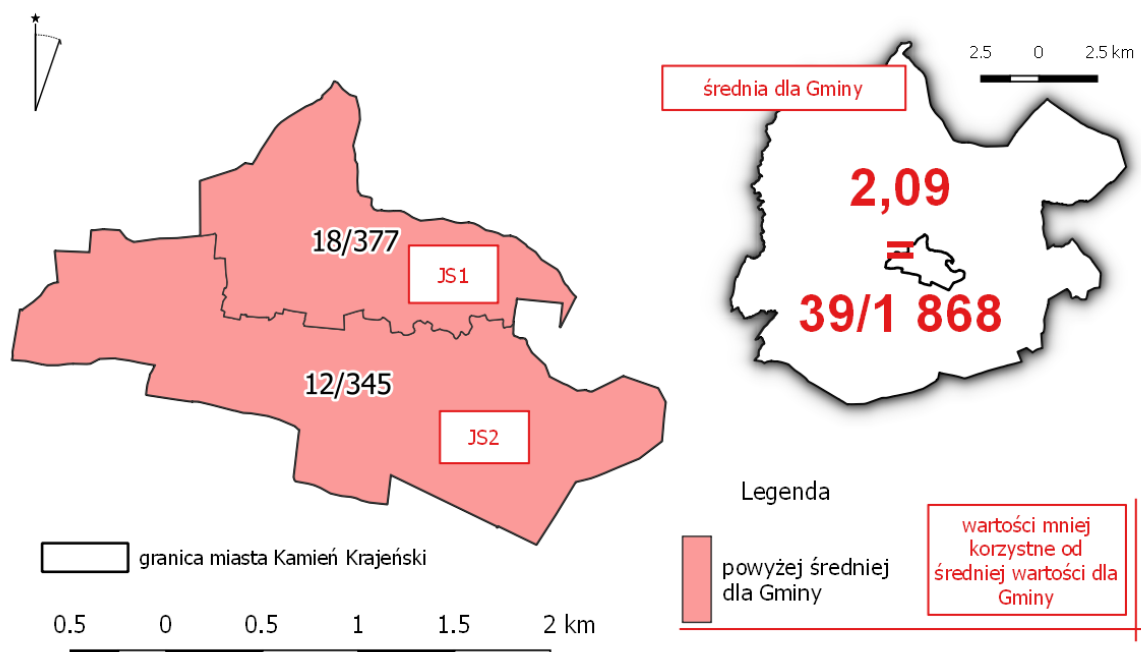
3.2.3.1. Wskaźnik – Stosunek interwencji Policji z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego względem ogółu gospodarstw domowych na danym obszarze

Zgodnie z zebranymi danymi w obu jednostkach strukturalnych obszaru miejskiego bezpieczeństwo funkcjonowania rodzin było zagrożone – wskaźnik przyjął wartość mniej korzystną od średniej dla Gminy. W **Tabeli 14** oraz na **Rycinie 21** zaprezentowano wyniki przeprowadzonej analizy.

Tabela 14. Stosunek interwencji Policji z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego względem ogółu gospodarstw domowych na danym obszarze – wyniki analizy wskaźnikowej

Lp.	Jednostka strukturalna	Liczba gospodarstw domowych	Liczba interwencji Policji z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego	Stosunek interwencji Policji z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego względem ogółu gospodarstw domowych na danym obszarze	Liczba interwencji Policji z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego na 100 gospodarstw domowych w danym sołectwie
1	JS1	377	18	18/377	4,77
2	JS2	345	12	12/345	3,48
WARTOŚĆ ŚREDNIA					
Gmina Kamień Krajeński		1 868	39	39/1 868	2,09
wartości mniej korzystne od średniej dla Gminy					

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych UM w Kamieniu Krajeńskim i Komendy Powiatowej Policji w Sępólnie Krajeńskim, stan za rok 2017

Ryc. 21. Stosunek interwencji Policji z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego względem ogółu gospodarstw domowych na danym obszarze – ujęcie graficzne

Źródło: opracowanie własne

3.2.4. Stan techniczny urządzeń infrastruktury społecznej

Infrastruktura społeczna definiowana jest jako zespół instytucji i usług zaspokajających w zorganizowany sposób ludzkie potrzeby w dziedzinie prawa, bezpieczeństwa, kształcenia, oświaty, kultury, opieki społecznej, służby zdrowia i budownictwa mieszkalnego. Należy mieć na uwadze, że nie jest ona ograniczona tylko do samych urządzeń, ale składa się również instytucji świadczących usługi społeczne, zatrudnionych w nich pracowników, stosowanych rozwiązań organizacyjnych i obowiązujących prawnych uregulowań ich działalności.

W poprzednich podrozdziałach zdefiniowano występowanie stanu kryzysowego w mieście Kamień Krajeński biorąc pod uwagę następujące problemy społeczne:

1. starzejące się społeczeństwo,
2. brak powszechności wychowania przedszkolnego,
3. zagrożenie bezpieczeństwa funkcjonowania rodzin, porządku publicznego.

Problemy społeczne są podstawą definiowania stanu kryzysowego na danym obszarze, ale ważnym problemem danego obszaru są również ograniczenia infrastrukturalne (techniczne) budynków i przestrzeni pełniących te funkcje. Niekorzystne właściwości elementów infrastruktury społecznej²⁹ mogą uniemożliwić podjęcie działań o charakterze rewitalizacyjnym.

W swym materialnym aspekcie ograniczenia i utrudnienia mogą przybrać różne formy:

- postępująca degradacja stanu technicznego budynków,

²⁹ lub mogących pełnić takie funkcje

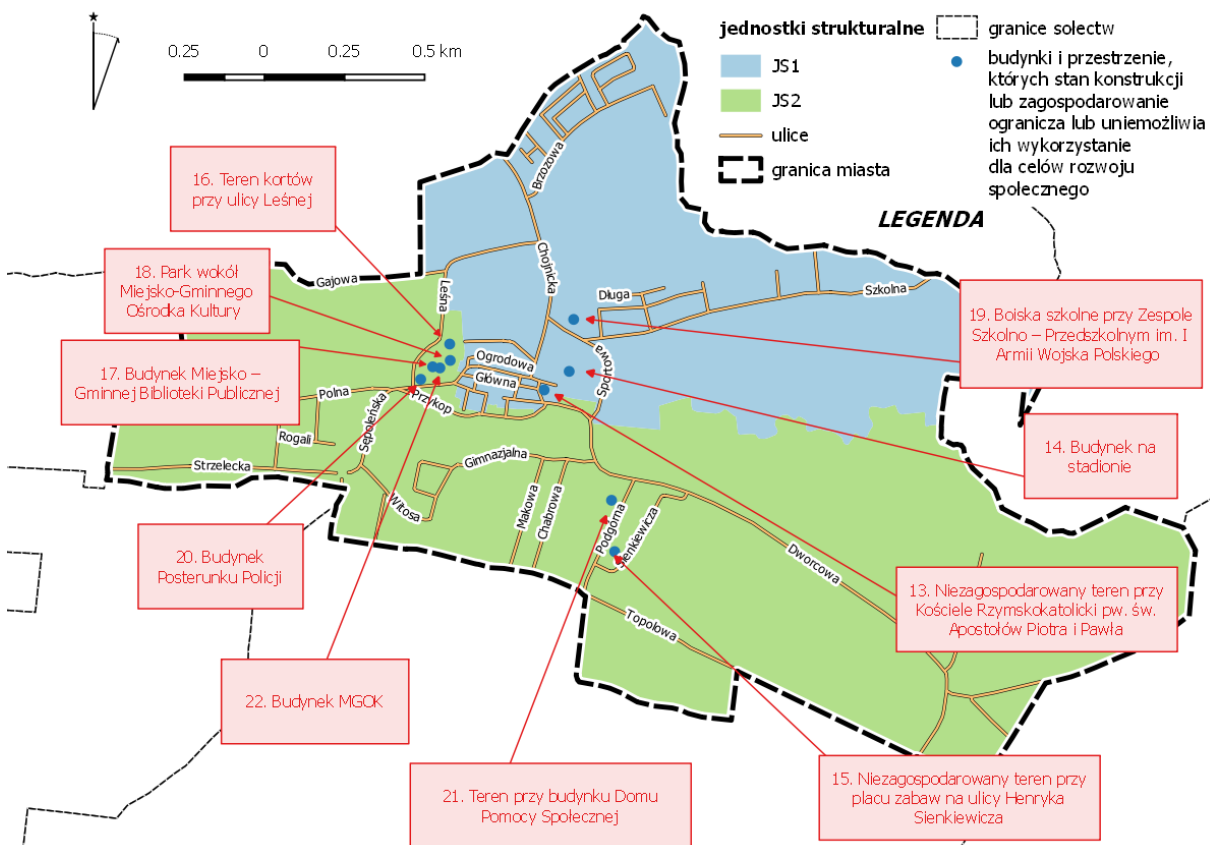
- brak funkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie przez osoby niepełnosprawne,
- utrudniony dostęp lub jego brak (w tym dla osób starszych).

W związku z tym zwrócono się do Urzędu Miejskiego w Kamieniu Krajeńskim z prośbą o określenie, które budynki i przestrzenie pełniące lub mogące pełnić funkcje społeczne reprezentują niewystarczający stan techniczny, a jako miarę oceny przyjęto liczbę takich obiektów przypadających na 100 ha w danej jednostce strukturalnej.

3.2.4.1 Wskaźnik – Liczba budynków i przestrzeni, których stan konstrukcji lub zagospodarowanie ogranicza lub uniemożliwia ich wykorzystanie dla celów rozwoju społecznego na 100 ha w danej jednostce strukturalnej

Wskaźnik liczby budynków i przestrzeni w złym stanie technicznym – ograniczający lub uniemożliwiający ich wykorzystanie dla celów rozwoju społecznego – przypadających na każde 100 ha danej jednostki strukturalnej informuje o jakości przestrzeni miejskiej w swym infrastrukturalnym (technicznym) wymiarze. Za znajdującą się w stanie kryzysowym jednostkę strukturalną uznano tę, w której wskaźnik przyjął wartość wyższą od średniej dla Gminy.

W Tabeli 15 oraz na Rycinie 23 zaprezentowano wyniki przeprowadzonej analizy, a na Rycinie 22 przedstawiono lokalizację obiektów spełniających powyższe kryteria w Kamieniu Krajeńskim.

Ryc. 22. Lokalizacja ujętych w analizie wewnątrzgminnej budynków i przestrzeni
Źródło: opracowanie własne

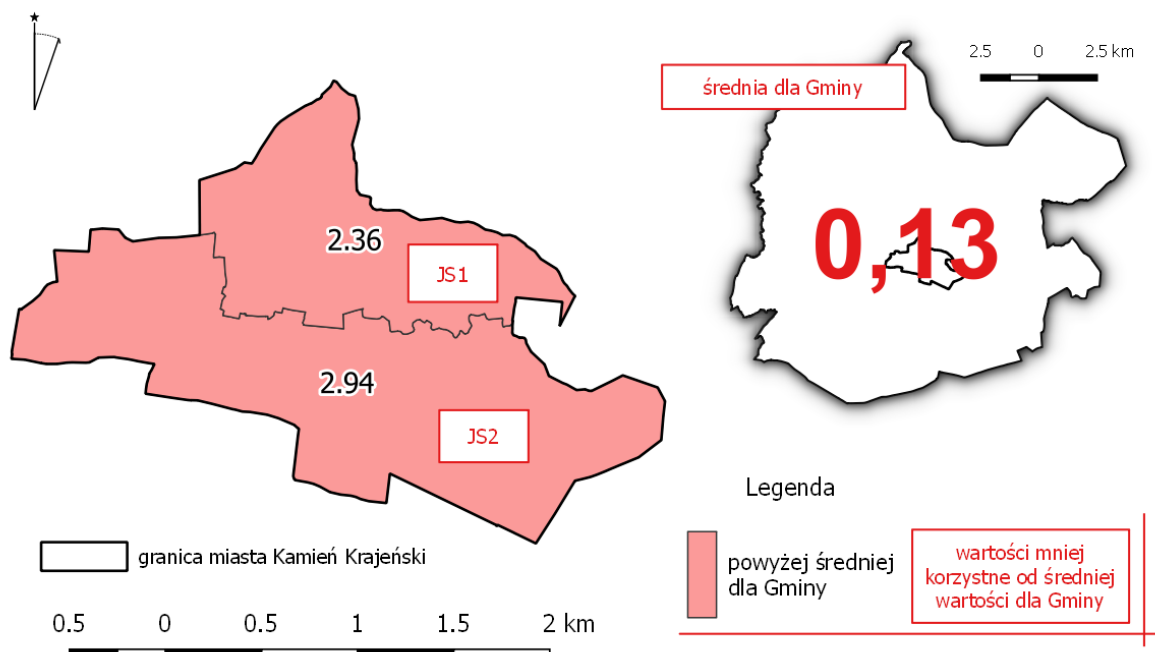
Tabela 15. Liczba budynków i przestrzeni, których stan konstrukcji lub zagospodarowanie ogranicza lub uniemożliwia ich wykorzystanie dla celów rozwoju społecznego na 100 ha w danej jednostce strukturalnej – wyniki analizy wskaźnikowej

Lp.	Jednostka strukturalna	Liczba budynków i przestrzeni pełniących funkcje społeczne, których stan konstrukcji lub zagospodarowanie ogranicza lub uniemożliwia ich wykorzystanie	Powierzchnia (ha)	Liczba budynków i przestrzeni pełniących funkcje społeczne, których stan konstrukcji lub zagospodarowanie ogranicza lub uniemożliwia ich wykorzystanie na 100 ha w danej jednostce strukturalnej
1	JS1	3	127	2,36
2	JS2	7	238	2,94
WARTOŚĆ ŚREDNIA				
Gmina Kamień Krajeński		22³⁰	16 331	0,13
wartości mniej korzystne od średniej dla Gminy				

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UM w Kamieniu Krajeńskim, stan na koniec roku 2017

³⁰ były to następujące budynki i przestrzenie:

1. Budynek tzw. „Zielonej Szkoły” w sołectwie Dąbrowa,
2. Teren placu przy świetlicy w sołectwie Dąbrowa,
3. Teren placu zabaw i świetlicy w sołectwie Jerzmionki,
4. Teren przy placu zabaw w sołectwie Nowa Wieś,
5. Budynek świetlicy wiejskiej w sołectwie Nowa Wieś,
6. Teren przy placu zabaw w sołectwie Obkas (bloki),
7. Teren przy placu zabaw w sołectwie Obkas (wieś),
8. Budynek byłej szkoły podstawowej w sołectwie Orzełek,
9. Budynek szkoły w sołectwie Płocicz,
10. Budynek remizy OSP w sołectwie Radzim,
11. Budynek świetlicy wiejskiej w sołectwie Witkowo,
12. Niezagospodarowana działka za szkołą podstawową przeznaczona pod budowę świetlicy w sołectwie Zamarte,
13. Niezagospodarowany teren przy Kościele Rzymskokatolicki pw. św. Apostołów Piotra i Pawła na obszarze JS1,
14. Budynek na stadionie na obszarze JS1,
15. Niezagospodarowany teren przy placu zabaw na ulicy Henryka Sienkiewicza na obszarze JS2
16. Teren kortów przy ulicy Leśnej na obszarze JS2,
17. Budynek Miejsko – Gminnej Biblioteki Publicznej na obszarze JS2,
18. Park wokół Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury na obszarze JS2,
19. Boiska szkolne przy Zespole Szkolno – Przedszkolnym im. I Armii Wojska Polskiego na obszarze JS1,
20. Budynek Posterunku Policji na obszarze JS2,
21. Teren przy budynku Domu Pomocy Społecznej na obszarze JS2
22. Budynek MGOK na obszarze JS2

Ryc. 23. Liczba budynków i przestrzeni, których stan konstrukcji lub zagospodarowanie ogranicza lub uniemożliwia ich wykorzystanie dla celów rozwoju społecznego na 100 ha w danej jednostce strukturalnej – ujęcie graficzne

Źródło: opracowanie własne

3.2.5. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego dla miasta Kamień Krajeński

Dla wszystkich jednostek strukturalnych miasta Kamień Krajeński przeprowadzono diagnozę mającą na celu identyfikację występowania stanu kryzysowego. Użyto następujących wskaźników:

1. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze,
2. Odsetek dzieci zamieszkujących dany obszar w wieku 3-5 lat, objętych wychowaniem przedszkolnym,
3. Stosunek interwencji Policji z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego względem ogółu gospodarstw domowych na danym obszarze,
4. Liczba budynków i przestrzeni, których stan konstrukcji lub zagospodarowanie ogranicza lub uniemożliwia ich wykorzystanie dla celów rozwoju społecznego na 100 ha w danej jednostce strukturalnej

Cztery wskaźniki (wskaźniki 1-3) definiowały skalę problemów społecznych, jeden (wskaźnik 4) odnosił się do sfery technicznej. Zgodnie z przyjętą zasadą delimitacji obszaru zdegradowanego, do obszaru zdegradowanego należy zaliczyć jednostki strukturalne spełniające jednocześnie warunki wymienione w **podrozdziale 3.2.**

W **Tabeli 16** zestawiono wszystkie wskaźniki użyte do delimitacji obszaru zdegradowanego.

Tabela 16. Podsumowanie analizy wskaźnikowej dla miasta Kamień Krajeński

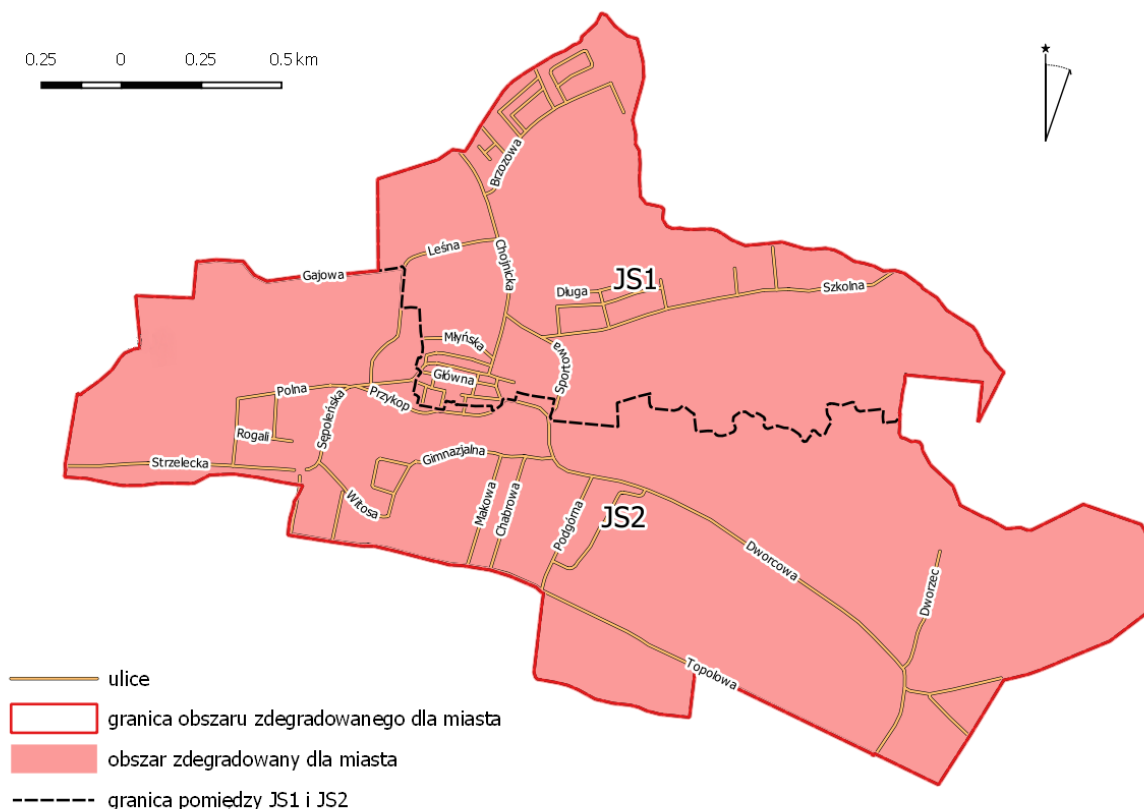
Lp.	Jednostka strukturalna	SFERA SPOŁECZNA			SFERA TECHNICZNA	Na terenie sołectwa identyfikuje się <u>co najmniej 2 problemy społeczne</u> mierzone wskaźnikami stanu kryzysowego	Liczba przekroczeń wskaźników użytych do delimitacji (szczególna koncentracja negatywnych zjawisk społecznych)	Na terenie jednostki strukturalnej identyfikuje się także <u>co najmniej jedno</u> negatywne zjawisko z pozostałych sfer, o których mowa przy definicji stanu kryzysowego (sfera środowiskowa lub/i gospodarcza lub/i przestrzenno-funkcjonalna lub/i techniczna)	Czy daną jednostkę strukturalną można zaliczyć do obszaru zdegradowanego zgodnie z „Zasadami programowania..”?
		Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze	Odsetek dzieci zamieszkujących dany obszar w wieku 3-5 lat, objętych wychowaniem przedszkolnym	Stosunek interwencji Policji z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego względem ogółu gospodarstw domowych na danym obszarze	Liczba budynków i przestrzeni, których stan konstrukcji lub zagospodarowanie ogranicza lub uniemożliwia ich wykorzystanie dla celów rozwoju społecznego na 100 ha w danej jednostce strukturalnej				
1	JS1	17,73	60,98	18/377	2,36	TAK	2	TAK	TAK
2	JS2	18,41	48,65	12/345	2,94	TAK	3	TAK	TAK
WARTOŚĆ ŚREDNIA									
Gmina Kamień Krajeński		16,74	58,30	39/1 868	0,13	-	-	-	-
		wartości mniej korzystne od średniej dla Gminy							

Źródło: opracowanie własne

Zgodnie z przyjętą metodą delimitacji obszaru zdegradowanego dla miasta Kamień Krajeński do obszaru zdegradowanego zaliczono obie jednostki strukturalne:

1. JS1,
2. JS2.

Tak wyznaczony obszar zdegradowany dla miasta zajmuje powierzchnię **365 ha (2,24%** ogółu powierzchni w Gminie) i zamieszkały jest przez **2 373 osób (33,86%** ogółu mieszkańców w Gminie). Na **Rycinie 24** przedstawiono graficznie granice wyznaczonego obszaru zdegradowanego dla miasta Kamień Krajeński.

Ryc. 24. Granice wyznaczonego obszaru zdegradowanego dla miasta

Źródło: opracowanie własne

IV. Obszar rewitalizacji gminy

4.1. Wyznaczenie obszaru rewitalizacji dla obszaru wiejskiego Gminy

Wyznaczenie obszaru zdegradowanego na obszarze wiejskim Gminy Kamień Krajeński przeprowadzono według metody opisanej w podrozdziale 6.4.3.1. „Zasad programowania...”. Do obszaru zdegradowanego zaliczono sołectwa, w których zidentyfikowano co najmniej dwa problemy społeczne oraz występowanie negatywnego zjawiska ze sfery pozaspołecznej.

Obszarem rewitalizacji na obszarach wiejskich może zostać obszar zdegradowany w całości lub jego część jeśli łącznie nie przekracza 20% powierzchni Gminy i 30% ludności³¹. Wyznaczony obszar zdegradowany dla obszaru wiejskiego Gminy Kamień Krajeński mógł być w całości włączony do obszaru rewitalizacji, gdyż obszar ten zajmuje 17,65% powierzchni w Gminie i zamieszkały jest przez 10,42% ogółu mieszkańców.

Ponieważ jednak w dalszej części „Zasad programowania...” zapisano, co następuje: „do powierzchni obszaru rewitalizacji należy zaliczyć rzeczywistą powierzchnię, na której planowana jest interwencja w ramach programu rewitalizacji (a nie powierzchnię geodezyjną miejscowości/sołectw). Jednocześnie do ludności obszaru rewitalizacji należy zaliczyć osoby mieszkające na terenie wskazanym jako obszar rewitalizacji” dokonano zawężenia obszaru rewitalizacji do obszaru zabudowanego. Podyktowane to było faktem, iż projekty, które zostaną wskazane w dalszej części PR skierowane są do mieszkańców obszaru rewitalizacji. Podstawą wyznaczenia obszaru zdegradowanego były przede wszystkim problemy społeczne mieszkańców danych sołectw, a więc konieczne było więc włączenie wszystkich mieszkańców obszaru zdegradowanego do obszaru rewitalizacji, gdyż to oni definiowali skalę kryzysu w danym sołectwie. Jeśli wyłączono by z obszaru zdegradowanego część mieszkańców, mogłoby się okazać, iż tak wyznaczony obszar rewitalizacji nie charakteryzuje się stanem kryzysowym.

Wyznaczenie obszaru rewitalizacji zależne jest również zamierzonego celu rewitalizacji³². Gmina musi spełnić wybrać i spełnić przynajmniej jeden z 4 zestawów kryteriów w odniesieniu do obszaru zdegradowanego lub jego części i tym samym zdecydować się na określony kierunek³³ działań rewitalizacyjnych:

1. Cel rewitalizacji: przekształcenie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji społecznej,
2. Cel rewitalizacji: przekształcenie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji gospodarczej,
3. Cel rewitalizacji: rozwój społeczny dzieci i młodzieży w rejonach o niskim poziomie kształcenia w szkołach podstawowych i gimnazjalnych,
4. Cel rewitalizacji: zwiększenie partycypacji w życiu społecznym dla społeczności w rejonach o wysokim uzależnieniu od świadczeń pomocy społecznej.

³¹ zgodnie z „Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020”

³² zgodnie z „Zasadami programowania...”

³³ lub kierunki

Aby dokonać wyboru określonego celu rewitalizacji należy spełnić określone w „Zasadach programowania...” warunki. Obszar zdegradowany wyznaczony dla obszaru wiejskiego spełnia tylko jeden z nich, tzn. **zwiększenie partycypacji w życiu społecznym dla społeczności w rejonach o wysokim uzależnieniu od świadczeń pomocy społecznej**, gdyż:

- a) sołectwa wchodzące w skład obszaru zdegradowanego wykazują wyższy od przeciętnej w Gminie wskaźnik osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej³⁴,
- b) lokalny samorząd wykazuje udokumentowane zainteresowanie prowadzeniem zajęć aktywizujących³⁵.

Gmina Kamień Krajeński spełniła 4 cel rewitalizacji i tym samym mogła wyznaczyć obszar rewitalizacji. Gmina Kamień Krajeński wybrała „zwiększenie partycypacji w życiu społecznym dla społeczności w rejonach o wysokim uzależnieniu od świadczeń pomocy społecznej” jako kierunek działań rewitalizacyjnych dla wyznaczonego na obszarze wiejskim obszaru rewitalizacji.

Zgodnie z „Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020” obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic.

Z uwagi na brak ciągłości przestrzennej wyznaczonego obszaru rewitalizacji na obszarze wiejskim Gminy Kamień Krajeński³⁶ podzielono wyznaczony obszar na dwa podobszary:

1. podobszar rewitalizacji Obkas,
2. podobszar rewitalizacji Orzełek.

Łącznie tak wyznaczony obszar rewitalizacji na obszarze wiejskim Gminy Kamień Krajeński – składający się z dwóch podobszarów – zajmuje powierzchnię **231 ha (1,41%** ogółu powierzchni w Gminie) i zamieszkały jest przez **730 osób (10,42%** ogółu mieszkańców w Gminie).

Podobszar rewitalizacji Obkas zajmuje powierzchnię 76 ha i zamieszkały jest przez 347 osób, natomiast podobszar rewitalizacji Orzełek zajmuje powierzchnię 155 ha i zamieszkały jest przez 383 osoby.

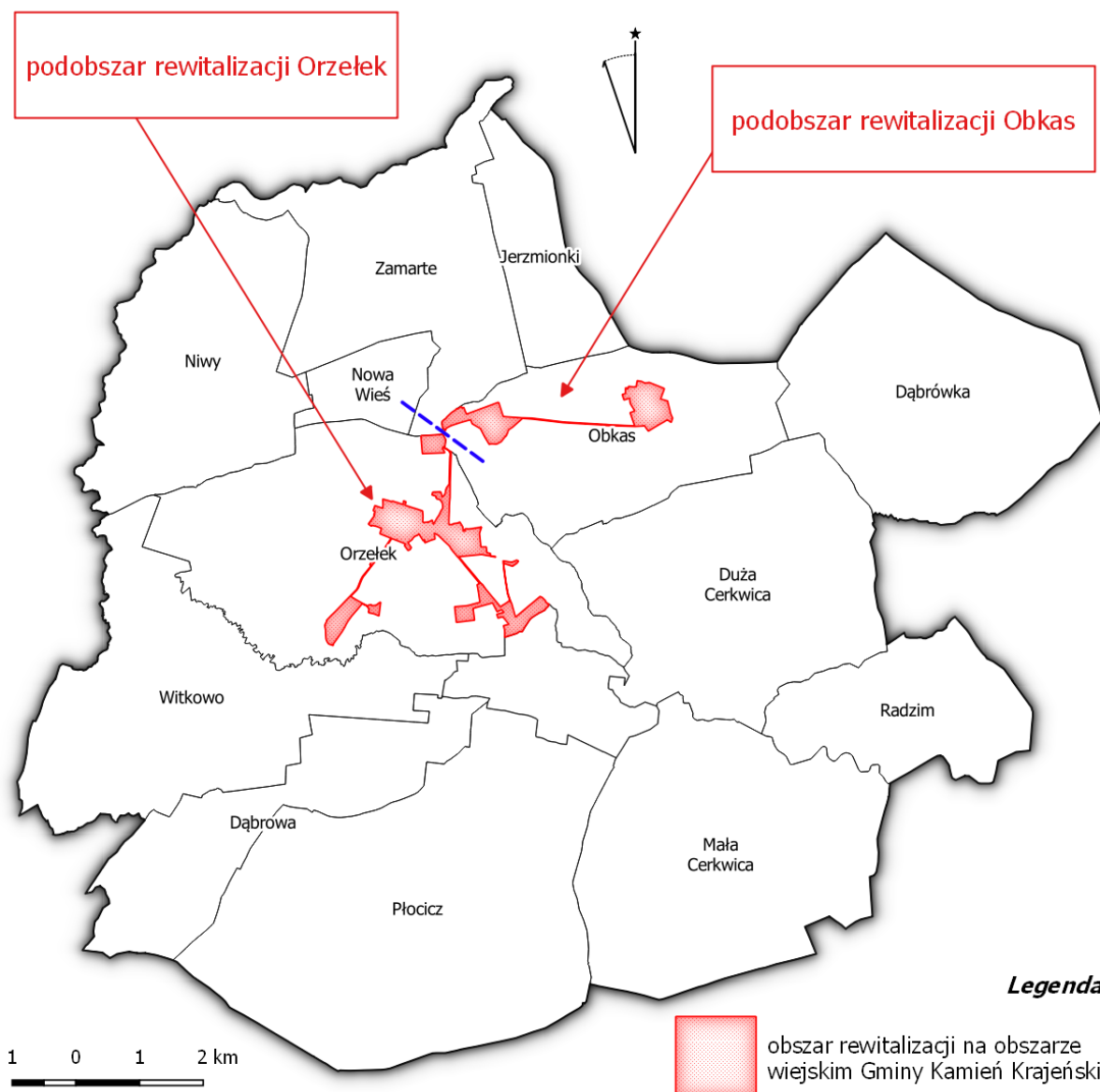
Na **Rycinie 25** przedstawiono wyznaczony obszar rewitalizacji³⁷ dla obszaru wiejskiego Gminy Kamień Krajeński.

³⁴ podrozdział 3.1.1.1.

³⁵ patrz: szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji

³⁶ obszary zabudowane wyznaczonego dla części wiejskiej Gminy Kamień Krajeński obszaru zdegradowanego

³⁷ w podziale na podobszary rewitalizacji

Ryc. 25. Obszar rewitalizacji wyznaczony dla obszaru wiejskiego Gminy Kamień Krajeński

Źródło: opracowanie własne

4.2. Wyznaczenie obszaru rewitalizacji dla miasta Kamień Krajeński

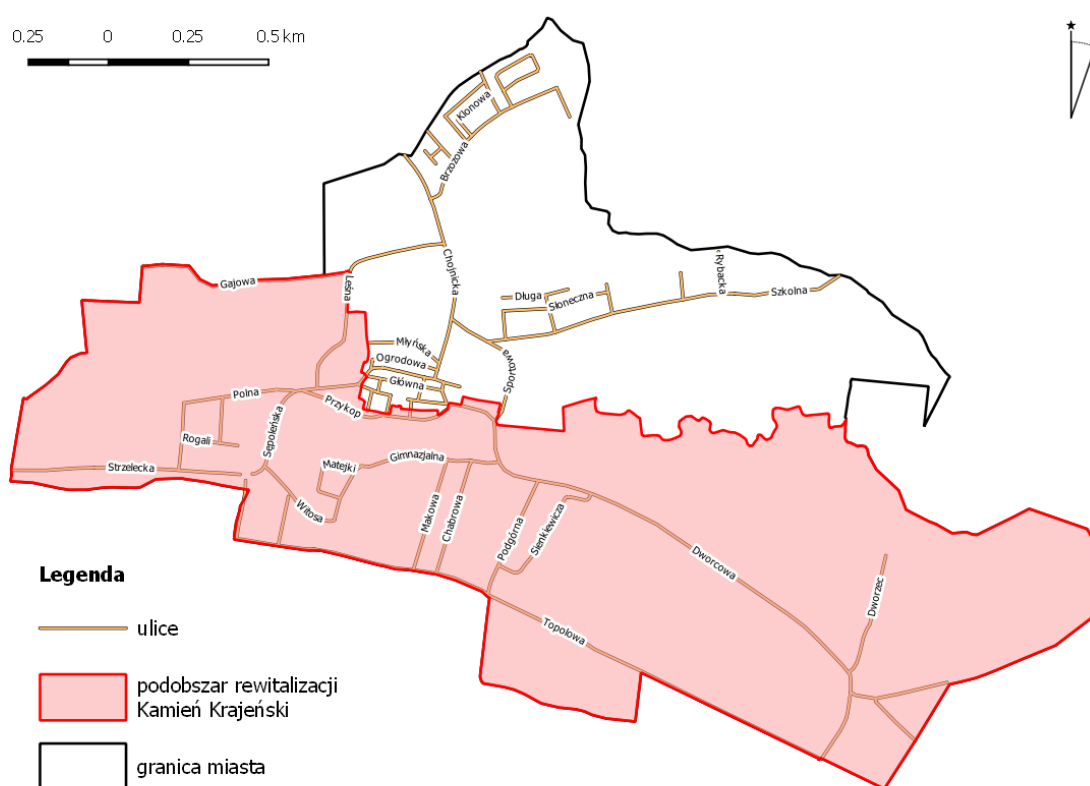
Zgodnie z „Zasadami programowania...” obszar zdegradowany gminy lub jego część³⁸ mogą być uznane za obszar rewitalizacji jeśli łącznie nie przekraczają 20% powierzchni gminy i 30% ludności gminy. Ponieważ wyznaczony obszar zdegradowany dla miasta przekracza wspomniane progi do obszaru rewitalizacji należało zaliczyć jednostki strukturalne, w których liczba wskaźników z wartościami mniej korzystnymi od średniej dla Gminy jest największa.

³⁸ w tym przypadku obszar zdegradowany miasta

Jednostką strukturalną z największą liczbą wskaźników z wartościami mniej korzystnymi od średniej dla Gminy była jednostka strukturalna **JS2** (wszystkie wskaźniki prezentują sytuację mniej korzystną od średniej dla Gminy). Wyznaczono zatem obszar rewitalizacji obejmujący jednostkę strukturalną **JS2**. Dalsza delimitacja obszaru rewitalizacji nie jest możliwa, ponieważ przekroczony zostałby próg 30% mieszkańców.

W związku, iż dla obszaru wiejskiego również wyznaczono obszar rewitalizacji podzielony na podobszary, dla czytelności identyfikacji obszaru rewitalizacji dla miasta, wyznaczony obszar rewitalizacji nosić będzie nazwę „podobszaru rewitalizacji Kamień Krajeński”.

Tak wyznaczony obszar rewitalizacji zajmuje powierzchnię **238 ha (1,46%** ogółu powierzchni w Gminie) i zamieszkały jest przez **1 217 osób (17,37%** ogółu mieszkańców w Gminie). Na kolejnej rycinie przedstawiono wyznaczony obszar rewitalizacji dla miasta.

Ryc. 26. Obszar rewitalizacji miasta Kamień Krajeński

Źródło: opracowanie własne

4.3. Podsumowanie

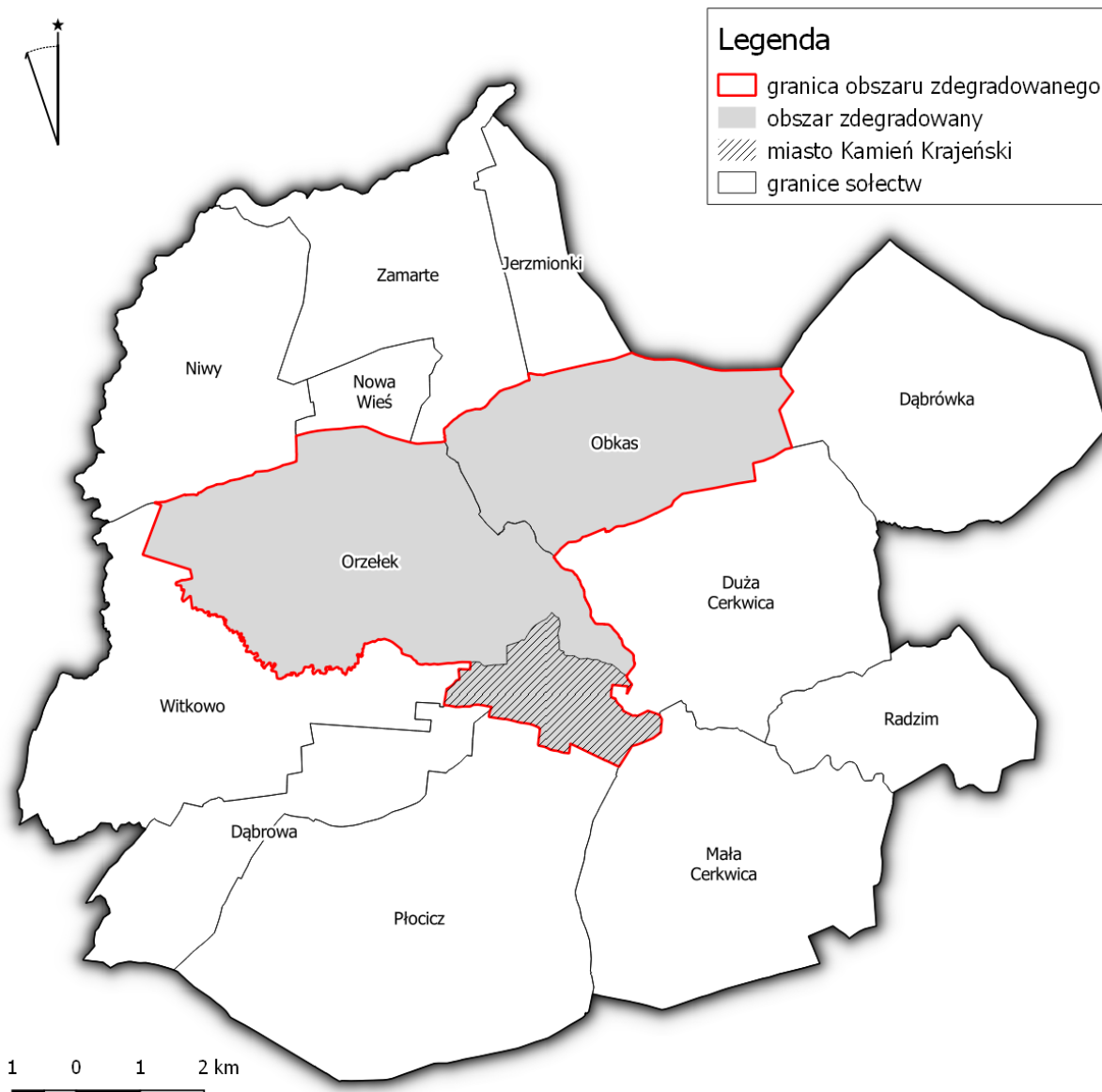
Na obszarze Gminy Kamień Krajeński wyznaczono obszar rewitalizacji składający się z trzech podobszarów:

1. podobszar rewitalizacji Obkas,
2. podobszar rewitalizacji Orzełek,
3. podobszar rewitalizacji Kamień Krajeński.

Łącznie, wyznaczony obszar rewitalizacji zajmuje powierzchnię **469 ha (2,87%** ogółu powierzchni w Gminie) i zamieszkały jest przez **1 947 osób (27,78%** ogółu mieszkańców w Gminie).

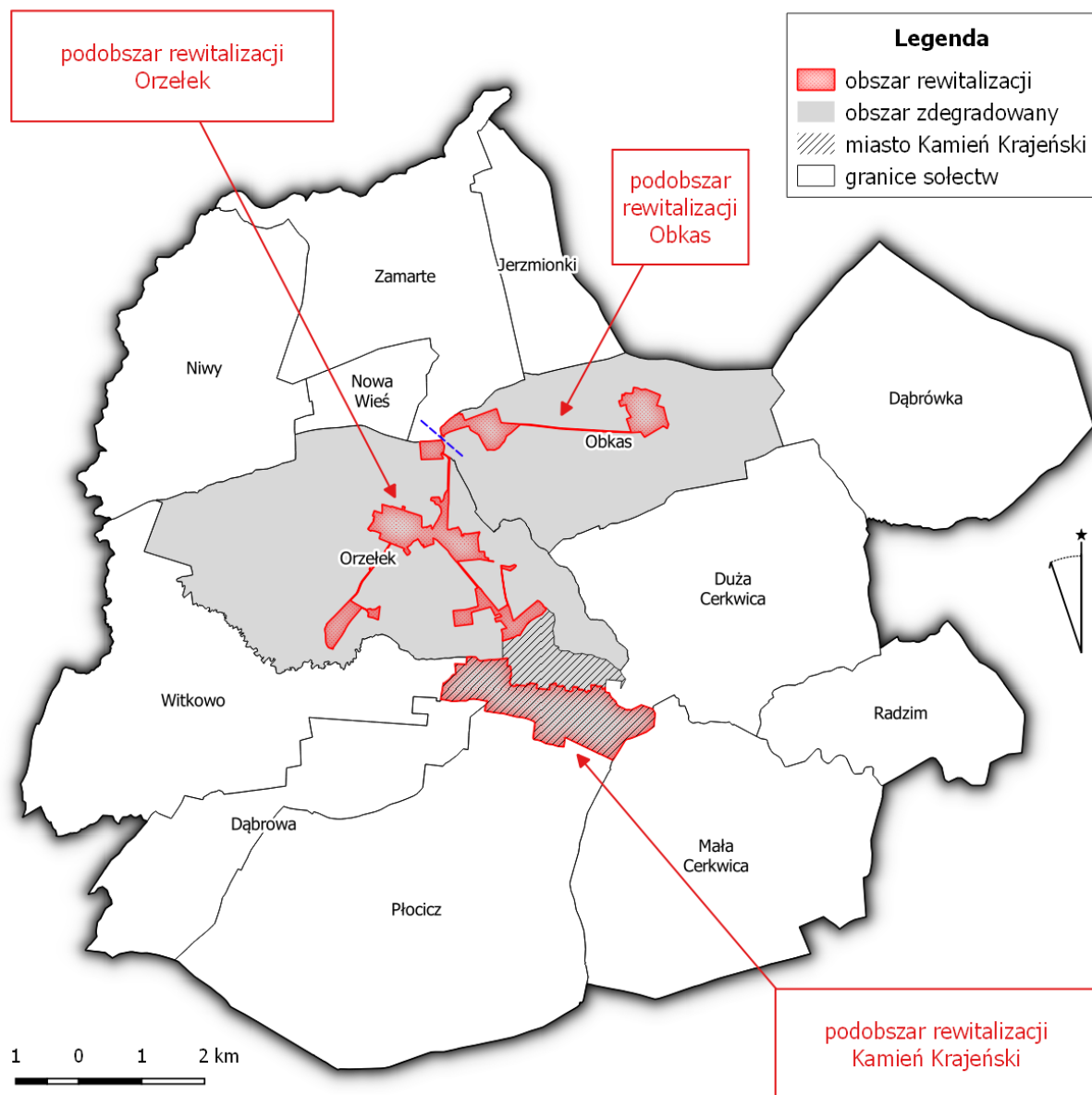
Na **Rycinach 27 i 28** przedstawiono:

1. granice obszaru zdegradowanego na tle Gminy,
2. granice obszaru rewitalizacji na tle obszaru zdegradowanego i obszaru Gminy.

Ryc. 27. Granice obszaru zdegradowanego na tle Gminy Kamień Krajeński

Źródło: opracowanie własne

Ryc. 28. Granice obszaru rewitalizacji na tle obszary zdegradowanego i obszaru Gminy

Źródło: opracowanie własne

V. Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji

Przy wyznaczeniu obszaru rewitalizacji na obszarze wiejskim i miejskim posłużono się różnymi wskaźnikami stanu kryzysowego, ponieważ uproszczona diagnoza ukazała, że natężenie problemów społecznych jest zróżnicowane przestrzennie i inne problemy charakteryzują miasto, a inne obszar wiejski Gminy. Tak było na przykład ze wskaźnikiem „liczba osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej”, który to dla obszaru wiejskiego przyjął wartość mniej korzystną od średniej dla Gminy aż w 9 z 13 sołectw, natomiast w mieście nie zdiagnozowano takiego problemu wcale.

Szczegółową diagnozę obszaru rewitalizacji przeprowadzono zatem osobno dla obszaru rewitalizacji wyznaczonego w mieście i osobno dla obszaru rewitalizacji wyznaczonego na obszarze wiejskim.

5.1. Podobszar rewitalizacji Orzełek oraz podobszar rewitalizacji Obkas

Podstawą delimitacji obszaru rewitalizacji dla obszaru wiejskiego były dwa problemy społeczne oraz jeden problem ze sfery gospodarczej. Zarówno w sołectwie Orzełek jak i w sołectwie Obkas zdiagnozowano:

1. wysoki udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej,
2. niski odsetek dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym,
3. niski poziom przedsiębiorczości mieszkańców.

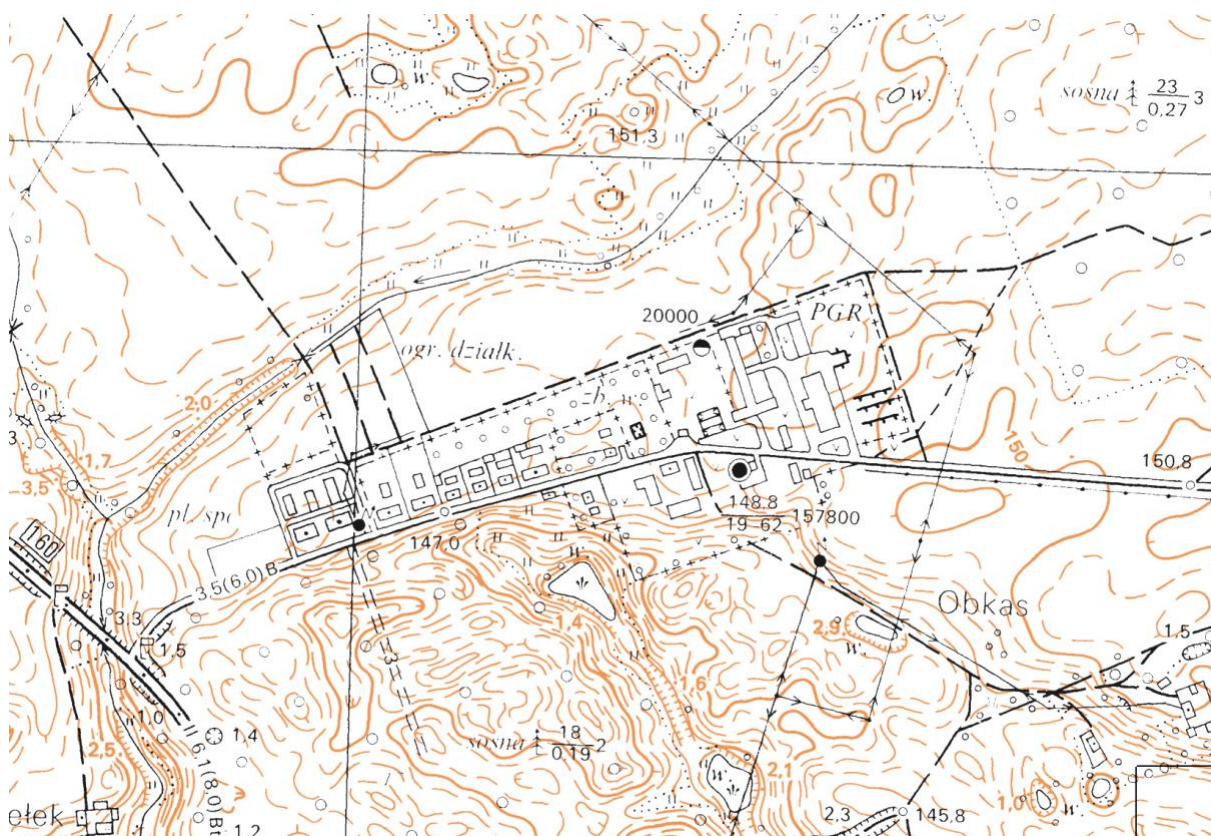
W liczbach bezwzględnych przedstawia się to następująco:

1. 90 spośród 730 osób zamieszkujących wyznaczony na obszarze wiejskim obszar rewitalizacji to beneficjenci pomocy społecznej – co daje 12,33% ogółu mieszkańców (przy średniej dla Gminy = 7,69%),
2. 9 spośród 27 dzieci w wieku 3-5 lat objętych jest wychowaniem przedszkolnym – co oznacza, że tylko 1/3 dzieci chodzi do przedszkola (średnia dla Gminy to blisko 60%),
3. w obu miejscowościach zarejestrowanych jest 16 podmiotów gospodarczych osób fizycznych, co przekłada się na wskaźnik liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 osób w wieku produkcyjnym na poziomie 3,46 (średnia dla Gminy 5,55).

Na zdiagnozowane problemy należy w pierwszej kolejności spojrzeć pod kątem ich miejsca występowania, a kolejno współzależności i wzajemnego wynikania się. W tym sensie łatwo dojść do wniosku, że mała liczba dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym wynika z modelu wychowania dzieci i rodziny w ogóle na obszarach wiejskich jak również z dostępności do placówek wychowania przedszkolnego. Zarówno w Orzełku jak i w Obkasie nie ma oddziału przedszkolnego, do którego mógłby uczęszczać dzieci. Wystarczy jednak spojrzeć na [Rozdział 3.1.2.1](#), w którym zbadano ten problem w podziale na sołectwa i pierwsze co rzuca się w oczy to duży odsetek dzieci uczęszczających do przedszkola w miejscowości Zamarte. Mieści się tam zarówno oddział przedszkolny w Szkole Podstawowej w Zamartem jak również niepubliczne przedszkole przy ulicy Parkowej. Zgodnie

z podziałem odwoły, chodzą tam dzieci z miejscowości Obkas, natomiast dzieci z Orzełka należą pod przedszkole w Kamieniu Krajeńskim.

Istotną rolę w edukacji przedszkolnej odgrywa także środowisko rodzinne. Na obszarach wiejskich o statusie rodziny decyduje status społeczny wyznaczony rodzajem wykonywanych zajęć oraz dochody uzyskiwane przez mieszkańców. Dużym problemem polskiej wsi są niskie dochody gospodarstw wiejskich właśnie (których wyrazem jest np. użyty do delimitacji obszaru zdegradowanego i rewitalizacji wskaźnik udziału osób korzystających z pomocy społecznej) oraz ukryte bezrobocie. Problemy te dotyczą, jak pokazują badania, w szczególności obszarów peryferyjnych, z wielkoobszarowymi gospodarstwami utworzonymi w miejsce PGR-ów oraz rolniczych, gdzie dominują małe nietowarowe gospodarstwa rolne oraz brak jest możliwości zatrudnienia poza rolnictwem. W miejscowości Obkas zlokalizowany był w przeszłości PGR, który dziś z towarzyszącą wielorodzinną zabudową mieszkalną stanowi swego rodzaju enklawę na mapie sołectwa. Na kolejnej rycinie przedstawiono charakterystyczny dla PGR-ów układ osadniczy – rząd niskich bloków i zabudowa produkcyjno-hodowlana.

Ryc. 29. Układ osadniczy PGR Obkas

Źródło: mapa topograficzna w skali 1:25 000 w układzie 1965

W latach 1989–2000 liczba zatrudnionych w byłych PGR spadała z 450 tys. do około 120 tys. osób. Obecnie trudno jest oszacować jak duża jest to grupa mieszkańców wsi. Powstałe na bazie byłych PGR-ach gospodarstwa wielkotowarowe zatrudniają niewielką grupę byłych pracowników PGR-ów i ich rodzin. Pomimo zmian, jakie zaszły w Polsce w ostatnich 20 latach grupa ta wykazuje się stabilnością, jeżeli chodzi o liczebność i pewne cechy społeczno-zawodowe. Byłych pracowników PGR można traktować jako grupę

niewykorzystanych szans. Pomimo przemian ekonomiczno-społecznych w ostatnim dwudziestolecu grupa ta nadal wyróżnia się takimi cechami jak roszczeniowość, niski poziom wykształcenia, ubóstwo, bezrobocie. Obecnie w osiedlach po PGR-ach wyrosło nowe pokolenie ich mieszkańców. Wielu z nich „odziedziczyło” nieporadność w sprawach życiowych, niski poziom wykształcenia i uzależnienie się od pomocy społecznej.

Zarówno starzy mieszkańcy, jak i ich potomkowie, nie mają szans na znalezienie pracy w swoim miejscu zamieszkania u nowych właścicieli czy dzierżawców. Szansą na zatrudnienie, a tym samym zmianę sytuacji życiowej, jest znalezienie pracy poza miejscem zamieszkania lub założenie własnej działalności gospodarczej.

Poziom przedsiębiorczości mieszkańców opisywanych podobszarów rewitalizacji nie należy jednak do najwyższych, co potwierdza wskaźnik użyty do delimitacji obszaru zdegradowanego. Jak podają źródła, nowe inicjatywy gospodarcze projektowane są na obszarach wiejskich na bazie posiadanego potencjału, najczęściej opierając je na produkcji rolnej lub posiadanej infrastrukturze oraz kapitale ludzkim, kierując się jednocześnie zapotrzebowaniem rynku. Tym samym powstają i dobrze prosperują małe zakłady przetwórcze bazujące na wysokiej jakości produkcie lokalnym, jednocześnie pozwalające rolnikom uzyskać wartość dodaną do prowadzonej podstawowej działalności. Coraz bardziej rozwijają się usługi na rzecz mieszkańców obszarów wiejskich, w tym usługi opiekuńcze i usługi dla rolnictwa. Świadczy to jednocześnie o wzroście atrakcyjności życia i pracy na wsi. Mając na uwadze powyższe stwierdzenia, lokalną przedsiębiorczość na „wiejskich” podobszarach rewitalizacji należałoby ukierunkować właśnie w tę stronę.

Jak wspomniano wcześniej, wyznaczenie obszaru rewitalizacji dla obszaru wiejskiego zależne było również od zamierzonego celu rewitalizacji. Aby spełnić wybrany przez Gminę Kamień Krajeński 4. cel rewitalizacji, tj. zwiększenie partycypacji w życiu społecznym dla społeczności w rejonach uzależnieniu od świadczeń pomocy społecznej, konieczne było spełnienie dwóch warunków. Co do pierwszego nie ma żadnej wątpliwości, gdyż oba sołectwa wykazują wyższy od przeciętnej w Gminie wskaźnik osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej.

Jeżeli chodzi zaś o drugi warunek, tj. lokalny samorząd może wykazać udokumentowane zainteresowanie prowadzeniem zajęć aktywizujących (np. sektor NGO), należy w tym miejscu odnotować obecność Diecezjalnego Centrum Integracji Społecznej i Edukacji Ekologicznej w Orzełku, które od samego początku jest zainteresowane partycypowaniem w rewitalizacji Gminy. Potwierdzeniem tego były m.in. konsultacje społeczne „Diagnozy na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Kamień Krajeński” i ich zwieńczenie w postaci spotkania w dniu 11 maja 2018 r. o godz. 13:00 w Urzędzie Miejskim w Kamieniu Krajeńskim. Obecny tam przedstawiciel DCISiE przedstawił wstępną koncepcję działań, które uruchomiłyby szereg pozytywnych zmian na rewitalizowanym obszarze.

Samo DCISiE zostało erygowane Dekretem Biskupa Pelplińskiego z dnia 13 października 2015 r na mocy kan. 114 Kodeksu Prawa Kanonicznego. Siedzibą jest wieś Orzełek i w ramach integracji społecznej powołane jest do realizacji zadań mających na celu integrację społeczną osób dotkniętych wykluczeniem społecznym, które ze względu na swoją sytuację życiową nie są w stanie własnym staraniem zaspokoić swoich podstawowych

potrzeb życiowych i znajdują się w sytuacji powodującej ubóstwo oraz uniemożliwiającej lub ograniczającej uczestnictwo w życiu zawodowym, społecznym i rodzinnym, tj.:

1. zajmuje się profilaktyką i edukacją w celu promocji zdrowia i propagowania integralnego rozwoju osoby ludzkiej,
2. służy pomocą osoba niezależnie od ich religii czy wyznania, prowadzi działalność charytatywną i opiekuńczą,
3. działa na rzecz ochrony i promocji zdrowia,
4. działa na rzecz osób niepełnosprawnych,
5. działa na rzecz promocji zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy, zwłaszcza zagrożonych marginalizacją,
6. podejmuje działania wspomagające rozwój gospodarczy, w tym rozwój gospodarki społecznej,
7. wspiera rozwój wspólnot i społeczności lokalnych,
8. wspomaga rozwój nauki, edukacji, oświaty i wychowania,
9. organizuje wypoczynek dzieci, młodzieży i dorosłych,
10. prowadzi działania z zakresu kultury i sztuki,
11. upowszechnia rozwój kultury fizycznej, turystyki i sportu,
12. działa na rzecz ekologii i ochrony dziedzictwa przyrodniczego,
13. podejmuje działania na rzecz integracji europejskiej oraz rozwijania kontaktów i współpracy między społeczeństwami,
14. prowadzi działania szkoleniowe, informacyjne w zakresie swoich celów statutowych.

Możliwość współpracy z DCISiE w ramach Programu Rewitalizacji stanowi poza samymi mieszkańcami oczywiście, chyba największy potencjał obszaru rewitalizacji wyznaczonego dla obszaru wiejskiego.

Do realizacji przewidzianych w ramach Programu Rewitalizacji przedsięwzięć i projektów konieczne jest jednak zapewnienie odpowiedniego miejsca. W tym, infrastrukturalnym aspekcie, największą nadzieję wiązać można z budynkiem po byłej szkole podstawowej w Orzełku mieszczącej się na działce ewidencyjnej nr 530/1. Na kolejnej Rycinie przedstawiono niniejszy obszar.

Ryc. 30. Rzut ortofotomapy na działkę ewidencyjną nr 530/1, na której mieści budynek po byłej szkole podstawowej w Orzelku

Źródło: geoportal.gov.pl oraz geoportal.mojregion.info

Budynek ten, aby móc pełnić wymienione funkcje społeczne wymaga przebudowy i adaptacji wraz z wyposażeniem obiektu. Obiekt ten został zresztą wymieniony przy wskaźniku „liczby budynków i przestrzeni, których stan konstrukcji lub zagospodarowanie ogranicza lub uniemożliwia ich wykorzystanie dla celów rozwoju społecznego na 100 ha w danej jednostce strukturalnej” i powinno się dążyć do eliminacji wszelkich barier – nie tylko społecznych, ale także infrastrukturalnych właśnie.

Niewykorzystane w pełni są także tereny przy placach zabaw w Obkasie. Jeden taki teren mieści na przy blokach po byłym PGR, a drugi na obszarze „starej” wsi. Te miejsca również poprzez umiejętne zagospodarowanie mogłyby pełnić swego rodzaju funkcje społeczne – np. integracyjne czy animacyjne.

5.2. Podobszar rewitalizacji Kamień Krajeński

Podstawą delimitacji obszaru rewitalizacji dla miasta były trzy problemy społeczne oraz jeden problem ze sfery technicznej. Na wyznaczonym podobszarze rewitalizacji diagnozowano następujące problemy:

1. wysoki udział ludności w wieku poprodukcyjnym,
2. niski odsetek dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym,
3. zagrożenie bezpieczeństwa funkcjonowania rodzin oraz porządku publicznego,
4. dużą liczbę budynków i przestrzeni, których stan konstrukcji lub zagospodarowanie ogranicza lub uniemożliwia ich wykorzystanie dla celów rozwoju społecznego.

W liczbach bezwzględnych przedstawia się to następująco:

1. 224 spośród 1 217 osób zamieszkujących wyznaczony dla miasta obszar rewitalizacji to osoby starsze – co daje 18,41% ogółu mieszkańców podobszaru rewitalizacji (przy średniej dla Gminy = 16,74%),
2. 18 spośród 37 dzieci w wieku 3-5 lat objętych jest wychowaniem przedszkolnym – co oznacza, że mniej niż połowa dzieci chodzi do przedszkola (średnia dla Gminy to blisko 60%),
3. na 39 odnotowanych w roku 2017 interwencji Policji z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego aż 30% (12 interwencji) przypadało na podobszar rewitalizacji Kamień Krajeński,
4. spośród 21 budynków i przestrzeni, które można byłoby zaadaptować na cele rozwoju społecznego aż 6 mieści się na podobszarze rewitalizacji (blisko 30%).

Na samym początku warto wspomnieć, że rozwój małych miast takich jak Kamień Krajeński, związany jest w przeważającej części z pełnieniem roli ośrodka obsługi rolnictwa oraz zaspokajania potrzeb mieszkańców w zakresie usług społecznych. Potwierdzeniem tej tezy są następujące fakty:

- użytki rolne w Gminie stanowią ponad 2/3 powierzchni³⁹, a więc jest to typowo rolnicza gmina, a miasto w jej centrum pełni funkcję lokalnego ośrodka rozwoju.
- wszelkie usługi społeczne są w przeważającej części realizowane są w Kamieniu Krajeńskim (mieści się tu m.in. przychodnia, Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury, Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna czy Dom Pomocy Społecznej).

W tym zatem względzie należy zatem upatrywać zmian w podobszarze rewitalizacji, aby mówić o zrównoważonym rozwoju miasta ogólnie. Jest to na pewno duże wyzwanie, ale również – dzięki zaangażowaniu środków zewnętrznych pochodzących z Unii Europejskiej – bardzo duża szansa, która stoi przed miastem.

Problemem, które nie omija podobszaru rewitalizacji Kamień Krajeński jest starzejące się społeczeństwo. Potwierdzają to dane pozyskane od Urzędu Miejskiego i GUS, z których to łatwo wywnioskować, że proces starzenia się ludności dotyczy w szczególnym stopniu miasta (w tym podobszaru rewitalizacji Kamień Krajeński) i co ważne jest procesem trwałym oraz nasilającym się.

Życie w mieście było w przeszłości postrzegane jako korzystne dla osób starszych, ponieważ miały one łatwy dostęp do wielu atrakcji i udogodnień. Jak podaje literatura, dzisiejsze pokolenia zazwyczaj jednak opuszczają miasto upatrując w niej możliwość spędzenia starości bliżej natury – przenoszą się na wieś lub na obszary podmiejskie. Miasta przestają być atrakcyjne dla osób starszych, ponieważ powodują wiele trudności:

1. ograniczenia w poruszaniu się po mieście, przez co osoby starsze skazane są na pozostawanie w swoim mieszkaniu, co skutkuje wykluczeniem społecznym,
2. brak atrakcji skierowanych głównie do osób starszych – są one skazane przeważnie na kontakty sąsiedzkie, które nie zawsze muszą im odpowiadać, są pozbawione możliwości działania, co negatywnie wpływa na ich stan zdrowia i długość życia,
3. brak dostępu do podstawowych funkcji miasta – utrudniony dostęp do urządzeń infrastruktury społecznej i placówek usługowo-handlowych w najbliższym otoczeniu,

³⁹ Tabela 5

- konieczność dojazdu do określonych atrakcji, która może stać się przeszkodą nie do pokonania,
4. bariery architektoniczne – trudny dostęp i różnice poziomu terenu, źle utrzymane nawierzchnie, ruchliwe drogi z kilkoma skrzyżowaniami, brak toalet publicznych, wysokie, strome schody itp.

Wiele z tych trudności występuje na podobszarze rewitalizacji Kamień Krajeński właśnie, np. w parku przy Miejsko-Gminnym Ośrodku Kultury w Kamieniu Krajeńskim (nierówne nawierzchnie, krawężniki, „dzikie” miejsca parkingowe) czy wokół budynku DPS – obecnie bezpieczne przemieszczanie się osób starszych i niepełnosprawnych jest utrudnione, a sami seniorzy nie mają do dyspozycji strefy rekreacyjnej. Na kolejnych rycinach przedstawiono wymienione przestrzenie.

Ryc. 31. Teren parku wokół MGOK

Źródło: zdjęcie własne

Ryc. 32. Budynek DPS i teren wokół

Źródło: zdjęcie własne

Jak wspomniano wcześniej, potrzeba zachowania zdrowia i sprawności, a także tworzenia warunków pozazawodowej aktywności osób starszych w najbliższych latach musi być priorytetem samorządu lokalnego. Istnieje koncepcja, by zaadaptować I piętro budynku Posterunku Policji na Dom Dziennego Pobytu dla osób starszych i w nim przeprowadzać zajęcia z cyklu „Aktywny Senior”. Na kolejnej rycinie przedstawiono wymieniony budynek.

Ryc. 33. Budynek Posterunku Policji (widok od strony ulicy Sępoleńskiej)

Źródło: zdjęcie własne

Niedoinwestowane są także inne obiekty. W ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji zamierza się przystosować na cele społeczne (kulturalne).

- budynek Miejsko-Gminnej Biblioteki Publicznej,
- budynek Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury.

Budynki przedstawiono na kolejnej rycinie.

**Ryc. 34. Budynek Miejsko-Gminnej Biblioteki Publicznej (1)
oraz Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury (2)**

Źródło: zdjęcie własne

W chwili obecnej toczy się dyskusja w jaki sposób prowadzić odnowę miast z uwzględnieniem starzenia się populacji, tak aby na innych polach nie powodowała negatywnych zmian (pogarszanie się warunków pozostałych grup społecznych). Najwłaściwsze zdaje się być zatem zintegrowane podejście.

W tym miejscu łączy się to dobrze ze zdiagnozowanym problemem w postaci niewystarczającej liczby miejsc w przedszkolu przy Zespole Szkolno-Przedszkolnym Szkoły Podstawowej i Przedszkola Samorządowego. Według stanu na rok szkolny 2017/2018 wychowanie przedszkolne odbywa się w czterech oddziałach, w których łącznie jest 93 dzieci, ale potrzeby są dużo większe – miejsc jest o co najmniej 25 za mało.

Sytuacja jak również przyszłość Zespołu Szkolno-Przedszkolnego jest skomplikowana. Na skutek reformy oświatowej z 2017 r. likwidowane są bowiem gimnazja – w tym znajdujące się w podobszarze rewitalizacji – Publiczne Gimnazjum im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego przy ulicy Sępoleńskiej 3, a w jej miejsce powołana została ośmioklasowa szkoła podstawowa. Gimnazjum zostanie wygaszone z dniem 31 sierpnia 2019 r.

O potrzebach osób najmłodszych również nie można zapomnieć mając na uwadze całościowe podejście do procesu rewitalizacji. Jak przytoczono to wcześniej, ponad połowa dzieci w wieku 3-5 lat nie jest objęta wychowaniem przedszkolnym i w tym względzie należy również zaplanować racjonalną interwencję.

Poczucie bezpieczeństwa jest podstawową potrzebą człowieka i wywiera znaczący wpływ na ogólną ocenę sytuacji życiowej jednostki. Niski poziom poczucia bezpieczeństwa powoduje doświadczanie dyskomfortu i rezygnacji z przebywania w miejscach uznawanych za zagrożone. Takie zachowania prowadzą do dezintegracji społeczności lokalnych oraz zanikania poczucia związku z miejscem zamieszkania. Powodują, że zwłaszcza w małych miastach nasila się rozrywanie tradycyjnych kontaktów międzyludzkich. Prowadzi to do osłabienia wspólnot lokalnych, co skutkuje wzrostem niepewności związanej z postępującym wyobcowaniem.

Na potrzeby „Diagnozy...” poziom bezpieczeństwa mieszkańców Kamienia Krajeńskiego zbadano poprzez stosunek interwencji Policji z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego względem ogółu gospodarstw domowych na danym obszarze. Najwięcej tego rodzaju interwencji w liczbach bezwzględnych odnotowano przy ulicy Podgórnej – 4, czyli 1/3 ogółu zdarzeń na podobszarze rewitalizacji Kamień Krajeński. Ulica ta mieści się w pobliżu bloków przy ulicy Sienkiewicza.

Interwencje te wynikają zwykle z niezgody sąsiedzkiej, a więc polem do łagodzenia ewentualnych konfliktów powinna być szeroko rozumiana integracja społeczna.

Także kształtowanie bezpiecznej przestrzeni publicznej jest coraz bardziej popularne, ale jej wprowadzanie do rzeczywistości okazuje się być zadaniem bardzo trudnym. Trudności te będą z każdym rokiem wzrastać na skutek zwiększających się wymogów społecznych w zakresie bezpieczeństwa i komfortu życia, a sam stan pełnego bezpieczeństwa to zbiór elementów zależnych i niezależnych od społeczeństwa. Człowiek może mieć wpływ na wprowadzany system zabezpieczeń czy projekty infrastrukturalne, ale nie na zdarzające się sytuacje losowe. Niezwykle istotne jest także zachowanie ładu przestrzennego oraz zrównoważonego rozwoju terenu. Wszystkie działania powinny mieć także na uwadze opinie

mieszkańców danego terenu, bowiem nawet najlepsza koncepcja nie przyniesie rezultatów, jeżeli zostanie wprowadzona wbrew lokalnej społeczności.

Należy w tym miejscu jeszcze raz podkreślić, iż zdiagnozowany problem w postaci interwencji Policji z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego jest trudny do wyeliminowania poprzez bezpośrednie działanie. Łagodzenie konfliktów i problemów jest materią bardzo delikatną i przede wszystkim indywidualną.

VI. Wizja stanu obszaru rewitalizacji po przeprowadzeniu rewitalizacji

Niniejszy rozdział przedstawia opis wizji stanu obszaru rewitalizacji po przeprowadzeniu procesu rewitalizacji. Uwzględnia ona również analizę lokalnych potencjałów i analizę porównawczą wyznaczonych podobszarów. Wizja odpowiada także na kluczowe pytanie: do jakiego stanu obszaru rewitalizacji po przeprowadzonej interwencji dążymy? Dokładne określenie wizji rozwoju pozwala wyznaczyć odpowiednio ukierunkowane na rozwiązanie problemów cele rewitalizacji i przypisanie do nich właściwych kierunków działań.

W ramach LPR zamierzonym efektem jest wyprowadzenie ze stanu kryzysowego obszaru rewitalizacji. Dzięki przeprowadzeniu odpowiednio skierowanej interwencji można osiągnąć wyrównanie poziomu rozwoju Gminy Kamień Krajeński i zmniejszenie skali kluczowych w kontekście rewitalizacji problemów.

Ponieważ obszar rewitalizacji został wyznaczony osobno dla miasta i osobno dla obszaru wiejskiego i jednocześnie obszary te różnią się między sobą zdiagnozowanymi problemami, ciąg przyczynowo skutkowy procesu rewitalizacji został przeprowadzony osobno.

Głównym efektem interwencji na obszarze rewitalizacji będzie przeciwdziałanie kluczowym problemom natury społecznej występującym na obszarze rewitalizacji, w tym przede wszystkim:

1. na obszarze wiejskim:
 - ograniczających uczestnictwo w życiu społecznym, zawodowym i rodzinnym osób niesamodzielnych życiowo (np. z powodów finansowych), a także najmłodszej części mieszkańców przy wykorzystaniu Diecezjalnego Centrum Integracji Społecznej i Edukacji Ekologicznej w Orzełku
2. na obszarze miejskim:
 - ograniczających uczestnictwo w życiu społecznym osób starszych, najmłodszej części mieszkańców poprzez rozwój infrastruktury dla celów rozwoju społecznego oraz powodujących konflikty sąsiedzkie.

Tabela 17 przedstawia ciąg przyczynowo - skutkowy procesu rewitalizacji w obszarze rewitalizacji Gminy Kamień Krajeński. Wskazano jaka jest planowana interwencja i z jakich problemów wynika, a także jakie są zamierzone efekty.

Tabela 17. Proces rewitalizacji w obszarze rewitalizacji Gminy Kamień Krajeński

Podobszar rewitalizacji	Zbadane problemy	Planowane działania	Efekt interwencji
Podobszar rewitalizacji Orzełek	– duży udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej,	– zajęcia mające na celu aktywizację społeczną mieszkańców obszaru (np. łączące pokolenia, dla młodzieży),	– pobudzenie lokalnej przedsiębiorczości,
Podobszar rewitalizacji	– niski odsetek dzieci w wieku 3-5 lat,	– szkolenia zawodowe dotyczące zasad	– zmniejszenie wykluczenia społecznego mieszkańców podobszarów rewitalizacji,
			– ożywienie społeczno-

Podobszar rewitalizacji	Zbadane problemy	Planowane działania	Efekt interwencji
Obkas	<ul style="list-style-type: none"> objętych wychowaniem przedszkolnym, – niski poziom przedsiębiorczości mieszkańców 	<ul style="list-style-type: none"> – prowadzenia działalności gospodarczej, – wyrównanie szans rozwoju dzieci nieobjętych wychowaniem przedszkolnym w formie cyklicznych zajęć "Przechowalnia Maluszków", – adaptacja budynku po byłej szkole podstawowej w Orzełku na cele rozwoju społeczno-zawodowego 	<ul style="list-style-type: none"> – zawodowe, – zwiększenie samodzielności mieszkańców poprzez nabycie nowych kompetencji i umiejętności, – zwiększenie dostępności do usług społecznych
Podobszar rewitalizacji Kamień Krajeński	<ul style="list-style-type: none"> – duży udział ludności w wieku poprodukcyjnym (osób starszych), – niski odsetek dzieci w wieku 3-5 lat, objętych wychowaniem przedszkolnym, – zagrożenie bezpieczeństwa funkcjonowania rodzin z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego, – duża liczba budynków i przestrzeni, których stan konstrukcji lub zagospodarowanie ogranicza lub uniemożliwia ich wykorzystanie dla celów rozwoju społecznego 	<ul style="list-style-type: none"> – poszerzenie oferty kulturalnej oraz zmniejszanie różnic społecznych wynikających z niedostatecznego dostępu do atrakcyjnej oferty kulturalnej poprzez rewitalizację infrastruktury kultury oraz jej otoczenia, – dostosowanie I piętra Posterunku Policji w celu przystosowania go do Domu Dziennego Pobytu, – organizacja zajęć z animatorem czasu wolnego dla zwiększenia oferty zajęć dla osób w wieku poprodukcyjnym, – zwiększenie liczby miejsc przedszkolnych w Kamieniu krajeńskim o 25 miejsc, – likwidacja barier przestrzennych uniemożliwiających bezpieczne przemieszczanie się osób starszych 	<ul style="list-style-type: none"> – zmniejszenie wykluczenia społecznego osób starszych, – poszerzenie dostępności do usług społecznych dla mieszkańców podobszaru rewitalizacji, – stworzenie miejsc przyjaznych seniorom, – eliminacja barier architektonicznych, adaptacja budynków i przestrzeni, których dotychczasowy stan konstrukcji lub zagospodarowanie ograniczały lub uniemożliwiały ich wykorzystanie dla celów rozwoju społecznego, – poprawa bezpieczeństwa obszaru – kształtowanie bezpiecznej przestrzeni publicznej, – integracja społeczna

Podobszar rewitalizacji	Zbadane problemy	Planowane działania	Efekt interwencji
		i niepełnosprawnych, – udostępnienie części rehabilitacyjno-rekreacyjnej przy DPS dla seniorów, – organizacja zajęć rehabilitacyjnych dla osób starszych, – organizacja imprez plenerowych – integracyjnych, między-pokoleniowych, edukacyjno-profilaktycznych	

Źródło: opracowanie własne

Wobec przedstawionych powyżej informacji sformułowano wizję stanu obszaru rewitalizacji po przeprowadzonej interwencji, która uwzględnia najważniejsze przyczyny zbadanego stanu kryzysowego i specyfikę obszaru rewitalizacji w Gminie Kamień Krajeński. Podstawą do wyznaczenia wizji była diagnoza oraz wyniki konsultacji społecznych. Wizja prezentuje się następująco:

Wizja obszaru rewitalizacji w Gminie Kamień Krajeński w roku 2023:

1. Mieszkańcy obszaru rewitalizacji są aktywni społecznie i zawodowo,
2. Mieszkańcy obszaru rewitalizacji chętnie korzystają z usług społecznych,
3. Obszar rewitalizacji jest miejscem, które jest przyjazne dla osób starszych, a także pozostałych grup wiekowych,
4. Zmniejszyła się skala zbadanych problemów społecznych, dzięki przeprowadzeniu szeregu działań na rzecz przeciwdziałania problemom społecznym,
5. Wyeliminowano bariery oraz ograniczenia budynków i przestrzeni poprzez wykorzystanie ich dla celów rozwoju społecznego.

VII. Cele rewitalizacji oraz odpowiadające im kierunki działań służące eliminacji lub ograniczeniu negatywnych zjawisk

7.1. Cel, kierunki działań oraz przedsięwzięcia rewitalizacyjne

Przedsięwzięcia i projekty rewitalizacyjne dla Gminy Kamień Krajeński będą prowadzone w oparciu o wyznaczony cel rewitalizacji i przypisane do niego kierunki działań. Cel i kierunki są następstwem określonej wizji obszaru rewitalizacji, a także są dopasowane do lokalnych uwarunkowań i potrzeb mieszkańców obszaru rewitalizacji. Cel i wszystkie kierunki wynikają z przeprowadzonej diagnozy i są ukierunkowane na eliminację lub ograniczenie występowania negatywnych zjawisk: przede wszystkim ze sfery społecznej, a także gospodarczej i technicznej.

Cel i kierunki są również zgodne z założeniami powiązanych dokumentów strategicznych i planistycznych, a także są pochodną wizji obszaru po przeprowadzonej rewitalizacji.

Poniżej zaprezentowano cel programu rewitalizacji, odpowiadające mu kierunki działań i przedsięwzięcia rewitalizacyjne. Wyznaczono 4 kierunki działań, które odpowiadają na zbadane problemy i potrzeby cechujące obszar rewitalizacji Gminy Kamień Krajeński. Z kierunków działań wynika 7 głównych przedsięwzięć. Poniżej przedstawiono schemat obrazujący cel rewitalizacji, kierunki działań i wynikające z nich przedsięwzięcia główne.

Tabela 18. Cel rewitalizacji oraz odpowiadające mu kierunki działań i przedsięwzięcia rewitalizacyjne

CEL REWITALIZACJI	KIERUNKI DZIAŁAŃ	PRZEDSIĘWZIĘCIA
WZROST AKTYWNOŚCI SPOŁECZNEJ I OŻYWIENIE SPOŁECZNE ORAZ GOSPODARCZE	REINTEGRACJA OSÓB ZAGROŻONYCH WYKLUCZONIEM SPOŁECZNYM I ZAWODOWYM	1.1. AKTYWIZACJA OSÓB WYKLUCZONYCH SPOŁECZNIE
		1.2. ZWIĘKSZENIE POZIOMU PRZEDSIĘBIORCZOŚCI WŚRÓD MIESZKAŃCÓW
	WSPARCIE WYCHOWANIA PRZEDSZKOLNEGO	2.1. ZWIĘKSZANIE LICZBY MIEJSC PRZEDSZKOLNYCH
		2.2. WSPIERANIE NOWYCH FORM OPIEKI DZIECI
	ZAPEWNIENIE OSOBOM STARSZYM AKTYWNEGO UCZESTNICTWA W ŻYCIU SPOŁECZNYM	3.1. STWORZENIE OFERTY SPOŁECZNEJ DLA SENIORÓW
PORZĄDKOWANIE PRZESTRZENI OBSZARU REWITALIZACJI	4.1. ROZWÓJ INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ	

Źródło: opracowanie własne

7.2. Wskaźniki realizacji celu

Wyznaczony cel rewitalizacji został opisany poprzez odpowiednio skwantyfikowane wskaźniki obrazujące stopień realizacji. Wskaźniki posiadają wartość bazową i docelową – czyli wartość planowaną do osiągnięcia w 2023 r.

Poniższa tabela przedstawia wybrane wskaźniki realizacji celu rewitalizacji, które są oczekiwane w wyniku realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Kamień Krajeński.

Tabela 19. Wskaźniki odpowiadające celowi rewitalizacji

Nr	Cel: WZROST AKTYWNOŚCI SPOŁECZNEJ I OŻYWIENIE SPOŁECZNE ORAZ GOSPODARCZE		
	Wskaźniki	Wartość bazowa (2017)	Wartość docelowa (2023)
PODOBSZAR REWITALIZACJI ORZEŁEK			
1	Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze	12,79	poniżej średniej dla Gminy
2	Odsetek dzieci zamieszkujących dany obszar w wieku 3-5 lat, objętych wychowaniem przedszkolnym	46,67	powyżej średniej dla Gminy
3	Wskaźnik liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na danym obszarze – wyniki analizy wskaźnikowej	3,31	powyżej średniej dla Gminy
4	Liczba osób u których wzrosła aktywność społeczna	0	75*
5	Liczba wspartych obiektów infrastruktury społecznej	0	1
PODOBSZAR REWITALIZACJI OBKAS			
6	Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze	11,82	poniżej średniej dla Gminy
7	Odsetek dzieci zamieszkujących dany obszar w wieku 3-5 lat, objętych wychowaniem przedszkolnym	16,67	powyżej średniej dla Gminy
8	Wskaźnik liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na danym obszarze – wyniki analizy wskaźnikowej	3,62	powyżej średniej dla Gminy
9	Liczba osób u których wzrosła aktywność społeczna	0	75*
PODOBSZAR REWITALIZACJI KAMIEŃ KRAJEŃSKI			
10	Odsetek dzieci zamieszkujących dany obszar w wieku 3-5 lat, objętych wychowaniem przedszkolnym	48,65	powyżej średniej dla Gminy

11	Stosunek interwencji Policji z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego względem ogółu gospodarstw domowych na danym obszarze	3,48	poniżej średniej dla Gminy
12	Liczba budynków i przestrzeni, których stan konstrukcji lub zagospodarowanie ogranicza lub uniemożliwia ich wykorzystanie dla celów rozwoju społecznego na 100 ha w danej jednostce strukturalnej	2,94	0,00
14	Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją	0,00 ha	3,4 ha

Źródło: opracowanie własne

** podobszar rewitalizacji Orzełek i Obkas łącznie*

Powyższe wskaźniki są jak najbardziej wymierne co do oceny prowadzonych działań rewitalizacyjnych, ponieważ osiągnięcie wartości docelowych pozwoli na ograniczenie skali problemów występujących w danym obszarze. Wybrane wskaźniki odnoszą się do zbadanych na etapie diagnozy negatywnych zjawisk takich jak np. braku samowystarczalności ekonomicznej mieszkańców czy zaawansowania procesu starzenia się społeczeństwa. Wskaźniki ukazują przede wszystkim planowany efekt poprawy sytuacji ekonomicznej mieszkańców i zwiększenie ich samodzielności życiowej i aktywizacji społecznej. Ostatni wskaźnik dotyczy liczby zmodernizowanych obiektów infrastruktury społecznej na terenie Gminy Kamień Krajeński, które to obiekty pozwolą realizować podstawowe zadania miękkie ujęte w projektach głównych w LPR.

Dane wskaźniki będą stanowić podstawę do monitoringu efektywności procesu rewitalizacji, a także będą służyć do sporządzania analiz prowadzonych przez **Zespół rewitalizacji Gminy Kamień Krajeński**.

VIII. Lista planowanych projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych

8.1. Główne (podstawowe) projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne

Tabela 20. Główne (podstawowe) projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne

OBSZAR REWITALIZACJI (NR/NAZWA) ⁴⁰	PRZEDSIĘWZIĘCIE (NR/NAZWA) ⁴¹	PROJEKT (NR/NAZWA)	TYP PROJEKTU ⁴²	OPIS PROJEKTU					
				PODMIOT/Y REALIZUJĄ- CY/E PROJEKT	ZAKRES REALIZOWANYCH ZADAŃ	LOKALIZACJA (MIEJSCE PRZEPROWA- DZENIA DANEGO PROJEKTU)	SZACOWA- NA WARTOŚĆ PROJEKTU (ZŁ)	PROGNOZOWANE REZULTATY	SPOSÓB OCENY I ZMIERZENIA REZULTATÓW W ODNIESIENIU DO CELÓW REWITALIZACJI
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
CEL REWITALIZACJI: WZROST AKTYWNOŚCI SPOŁECZNEJ I OŻYWIENIE SPOŁECZNE ORAZ GOSPODARCZE KIERUNEK DZIAŁAŃ: REINTEGRACJA OSÓB WYKLUCZONYCH SPOŁECZNIE I ZAWODOWO									
1,2 Podobszar rewitalizacji Orzełek, podobszar rewitalizacji Obkas	1.1. AKTYWIZACJA OSÓB WYKLUCZONYCH SPOŁECZNIE	1. Klub młodzieżowy w Orzełku	S	Diecezjalne Centrum Integracji Społecznej i Edukacji Ekologicznej w Orzełku	Projekt zakłada zajęcia aktywizujące dla młodzieży wykluczonej społecznie w wyniku biedy.	Zrewitalizowany budynek po byłej szkole podstawowej w Orzełku (dz.ew. nr 530/1)	50 000,00	Wskaźnik rezultatu bezpośredniego: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna [osoby] – 25 Wskaźnik produktu: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie [osoby] – 25	Sposób zmierzenia: ewidencja uczestników projektu, listy obecności
1,2 Podobszar rewitalizacji Orzełek, podobszar rewitalizacji Obkas		2. „Dla babci, dziadka i wnuka gratka”	S	Diecezjalne Centrum Integracji Społecznej i Edukacji Ekologicznej w Orzełku	Niniejszy projekt skierowany jest do osób dotkniętych wykluczeniem społecznym, które względu na swoją sytuację życiową nie są w stanie własnym staraniem zaspokoić swoich podstawowych potrzeb i znajdują się w sytuacji powodującej ubóstwo oraz uniemożliwiającej uczestnictwo w życiu społecznym. Projekt zakłada reintegrację społeczną w postaci zajęć łączących pokolenia – warsztaty kulinarne, rękodzielnicze oraz Projekt zakłada międzypokoleniową integrację mieszkańców podobszarów	Zrewitalizowany budynek po byłej szkole podstawowej w Orzełku (dz.ew. nr 530/1)	40 000,00	Wskaźnik rezultatu bezpośredniego: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna [osoby] – 25 Wskaźnik	Sposób zmierzenia: ewidencja uczestników projektu, listy obecności

⁴⁰ 1 – podobszar rewitalizacji Orzełek, 2 – podobszar rewitalizacji Obkas, 3 – podobszar rewitalizacji Kamień Krajeński⁴¹ zgodnie z Tabelą 17⁴² S – społeczny, G – gospodarczy, T - techniczny

OBSZAR REWITALIZACJI (NR/NAZWA) ⁴⁰	PRZEDSIĘWZIĘCIE (NR/NAZWA) ⁴¹	PROJEKT (NR/NAZWA)	TYP PROJEKTU ⁴²	OPIS PROJEKTU					
				PODMIOT/Y REALIZUJĄ- CY/E PROJEKT	ZAKRES REALIZOWANYCH ZADAŃ	LOKALIZACJA (MIEJSCE PRZEPROWA- DZENIA DANEGO PROJEKTU)	SZACOWA- NA WARTOŚĆ PROJEKTU (ZŁ)	PROGNOZOWANE REZULTATY	SPOSÓB OCENY I ZMIERZENIA REZULTATÓW W ODNIESIENIU DO CELÓW REWITALIZACJI
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
					rewitalizacji.			produktu: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie [osoby] – 25	
1,2 Podobszar rewitalizacji Orzełek, podobszar rewitalizacji Obkas	1.2. ZWIĘKSZENIE POZIOMU PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ I WŚRÓD MIESZKAŃCÓW	3. „Bądź własnym szefem” – zajęcia aktywizacyjne ukierunkowane na podjęcie działalności gospodarczej	G	Diecezjalne Centrum Integracji Społecznej i Edukacji Ekologicznej w Orzełku	Projekt przewiduje zajęcia mające na celu aktywizację mieszkańców podobszaru rewitalizacji Orzełek oraz podobszaru rewitalizacji Obkas – szkolenia zawodowe i szkolenia dotyczące zasad prowadzenia działalności gospodarczej	Zrewitalizowany budynek po byłej szkole podstawowej w Orzełku (dz.ew. nr 530/1)	150 000,00	Wskaźnik rezultatu bezpośredniego: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) – 8 Wskaźnik produktu: Liczba LGD, które uzyskały wsparcie na funkcjonowanie ze środków EFS – 1	Sposób zmiernia: ewidencja uczestników projektu, ankietyzacja uczestników projektu.
-	CEL REWITALIZACJI: WZROST AKTYWNOŚCI SPOŁECZNEJ I OŻYWIENIE SPOŁECZNE ORAZ GOSPODARCZE								
-	KIERUNEK DZIAŁAŃ: WSPARCIE WYCHOWANIA PRZEDSZKOLNEGO								
3 podobszar rewitalizacji Kamień Krajeński	2.1. ZWIĘKSZANIE LICZBY MIEJSC PRZEDSZKOLNYCH	4. Wspieranie rozwoju przedszkoli w Gminie Kamień Krajeński	S	Gmina Kamień Krajeński	W ramach projektu przewiduje się zwiększenie liczby miejsc przedszkolnych w Kamieniu Krajeńskim o 25 miejsc, szczególnie dla dzieci w wieku 3-5 lat, co jest odzwierciedleniem potrzeb mieszkańców. W okresie przerwy wakacyjnej przedszkola organizowany będzie turnus wyrównujący szansę dla dzieci z różnymi dysfunkcjami, dla dzieci	Zespół Szkolno-Przedszkolny Szkoły Podstawowej i Przedszkola Samorządowego w Kamieniu Krajeńskim	400 000,00	Wskaźnik rezultatu bezpośredniego: Liczba nauczycieli, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu	Sposób zmiernia: ewidencja uczestników projektu, dane MGZUO

OBSZAR REWITALIZACJI (NR/NAZWA) ⁴⁰	PRZEDSIĘWZIĘCIE (NR/NAZWA) ⁴¹	PROJEKT (NR/NAZWA)	TYP PROJEKTU ⁴²	OPIS PROJEKTU					
				PODMIOT/Y REALIZUJĄ- CY/E PROJEKT	ZAKRES REALIZOWANYCH ZADAŃ	LOKALIZACJA (MIEJSCE PRZEPROWA- DZENIA DANEGO PROJEKTU)	SZACOWA- NA WARTOŚĆ PROJEKTU (ZŁ)	PROGNOZOWANE REZULTATY	SPOSÓB OCENY I ZMIERZENIA REZULTATÓW W ODNIESIENIU DO CELÓW REWITALIZACJI
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
					których rodzice mają kłopot z zapewnieniem opieki w wakacje.			programu - 3 Wskaźnik produktu: Liczba miejsc wychowania przedszkolnego dofinansowanych w programie – 25 Liczba nauczycieli objętych wsparciem w programie – 3	
1,2 podobszar rewitalizacji Orzełek, podobszar rewitalizacji Obkas	2.2. WSPIERANIE NOWYCH FORM OPIEKI DZIECI	5. Klub Malucha w Orzełku	S	Diecezjalne Centrum Integracji Społecznej i Edukacji Ekologicznej w Orzełku	W ramach projektu przewiduje się wyrównanie szans rozwoju dzieci nieobjętych wychowaniem przedszkolnym w formie cyklicznych zajęć „Przechowalnia Maluszków” oraz zapewnienie dzieciom opieki na czas uczestnictwa rodziców w różnego rodzaju formach aktywizacji.	Zrewitalizowany budynek po byłej szkole podstawowej w Orzełku (dz.ew. nr 530/1)	50 000,00	Wskaźnik rezultatu bezpośredniego: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna [osoby] – 15 Wskaźnik produktu: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie [osoby] – 15 Liczba LGD, które uzyskały wsparcie na funkcjonowanie ze środków EFS – 1	Sposób zmiernia: ewidencja uczestników projektu, dane DCISiEE

OBSZAR REWITALIZACJI (NR/NAZWA) ⁴⁰	PRZEDSIĘWZIĘCIE (NR/NAZWA) ⁴¹	PROJEKT (NR/NAZWA)	TYP PROJEKTU ⁴²	OPIS PROJEKTU					
				PODMIOT/Y REALIZUJĄ- CY/E PROJEKT	ZAKRES REALIZOWANYCH ZADAŃ	LOKALIZACJA (MIEJSCE PRZEPROWA- DZENIA DANEGO PROJEKTU)	SZACOWA- NA WARTOŚĆ PROJEKTU (ZŁ)	PROGNOZOWANE REZULTATY	SPOSÓB OCENY I ZMIERZENIA REZULTATÓW W ODNIESIENIU DO CELÓW REWITALIZACJI
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
CEL REWITALIZACJI: WZROST AKTYWNOŚCI SPOŁECZNEJ I OŻYWIENIE SPOŁECZNE ORAZ GOSPODARCZE KIERUNEK DZIAŁAŃ: ZAPEWNIENIE OSOBOM STARSZYM UCZESTNICTWA W ŻYCIU SPOŁECZNYM NA ODPOWIEDNIM POZIOMIE									
3 podobszar rewitalizacji Kamień Krajeński	3.1. STWORZENIE OFERTY SPOŁECZNEJ DLA SENIORÓW	6. Projekcja multimedialna filmów	S	Miejsko – Gminny Ośrodek Kultury w Kamieniu Krajeńskim	Projekt ten zakłada zakup ekranu kinowego przenośnego, projektora multimedialnego, odtwarzacza DVD, filmów, leżaków, nagłośnienia, zakup licencji na wyświetlanie filmów. Projekcja filmów odbywać się będzie w sali widowiskowej MGOK, latem w plenerze przed Domem Kultury.	Sala widowiskowa MGOK, latem w plenerze przed Domem Kultury	39 394,00	Wskaźnik rezultatu bezpośredniego: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna [osoby] – 200 Wskaźnik produktu: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie [osoby] – 200 Liczba LGD, które uzyskały wsparcie na funkcjonowanie ze środków EFS – 1	Sposób zmierzenia: ewidencja uczestników projektu, listy obecności
		7. Czytelnia letnia	S	Miejsko – Gminna Biblioteka Publiczna w Kamieniu	Projekt przewiduje wykorzystanie zagospodarowania parku przy MGOK w Kamieniu Krajeńskim poprzez poszerzenie oferty kulturalnej biblioteki o czytelnię letnią. Przestrzeń, dostępna również dla osób starszych lub niepełnosprawnych pozwoli na miłe spędzenie czasu z książką. Będzie również miejscem spotkań skierowanych do mieszkańców miasta i Gminy, głównie w wieku poprodukcyjnym. Organizowane będą spotkania z pisarzami,	Park przy MGOK	20 000,00	Wskaźnik rezultatu bezpośredniego: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna [osoby] – 200	Sposób zmierzenia: ewidencja uczestników projektu, listy obecności

OBSZAR REWITALIZACJI (NR/NAZWA) ⁴⁰	PRZEDSIĘWZIĘCIE (NR/NAZWA) ⁴¹	PROJEKT (NR/NAZWA)	TYP PROJEKTU ⁴²	OPIS PROJEKTU					
				PODMIOT/Y REALIZUJĄ- CY/E PROJEKT	ZAKRES REALIZOWANYCH ZADAŃ	LOKALIZACJA (MIEJSCE PRZEPROWA- DZENIA DANEGO PROJEKTU)	SZACOWA- NA WARTOŚĆ PROJEKTU (ZŁ)	PROGNOZOWANE REZULTATY	SPOSÓB OCENY I ZMIERZENIA REZULTATÓW W ODNIESIENIU DO CELÓW REWITALIZACJI
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
					poetami, a także z psychologiem, policjantem. Będzie to miejsce przyjazne osobom starszym, gdzie spędzą czas przyjemnie i pożytecznie.			Wskaźnik produktu: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie [osoby] – 200 Liczba LGD, które uzyskały wsparcie na funkcjonowanie ze środków EFS – 1	
		8. Aktywny senior	S	Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kamieniu Krajeńskim	W ramach projektu przewiduje się organizację zajęć z animatorem czasu wolnego dla zwiększenia oferty zajęć dla osób w wieku poprodukcyjnym w wymiarze 5 godzin dziennie przez 5 dni w tygodniu.	Zrewitalizowany budynek Posterunku Policji (docelowo: Dom Dziennego Pobytu)	78 000,00	Wskaźnik rezultatu bezpośredniego: Liczba wspartych w programie miejsc świadczenia usług społecznych istniejących po zakończeniu projektu – 1 Wskaźnik produktu: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami społecznymi świadczonymi w interesie ogólnym w programie – 15	Sposób zmierzenia: ewidencja uczestników projektu, listy obecności
		9. Aktywizacja osób w wieku	S	Powiat Sępoleński	Projekt zakłada udostępnienie części rekreacyjno-rehabilitacyjnej w parku przy DPS dla seniorów. Planuje się również	Kamień Krajeński, ul. Podgórna 2,	50 000,00	Wskaźnik rezultatu bezpośredniego:	Sposób zmierzenia: ewidencja

OBSZAR REWITALIZACJI (NR/NAZWA) ⁴⁰	PRZEDSIĘWZIĘCIE (NR/NAZWA) ⁴¹	PROJEKT (NR/NAZWA)	TYP PROJEKTU ⁴²	OPIS PROJEKTU					
				PODMIOT/Y REALIZUJĄ- CY/E PROJEKT	ZAKRES REALIZOWANYCH ZADAŃ	LOKALIZACJA (MIEJSCE PRZEPROWA- DZENIA DANEGO PROJEKTU)	SZACOWA- NA WARTOŚĆ PROJEKTU (ZŁ)	PROGNOZOWANE REZULTATY	SPOSÓB OCENY I ZMIERZENIA REZULTATÓW W ODNIESIENIU DO CELÓW REWITALIZACJI
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
		poprodukcyjnym przy DPS			organizację imprez plenerowych – integracyjnych, międzypokoleniowych, edukacyjno-profilaktycznych dla seniorów oraz zajęcia rehabilitacyjne.	teren przy budynku DPS		Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna [osoby] – 50 Wskaźnik produktu: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie [osoby] – 50 Liczba LGD, które uzyskały wsparcie na funkcjonowanie ze środków EFS – 1	uczestników projektu, listy obecności
CEL REWITALIZACJI: WZROST AKTYWNOŚCI SPOŁECZNEJ I OŻYWIENIE SPOŁECZNE ORAZ GOSPODARCZE KIERUNEK DZIAŁAŃ: PORZĄDKOWANIE PRZESTRZENI OBSZARU REWITALIZACJI									
1 podobszar rewitalizacji Orzełek	4.1. ROZWÓJ INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ	10. Rewitalizacja obiektu po byłej szkole podstawowej w Orzełku na potrzeby Diecezjalnego Centrum Integracji Społecznej i Edukacji Ekologicznej	T	Diecezja Pelplińska	Projekt zakłada dostosowanie budynku po byłej szkole podstawowej w Orzełku poprzez jego przebudowę oraz nadbudowę wraz ze zmianą sposobu użytkowania do potrzeb Diecezjalnego Centrum Integracji Społecznej i Edukacji Ekologicznej, a także niezbędne wyposażenie obiektu.	Orzełek, dz. ew. nr 530/1	800 000,00	Wskaźnik rezultatu bezpośredniego: Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanych obszarów – 85 Wskaźnik produktu: Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach – 1	Sposób zmiernia: protokoły odbioru robót budowlanych, dane DCISiEE

OBSZAR REWITALIZACJI (NR/NAZWA) ⁴⁰	PRZEDSIĘWZIĘCIE (NR/NAZWA) ⁴¹	PROJEKT (NR/NAZWA)	TYP PROJEKTU ⁴²	OPIS PROJEKTU					
				PODMIOT/Y REALIZUJĄ- CY/E PROJEKT	ZAKRES REALIZOWANYCH ZADAŃ	LOKALIZACJA (MIEJSCE PRZEPROWA- DZENIA DANEGO PROJEKTU)	SZACOWA- NA WARTOŚĆ PROJEKTU (ZŁ)	PROGNOZOWANE REZULTATY	SPOSÓB OCENY I ZMIERZENIA REZULTATÓW W ODNIESIENIU DO CELÓW REWITALIZACJI
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
3 podobszar rewitalizacji Kamień Krajeński		11. Zmiana na lepsze – utworzenie Domu Dziennego Pobytu	T	Gmina Kamień Krajeński	W ramach projektu przewiduje się remont I piętra budynku Posterunku Policji w celu przystosowania go do Domu Dziennego Pobytu: <ul style="list-style-type: none"> – likwidacja barier architektonicznych, – zamontowanie zewnętrznej windy dla niepełnosprawnych, – generalny remont wszystkich pomieszczeń (otynkowanie ścian, wstawienie stolarki drzwiowej, zrobienie podłóg), – zakup niezbędnych sprzętów i wyposażenia, podłączenie mediów). 	Kamień Krajeński, dz. ew. nr 190	200 000,00	Wskaźnik rezultatu bezpośredniego: Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanych obszarów – 15 Liczba nowoutworzonych usług na obszarze rewitalizowanym – 1 Wskaźnik produktu: Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach – 1 Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją – 0,17 ha	Sposób zmiernia: protokoły odbioru robót budowlanych, dane MGOPS
3 podobszar rewitalizacji Kamień Krajeński		12. Zagospodarowanie terenu wokół Domu Pomocy Społecznej	T	Powiat Sępoleński	Projekt zakłada zagospodarowanie placu wokół budynku DPS: <ul style="list-style-type: none"> – ułożenie kostki brukowej (umożliwienie bezpiecznego przemieszczania się osobom starszym i niepełnosprawnym), – zagospodarowanie terenów zielonych wokół budynków (trwałe nasadzenie drzew i krzewów oraz utworzenie strefy rekreacyjnej dla seniorów), – utworzenie siłowni plenerowej. 	Kamień Krajeński, dz.ew. nr 548/4	100 000,00	Wskaźnik rezultatu bezpośredniego: Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanych obszarów – 400 Wskaźnik produktu: Otwarta przestrzeń utworzona lub rekultywowana na obszarach miejskich – 1 Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją	Sposób zmiernia: protokoły odbioru robót budowlanych, dane DPS

OBSZAR REWITALIZACJI (NR/NAZWA) ⁴⁰	PRZEDSIĘWZIĘCIE (NR/NAZWA) ⁴¹	PROJEKT (NR/NAZWA)	TYP PROJEKTU ⁴²	OPIS PROJEKTU					
				PODMIOT/Y REALIZUJĄ- CY/E PROJEKT	ZAKRES REALIZOWANYCH ZADAŃ	LOKALIZACJA (MIEJSCE PRZEPROWA- DZENIA DANEGO PROJEKTU)	SZACOWA- NA WARTOŚĆ PROJEKTU (ZŁ)	PROGNOZOWANE REZULTATY	SPOSÓB OCENY I ZMIERZENIA REZULTATÓW W ODNIESIENIU DO CELÓW REWITALIZACJI
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
								- 1,60 ha	
3 podobszar rewitalizacji Kamień Krajeński		13. Rewitalizacja infrastruktury kultury oraz jej otoczenia w Kamieniu Krajeńskim	T	Gmina Kamień Krajeński	<p>Projekt ten należy traktować jako ogólnogminny mający na celu eliminację zdiagnozowanych problemów społecznych na obszarze rewitalizacji. Zakłada się w ramach tego projektu następujące działania:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Termomodernizacja budynku Miejsko-Gminnej Biblioteki Publicznej w Kamieniu Krajeńskim: <ul style="list-style-type: none"> - sporządzenie audytu energetycznego, projektu budowlanego, - wymiana okien, docieplenie ścian i elewacji 2. Modernizacja sali kinowej w Miejsko-Gminnym Ośrodku Kultury w Kamieniu Krajeńskim: <ul style="list-style-type: none"> - opracowanie projektu budowlanego, - roboty budowlane m.in. remont sali, w tym montaż nowego sufitu, remont podłóg, ścian; instalacja oświetlenia, klimatyzacji, montaż nowych foteli, w tym przygotowanie miejsc dla osób niepełnosprawnych 3. Zagospodarowanie na cele rekreacyjne i kulturalne parku przy Miejsko-Gminnym Ośrodku Kultury w Kamieniu Krajeńskim: <ul style="list-style-type: none"> - opracowanie projektu zagospodarowania terenu, - roboty budowlane, np. montaż ogólnodostępnych urządzeń rekreacyjno-rehabilitacyjnych typu siłownia zewnętrzna; usunięcie barier architektonicznych takich 	Kamień Krajeński, dz.ew. nr 1071/2, 1071/8, 189, 1071/9, 1071/1	800 000,00	<p>Wskaźnik rezultatu bezpośredniego: Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanych obszarów – 400</p> <p>Wskaźnik produktu: Otwarta przestrzeń utworzona lub rekultywowana na obszarach miejskich – 1 Liczba nowoutworzonych usług na obszarze rewitalizowanym - 2 Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją – 1,63 ha</p>	Sposób zmiernia: protokoły odbioru robót budowlanych, dane Urzędu Miejskiego

OBSZAR REWITALIZACJI (NR/NAZWA) ⁴⁰	PRZEDSIĘWZIĘCIE (NR/NAZWA) ⁴¹	PROJEKT (NR/NAZWA)	TYP PROJEKTU ⁴²	OPIS PROJEKTU					
				PODMIOT/Y REALIZUJĄ- CY/E PROJEKT	ZAKRES REALIZOWANYCH ZADAŃ	LOKALIZACJA (MIEJSCE PRZEPROWA- DZENIA DANEGO PROJEKTU)	SZACOWA- NA WARTOŚĆ PROJEKTU (ZŁ)	PROGNOZOWANE REZULTATY	SPOSÓB OCENY I ZMIERZENIA REZULTATÓW W ODNIESIENIU DO CELÓW REWITALIZACJI
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
					<p>jak nierówne nawierzchnie, krawężniki, przygotowanie strefy relaksu np. letnia czytelnia przy bibliotece; wielkoformatowe pole do gry w szachy, pola do gry w minigolfa, stoliki do gier planszowych; przeniesienie dzikich miejsc parkingowych na nieczynne korty; wykorzystanie istniejącego drzewostanu do tzw. dendroterapii (ścieżka spacerowa w parku z tabliczkami informacyjnymi o właściwościach drzew)</p>				

Źródło: opracowanie własne

8.2. Uzupełniające (pozostałe) przedsięwzięcia rewitalizacyjne**Tabela 21. Uzupełniające (pozostałe) przedsięwzięcia rewitalizacyjne**

OBSZAR REWITALIZACJI (NR/NAZWA) ⁴³	LP.	TYP PRZEDSIĘWZIĘCIA ⁴⁴	UZUPEŁNIAJĄCE PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNE
1	2	3	4
-	CEL REWITALIZACJI: WZROST AKTYWNOŚCI SPOŁECZNEJ I OŻYWIENIE SPOŁECZNE ORAZ GOSPODARCZE		
-	KIERUNEK DZIAŁAŃ: PORZĄDKOWANIE PRZESTRZENI OBSZARU REWITALIZACJI		
1 podobszar rewitalizacji Orzełek	1	T	Rewitalizacja terenu wokół dawnego budynku dydaktycznego na potrzeby lokalnej społeczności (Orzełek, dz. ew. nr 530/1) - budowa wiaty rekreacyjnej, sceny oraz amfiteatru.
2 podobszar rewitalizacji Obkas	2	T	Zagospodarowanie terenu przy placu zabaw w sołectwie Obkas (bloki po byłym PGR) dla celów rozwoju społecznego.
2 podobszar rewitalizacji Obkas	3	T	Zagospodarowanie terenu przy placu zabaw w sołectwie Obkas (wieś) dla celów rozwoju społecznego.
3 podobszar rewitalizacji Kamień Krajeński	4	T	Zagospodarowanie terenu przy placu zabaw na ulicy Henryka Sienkiewicza w Kamieniu Krajeńskim dla celów rozwoju społecznego.

Źródło: opracowanie własne

⁴³ 1 – podobszar rewitalizacji Orzełek, 2 – podobszar rewitalizacji Obkas, 3 – podobszar rewitalizacji Kamień Krajeński⁴⁴ S – społeczny, G – gospodarczy, T - techniczny

IX. Opis powiązań PR z dokumentami strategicznymi i planistycznymi

9.1. Opis powiązań lokalnego programu rewitalizacji z dokumentami na szczeblu ponadlokalnym

9.1.1. Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 Plan modernizacji 2020+

Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 zakłada 4 priorytety rozwoju województwa wynikające z misji rozwoju (Kujawsko-Pomorskie – człowiek, rodzina, społeczeństwo), i są to:

- konkurencyjna gospodarka,
- modernizacja przestrzeni wsi i miast,
- silna metropolia,
- nowoczesne społeczeństwo.

Z powyższych priorytetów najbardziej w założenia celu rewitalizacji niniejszego LPR wpisuje się nowoczesne społeczeństwo i modernizacja wsi i miast. Nowoczesne społeczeństwo posiada bezpośrednie odniesienie do kwestii ożywienia społecznego obszaru rewitalizacji Gminy Kamień Krajeński. W Lokalnym Programie Rewitalizacji Gminy Kamień Krajeński jest poruszone w kontekście aktywizacji i integracji społecznej mieszkańców. Ma to prowadzić do poprawy sytuacji społecznej mieszkańców i budować spójną, aktywną i współpracującą społeczność lokalną.

Priorytet odnoszący się do modernizacji przestrzeni wsi i miast ma swoje odniesienie w przedstawionych w programie projektach infrastrukturalnych mających na celu rozwój infrastruktury społecznej, która jest również istotna z punktu widzenia realizacji projektów społecznych w PR.

W związku z powyższym założenia LPR wpisują się w misję rozwoju i priorytety rozwoju Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego.

9.1.2. Strategia Obszaru Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Powiatu Sępoleńskiego

SORS-G PS stanowi instrument umożliwiający podjęcie wspólnych działań na rzecz rozwiązywania problemów społeczno-gospodarczych ORSG Powiatu Sępoleńskiego. Ponadto Strategia uwzględnia różne źródła finansowania, a w odniesieniu do przedsięwzięć realizowanych w ramach alokacji dla polityki terytorialnej w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020, uwzględnia zarówno inwestycje z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, jak i Europejskiego Funduszu Społecznego.

Określona na podstawie diagnozy oraz analizy potrzeb inwestycyjnych i społecznych jak cel nadrzędny stawia zwiększanie dochodów i podnoszenie standardu życia mieszkańców poprzez cele główne:

1. Tworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości,
2. Podnoszenie jakości edukacji na wszystkich poziomach kształcenia,

3. Rozwój i poprawa jakości infrastruktury technicznej,
4. Poprawa jakości świadczonych usług publicznych,
5. Wykorzystanie potencjału walorów przyrodniczych i kulturowych.

PR realizuje wiele wymienionych celów. W ramach „tworzenia warunków do rozwoju przedsiębiorczości” przygotowano projekt „Bądź własnym szefem”. W ramach drugiego celu np. Klub Malucha w Orzełku, w ramach 4. celu przygotowano szereg działań wspierających – skierowanych dla osób starszych, a w ramach „Wykorzystania potencjału walorów przyrodniczych i kulturowych” zaplanowano np. poprawę stanu technicznego obiektów kultury.

Z całą stanowczością można powiedzieć, że Program Rewitalizacji Gminy Kamień Krajeński jest zgodny i spójny z SORS-G PP.

9.2. Opis powiązań lokalnego programu rewitalizacji z dokumentami na szczeblu lokalnym

9.2.1. Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność na lata 2016 – 2023

Stowarzyszenie „Nasza Krajna”, które swoim działaniem obejmuje teren powiatu sępoleńskiego, tj. gminy Kamień Krajeński, Sępólno Krajeńskie, Sośno oraz Więcbork jako główne cele i zadania wyznaczyła m.in:

1. aktywizowanie lokalnej społeczności,
2. mobilizowanie społeczności lokalnej do wzięcia udziału w procesie zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich położonych na obszarze działania Stowarzyszenia,
3. przeciwdziałanie ubóstwu, wykluczeniu społecznemu i patologiom społecznym oraz
4. podejmowanie inicjatyw i działań dla rozwoju obszaru działania Stowarzyszenia, mających na celu np. działalność wspomagającą rozwój gospodarczy, w tym rozwój przedsiębiorczości czy działalność na rzecz dzieci i młodzieży.

STRATEGIA ROZWOJU LOKALNEGO KIEROWANEGO PRZEZ SPOŁECZNOŚĆ (LSR) - Lokalna Grupa Działania Stowarzyszenie NASZA KRAJNA 2016 – 2023 jako misję określiła tworzenie warunków rozwoju gospodarczego oraz dążenia do poprawy jakości życia i aktywizacji społeczności lokalnej. Misja ta realizowana ma być poprzez dwa cele:

1. Zwiększenie atrakcyjności lokalnego rynku pracy,
2. Rozwój lokalnych inicjatyw na rzecz budowania kapitału społecznego.

Oba cele również celnie wpisują się w niniejszy Program. Dla przykładu ukierunkowany na tworzenie nowych miejsc pracy poprzez wsparcie inwestycyjne na tworzenie i rozwój lokalnych firm cel pierwszy realizowany będzie poprzez projekt gospodarczy, a cel drugi realizowany poprzez dwa przedsięwzięcia: „obszar LGD NASZA KRAJNA aktywny kulturalnie i społecznie” oraz „rozwój lokalnej infrastruktury” ma swoje odbicie w programach społecznych (np. Aktywny senior) i infrastrukturalnych (np. Rewitalizacja obiektu po byłej szkole podstawowej w Orzełku na potrzeby Diecezjalnego Centrum Integracji Społecznej i Edukacji Ekologicznej).

9.2.2. Strategia rozwoju Gminy Kamień Krajeński

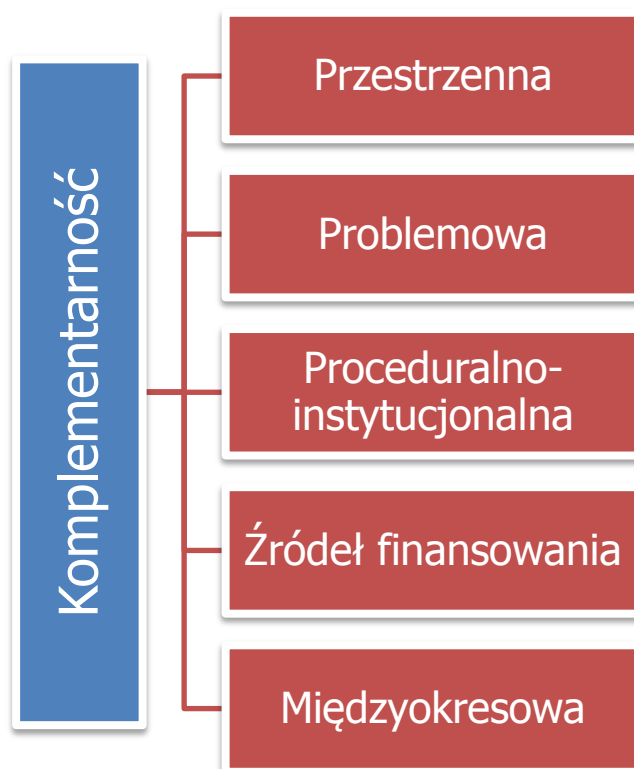
W przyjętej uchwałą Nr XVI/116/08 Rady Miejskiej w Kamieniu Krajeńskim z dnia 30 czerwca 2008 r. Strategii rozwoju Gminy Kamień Krajeński nie wyznaczono terminu (horyzontu) realizacji zapisanych w strategii: wizji, a także poszczególnych celów i kierunków rozwoju, ale wizję rozwoju dostosowano do wtedy obowiązującego w polityce regionalnej okresu programowania - obejmującego lata 2007-2013. Można więc powiedzieć, że Strategia w dużej mierze jest zdezaktualizowana.

Niemniej jednak wyartykułowana w niej wizja rozwoju Gminy Kamień Krajeński, tj. zapewnienie mieszkańcom możliwie wysokich standardów życia – realizujących aspiracje mieszkańców i władz, która według założeń ma się odbywać poprzez np. stwarzanie warunków do rozwoju gospodarczego – mającego na celu tworzenie miejsc pracy na terenie gminy, ograniczanie sfery bezrobocia i ubóstwa społecznego oraz prawidłową realizację zadań własnych samorządu gminnego – zwłaszcza zadań w zakresie dostępu i jakości infrastruktury społecznej i technicznej (np. zadania związane z edukacją) również będzie realizowana poprzez katalog projektów społecznych, gospodarczych i technicznych, a więc PR jest z nią spójny.

X. Mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami/przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym PR

W niniejszym rozdziale przedstawiono mechanizmy integrowania działań rewitalizacyjnych, których celem jest wyjście z sytuacji kryzysowej obszarów zdegradowanych. Wszystkie przedsięwzięcia i wynikające z nich projekty są zgodne z cechami charakteryzującymi właściwie wykonany program rewitalizacji przedstawiony w „Zasadach Programowania...”. W następnych podrozdziałach opisano mechanizmy zapewniania komplementarności Programu.

Zachowanie komplementarności projektów rewitalizacyjnych w różnych wymiarach jest koniecznym wymogiem dla wspierania projektów w ramach RPO WK-P. Poszczególne wymiary zostały przedstawione na **Rycinie 34**.

Ryc. 35. Wymiary komplementarności projektów rewitalizacyjnych

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014 - 2020”

10.1. Komplementarność przestrzenna

Komplementarność przestrzenna PR zostanie zachowana na dwóch płaszczyznach. Pierwszą było określenie obszaru rewitalizacji, który zgodnie z obowiązującymi wymogami nie może obejmować obszaru większego niż 20% powierzchni gminy. Zasada ta została zachowana, ponieważ wyznaczony obszar rewitalizacji zajmuje powierzchnię 469 ha, co stanowi 2,87% powierzchni Gminy.

Drugą płaszczyzną komplementarności przestrzennej PR było skoncentrowanie poszczególnych projektów rewitalizacyjnych na rewitalizowanym obszarze, co pozwoli na dostateczne ich wyjście ze stanu kryzysowego. Dodatkowo, należy nadmienić, że część projektów społecznych realizowana będzie w jednym budynku (np. zrewitalizowany obiekt po byłej szkole podstawowej w Orzełku na potrzeby Diecezjalnego Centrum Integracji Społecznej i Edukacji Ekologicznej).

Wszelkie projekty związane z rozwojem infrastruktury dla celów rozwoju społecznego odbywać się będą w granicach obszaru rewitalizacji i nie przewiduje się działań infrastrukturalnych poza obszarem rewitalizacji.

Należy również nadmienić, iż zaplanowana interwencja nie będzie powodowała negatywnych zmian w pozostałych częściach Gminy, gdyż z usług (np. Dziennego Domu Pobytu) korzystać będą mogły osoby także spoza obszaru rewitalizacji, a więc interwencja jest korzystna dla ogółu mieszkańców Gminy.

10.2. Komplementarność problemowa

Zachowanie komplementarności problemowej niniejszego PR również można rozpatrywać na kilku płaszczyznach.

Po pierwsze skupiono się na realnych problemach na danych podobszarach rewitalizacji, tzn. w oparciu o uproszczoną diagnozę gminy już na wstępnym etapie stwierdzono, iż np. problem starzenia się społeczeństwa nie dotyczy obszaru wiejskiego Gminy, a obszar miejski. Użycie więc wskaźnika „udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze” nie miało większego sensu, ponieważ nie jest to realny problem obszaru wiejskiego Gminy Kamień Krajeński. Odwrotnie zaś na przykład było w przypadku wskaźników samowystarczalności ekonomicznej ludności i gospodarstw domowych. To na obszarze miasta w żadnej jednostce strukturalnej nie stwierdzono występowania negatywnego zjawiska. Problem niskiej samowystarczalności ekonomicznej dotyczył z kolei przeważającej części sołectw (a w zasadzie mieszkańców) na obszarze wiejskim Gminy i jego użycie było zasadne właśnie tam.

Warto w tym miejscu wspomnieć jeszcze o tym, iż zarówno cały obszar miejski jak i cały obszar wiejski zbadano jednakowym zestawem wskaźników, aby wskazać te sołectwa czy jednostki, które charakteryzują się faktyczną i obiektywnie ocenioną koncentracją negatywnych zjawisk.

Komplementarność problemową należy również rozpatrywać w tym, iż zaplanowana interwencja została zaplanowana w oparciu o zdiagnozowane problemy obszaru rewitalizacji, tzn. zakłada wyeliminowanie lub ograniczenie negatywnych zjawisk na rewitalizowanym obszarze i jest odpowiedzią na nie.

Powiązanie problemowe można również zauważyć również w samych projektach rewitalizacyjnych, które są „projektami zintegrowanymi”. Przytoczyć można tu przykład zakładający realizację projektów społeczno-gospodarczych skierowanych dla podobszarów rewitalizacji wyznaczonych dla obszaru wiejskiego Gminy Kamień Krajeński w zrewitalizowanym budynku po byłej szkole podstawowej w Orzełku. Do realizacji projektów jest bowiem niezbędna odpowiednia infrastruktura, a tą zapewni przystosowany do tego budynek. Podobnie jest w przypadku projektu „Aktywny Senior”. Do jego realizacji jest niezbędne przeprowadzenie remontu I piętra budynku Posterunku Policji w celu przystosowania go do Domu Dziennego Pobytu. Zintegrowanie projektów zostało oznaczone w **Tabela 23**.

10.3. Komplementarność proceduralno-instytucjonalna

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna polega na wypracowaniu odpowiedniego systemu zarządzania i oceny PR. W ramach realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Kamień Krajeński utworzono system, który zapewnia aktywny udział wszystkich interesariuszy.

Głównym podmiotem odpowiedzialnym za realizację programu rewitalizacji jest Gmina Kamień Krajeński, która wspólnie z pozostałymi interesariuszami rewitalizacji będzie prowadziła proces rewitalizacji na danym obszarze. System zarządzania został opisany szczegółowo w rozdziale **XIII. System zarządzania realizacją programu rewitalizacji**.

10.4. Komplementarność źródeł finansowania

Komplementarność źródeł finansowania została zachowana we wszystkich przedsięwzięciach, co oznacza, że w kontekście polityki spójności 2014-2020 projekty opierają się na konieczności umiejętnego uzupełniania i łączenia wsparcia ze środków EFRR i EFS z wykluczeniem ryzyka podwójnego dofinansowania.

Projekty zakładają różne źródła finansowania, w tym: środki własne podmiotów realizujących dane zadania. Wszystkie źródła finansowania wzajemnie się uzupełniają celem uzyskania korzystnych efektów rewitalizacji. Projekty rewitalizacyjne mogą zostać dofinansowane z różnych źródeł, także krajowych, które wskazano w projektach.

Dokładne wskazanie źródeł finansowania i szacunkowa wielkość została przedstawiona w rozdziale **XII. Szacunkowe ramy finansowe w odniesieniu do głównych i uzupełniających projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych.**

10.5. Komplementarność międzyokresowa

Zachowanie komplementarności międzyokresowej było możliwe dzięki kontynuacji projektów o charakterze społecznym i infrastrukturalnym zrealizowanych lub będących w trakcie realizacji na obszarze Gminy Kamień Krajeński – w tym na obszarze rewitalizacji. Dane działania są komplementarne z zaplanowanymi projektami i przedsięwzięciami ujętymi w PR, ponieważ zakładały bądź zakładają rozwój społeczny rewitalizowanych obszarów oraz poprawę infrastruktury dla celów rozwoju społecznego.

Tabela 22 przedstawia zrealizowane projekty o charakterze rewitalizacyjnym na terenie Miasta Gminy Kamień Krajeński.

Tabela 22. Wykaz projektów zrealizowanych i w trakcie realizacji

Podmiot realizujący	Nr	Tytuł projektu	Źródło dofinansowania	Lata realizacji
Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Kamieniu Krajeńskim	1	Projekt "Aktywni po zdrowie"	Fundacja Lokalna Grupa Działania –Naszyjnik Północy Debrzno, środki własne	czerwiec – wrzesień 2017
	2	Projekt "Działajmy razem"	Fundacja Lokalna Grupa Działania – Naszyjnik Północy środki własne	lipiec - wrzesień 2016
	3	Projekt pn. „Artystyczne dusze w gminie Kamień Krajeński”	Fundacja Lokalna Grupa Działania – Naszyjnik Północy Debrzno środki własne	czerwiec-październik 2015
	4	Działajmy Lokalnie w Gminie Kamień Krajeński	Dom Kultury +Inicjatywy Lokalne NCK Warszawa - całość	I etap: luty-kwiecień 2018 II etap: lipiec-wrzesień 2018
	5	Z Ekonomią za pan brat	Fundacja Banku Zachodniego WBK SA im. Stefana Bryły Warszawa środki własne	marzec-czerwiec 2018
Gmina Kamień Krajeński	6	Kamieńska Przystań Rekreacyjna - rozbudowa, przebudowa, wyposażenie oraz zagospodarowanie terenu wokół budynku zaplecza obsługi plaży nad jeziorem Mochel w Kamieniu Krajeńskim <i>(amfiteatr – główne miejsce letnich imprez kulturalnych)</i>	PROW 2007-2013	2012-2014

Podmiot realizujący	Nr	Tytuł projektu	Źródło dofinansowania	Lata realizacji
	7	Rewitalizacja miejscowości Kamień Krajeński poprzez remont budynku Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury <i>(w zakresie termomodernizacji i elewacji)</i>	PO RYBY 2007-2013	2012-2013
	8	Budowa placu zabaw z bezpieczną nawierzchnią dla najmłodszych dzieci przy ulicy Sępoleńskiej w Kamieniu Krajeńskim	PROW 2007-2013	2012-2014
Gmina Kamień Krajeński/MGZUO/ Zespół Szkolno-Przedszkolny Szkoły Podstawowej i Przedszkola Samorządowego	9	Dajmy szansę maluchom <i>(145 dzieci z gminy Kamień Krajeński, 2 nowe oddziały przedszkolne Zespołu Szkolno-Przedszkolnego Szkoły Podstawowej i Przedszkola Samorządowego im. I Armii Wojska Polskiego w Kamieniu Krajeńskim w Dąbrówce i w Płociczu)</i>	Europejski Fundusz Społeczny POKL.9.1.1	2013-2015
	10	Kariera poprzez edukację <i>(130 uczniów Publicznego Gimnazjum im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Kamieniu Krajeńskim)</i>	Europejski Fundusz Społeczny POKL.9.1.2	2014-2015
Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Kamieniu Krajeńskim	11	Projekt „Multimedialne Centrum Informacji w Miejsko-Gminnej Bibliotece Publicznej”	Fundacja Lokalna Grupa Działania „Naszyjnik Północy”	2010/2011
	12	Projekt „Dzieło ręcznie wykonane naszym sposobem na kultury poznanie”	Fundacja Lokalna Grupa Działania „Naszyjnik Północy”	sierpień-październik 2012
	13	Projekt „Ręczne robótki sposobem na jesienne smutki”	Fundacja Lokalna Grupa Działania „Naszyjnik Północy”	sierpień – listopad 2015
	14	Projekt „Mali odkrywcy”	Fundacja Lokalna Grupa Działania „Naszyjnik Północy”	czerwiec – wrzesień 2017
	15	Projekt „Rękodzielo-arcydzioło”	Fundacja Lokalna Grupa Działania „Naszyjnik Północy”	lipiec – październik 2018

Podmiot realizujący	Nr	Tytuł projektu	Źródło dofinansowania	Lata realizacji
MGOPS	16	Projekt systemowy „Człowiek w potrzebie nie wymaga współczucia tylko skutecznej pomocy”	EFS	2008-2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Kamieniu Krajeńskim

Gmina Kamień Krajeński realizowała zarówno projekty społeczne jak i infrastrukturalne. Zaplanowane projekty w niniejszym PR są działaniami będącymi w części kontynuacją, a także uzupełnieniem wcześniej zrealizowanych projektów. Szczególnie projekty społeczne są ukierunkowane do grupy osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Diagnoza wykazała potrzebę dalszego przeciwdziałania problemom społecznym w zakresie procesu starzenia się społeczeństwa czy zależności od pomocy społecznej.

XI. Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców oraz innych podmiotów i grup aktywnych na terenie gminy w proces rewitalizacji

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Kamień Krajeński jest dokumentem o charakterze strategicznym dla wyznaczonego obszaru gminy, który znajduje się w stanie kryzysowym. Dlatego zachodzi konieczność zaangażowania różnych grup interesariuszy do prac na etapie przygotowania programu, jak i w proces jego wdrażania, monitorowania i oceny. Interesariusze powinni pochodzić z obszaru rewitalizacji lub powinni być z nim związani.

Warunkiem koniecznym do skutecznego przeprowadzenia procesu rewitalizacji jest aktywny udział interesariuszy. Główne grupy interesariuszy w Gminie Kamień Krajeński to:

- Gmina Kamień Krajeński i jej jednostki organizacyjne
- mieszkańcy Gminy Kamień Krajeński, a w szczególności mieszkańcy obszaru rewitalizacji,
- organizacje pozarządowe działające na terenie gminy Kamień Krajeński,
- pozostali interesariusze zainteresowani realizacją Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Kamień Krajeński.

LPR został opracowany dla wyznaczonego obszaru rewitalizacji obejmującego trzy podobszary rewitalizacji:

1. podobszar rewitalizacji Orzełek,
2. podobszar rewitalizacji Obkas,
3. podobszar rewitalizacji Kamień Krajeński.

Prowadzenie rewitalizacji jest zadaniem własnym gminy, dlatego realizując zadania własne Gmina Kamień Krajeński przystąpiła do opracowania „Diagnozy na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Kamień Krajeński”. Pierwszym krokiem było zbadanie negatywnych zjawisk występujących w mieście i na obszarze wiejskim.

W celu włączenia interesariuszy rewitalizacji przeprowadzono szereg działań zapewniających ich udział na różnych etapach procesu rewitalizacji. Wybrano następujące formy konsultacji społecznych:

- spotkania,
- zbieranie uwag ustnych i pisemnych.

Pierwszym etapem procesu rewitalizacji było przeprowadzenia analiz zmierzających do wyznaczenia obszaru koncentracji negatywnych zjawisk. Po opracowaniu projektu

„Diagnozy...” przeprowadzono konsultacje społeczne dotyczące propozycji wyznaczonego obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Kamień Krajeński.

Konsultacje odbyły się w dniach od 4 do 11 maja 2018 r. Wybrano następujące formy konsultacji społecznych:

- Spotkanie otwartego z interesariuszami rewitalizacji, na którym przedstawiono propozycje wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, a także możliwość wyrażenia uwag, opinii i propozycji oraz składanie ich do protokołu. Spotkanie odbyło się w dniu 11 maja 2017 r. w Urzędzie Miejskim w Kamieniu Krajeńskim
- Zbieranie uwag ustnych – uwagi można było składać w okresie od dnia 4 do 11 maja 2018 r. w Urzędzie Miejskim w Kamieniu Krajeńskim,
- Zbieranie uwag w postaci papierowej lub elektronicznej, w tym za pomocą środków komunikacji elektronicznej, w szczególności poczty elektronicznej lub formularza zamieszczonego na stronie Urzędu Miejskiego w Biuletynie Informacji Publicznej. Uwagi również można było składać w terminie od dnia 4 do 11 maja 2018 r.

The screenshot shows the website of the Municipal Office of Kamień Krajeński. The main content area displays a notice titled "Konsultacje społeczne obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Kamień Krajeński". The notice states that the Gmina Kamień Krajeński is implementing the "Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Kamień Krajeński" and is inviting citizens to participate in public consultations by submitting comments, opinions, and proposals regarding the identification of degraded and revitalization areas. The consultations are scheduled from May 4 to May 11, 2018. Two methods are provided: electronic submission via the website <https://mst-kamien-krajeński.rbip.mojregion.info/> and paper-based submission at the Municipal Office, Plac Odrodzenia 3, 89-430 Kamień Krajeński (5th floor, room 31). The notice also mentions that the organ responsible for the decision is the Mayor of Kamień Krajeński.

Ryc. 36. Zrzut ekranu ze strony BIP UM w Kamieniu Krajeńskim na temat konsultacji społecznych „Diagnozy...”

Źródło: <http://mst-kamien-krajeński.rbip.mojregion.info/konsultacje-spoeczne-obszaru-zdegradowanego-i-obszaru-rewitalizacji-na-terenie-gminy-kamien-krajeński/> (dostęp: 25.05.2018 r.)

W trakcie konsultacji społecznych nie wpłynęły żadne uwagi w formie pisemnej za pomocą formularza konsultacyjnego.

W trakcie spotkania przedstawiono projekt diagnozy obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji w formie prezentacji. Omówiono także następujące zagadnienia: definicja obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, sposób wyznaczenia tych obszarów i wskaźniki które zaproponowano do delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Poruszono także podstawowe zagadnienia związane z rewitalizacją, a także możliwości jakie daje rewitalizacja i realizacja lokalnego programu rewitalizacji co pozwoliło interesariuszom lepiej zrozumieć tematykę rewitalizacji. Uczestnicy spotkania, których było 19, nie wyrazili sprzeciwu co do wyznaczonego obszaru zdegradowanego i rewitalizacji.

Spotkanie to, oprócz dużej roli informacyjnej, miało jednak na celu już na tym etapie prac nad programem wyartykułować wstępny kształt projektów rewitalizacyjnych. Obecny na spotkaniu przedstawiciel Diecezjalnego Centrum Integracji Społecznej i Edukacji Ekologicznej w Orzełku przedstawił możliwości zaangażowania się w proces rewitalizacji Gminy. Podobnie zresztą jak przedstawiciel Stowarzyszenia „Nasza Krajna”. Na spotkaniu aktywni byli również przedstawiciele jednostek organizacyjnych Gminy (MGOPS, MGOK czy MGZUO).

KONSULTACJE SPOŁECZNE !!!

Zapraszamy do udziału w konsultacjach w ramach opracowania "Diagnozy na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Kamień Krajeński"

TERMIN KONSULTACJI
4 - 11 maja 2018 r.

formy uczestnictwa

Uwagi, wnioski, opinie dostarczone w formie pisemnej bezpośrednio lub drogą korespondencyjną do Urzędu Miejskiego w Kamieniu Krajeńskim, Plac Odrodzenia 3, 89-430 Kamień Krajeński albo za pomocą środków komunikacji elektronicznej na adres promocja@um.kamienkr.pl, z dopiskiem "rewitalizacja"

więcej informacji

1. www.kamienkrajenski.pl
2. <http://mst-kamien-krajenski.rbip.mojregion.info>

W ramach konsultacji społecznych odbędzie się spotkanie

11 maja 2018 r. (piątek)

o godz. 13:00 w Urzędzie Miejskim
w Kamieniu Krajeńskim (parter, sala narad)

Urząd Miejski
w Kamieniu Krajeńskim
Plac Odrodzenia 3
89-400 Kamień Krajeński
tel. (52) 389 45 10

Ryc. 37. Plakat informujący o konsultacjach społecznych

Źródło: opracowanie własne

Po zakończonych konsultacjach społecznych przystąpiono do opracowania Programu Rewitalizacji.

(następnie opis ten zostanie poszerzony na etapie PROGRAMU)

XII. Szacunkowe ramy finansowe w odniesieniu do głównych i uzupełniających projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Tabela 23. Główne projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne – harmonogram i szacunkowe ramy finansowe

OBSZAR REWITALI- ZACJI (NR/NAZWA) ⁴⁵	TERMIN REALIZACJI PROJEKTU	PROJEKT (NR/NAZWA)		TYP PROJEKTU	PRZEDSIĘWZIĘCIE (NR/NAZWA)	PODMIOT/Y REALIZUJĄCY/E PROJEKT	SZACOWANA WARTOŚĆ PROJEKTU (ZŁ)	POZIOM DOFINASOWANIA		ŹRÓDŁO FINANSOWANIA				DZIAŁA- NIE SZOOP RPO	POD- DZIAŁA- NIE SZOOP RPO	ZINTE- GRO- WANIE ⁴⁶
								%	ZŁ	ŚRODKI PUBLICZNE			ŚRODKI PRYWA- TNE			
										EFS	EFRR	INNE				
1	2	3a	3b	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
1,2 Podobszar rewitalizacji Orzełek, podobszar rewitalizacji Obkas	2020-2023	1	Klub młodzieżowy w Orzełku	S	1.1. AKTYWIZACJA OSÓB WYKLUCZONYCH SPOŁECZNIE	Diecezjalne Centrum Integracji Społecznej i Edukacji Ekologicznej	50 000,00	85	42 500,00	42 500,00	-	7 500 (Budżet DCISiEE)	-	11.1	-	10
1,2 Podobszar rewitalizacji Orzełek, podobszar rewitalizacji Obkas	2021	2	„Dla babci, dziadka i wnuka gratka”	S	1.1. AKTYWIZACJA OSÓB WYKLUCZONYCH SPOŁECZNIE	Diecezjalne Centrum Integracji Społecznej i Edukacji Ekologicznej	40 000,00					Program ASOS	-	-	-	10
1,2 Podobszar rewitalizacji Orzełek, podobszar rewitalizacji Obkas	2020-2021	3	„Bądź własnym szefem” – zajęcia aktywizacyjne ukierunkowane na podjęcie działalności gospodarczej	G	1.2. ZWIĘKSZENIE POZIOMU PRZEDSIĘBIORCZO ŚCI WŚRÓD MIESZKAŃCÓW	Diecezjalne Centrum Integracji Społecznej i Edukacji Ekologicznej	150 000,00	85	108 375,00	108 375,00	-	41 625,00 (Budżet DCISiEE)	-	11.1	-	10
3 Podobszar rewitalizacji Kamień Krajeński	2019-2023	4	Wspieranie rozwoju przedszkoli w Gminie Kamień Krajeński	S	2.1. ZWIĘKSZANIE LICZBY MIEJSC PRZEDSZKOLNYCH	Gmina Kamień Krajeński	400 000,00	85	340 000,00	340 000,00	-	60 000,00 (Budżet Gminy)	-	10.2	10.2.1	-
1,2 Podobszar rewitalizacji Orzełek, podobszar rewitalizacji Obkas	2020-2023	5	Klub Malucha w Orzełku	S	2.2. WSPIERANIE NOWYCH FORM OPIEKI DZIECI	Diecezjalne Centrum Integracji Społecznej i Edukacji Ekologicznej	50 000,00	85	42 500,00	42 500,00	-	7 500,00 (Budżet DCISiEE)	-	11.1	-	10
3 Podobszar rewitalizacji Kamień Krajeński	do czerwca 2020	6	Projekcja multimedialna filmów	S	3.1. STWORZENIE OFERTY SPOŁECZNEJ DLA SENIORÓW	Gmina Kamień Krajeński	39 394,00	85	33 484,90	33 484,90	-	5 909,10 (Budżet Gminy)	-	11.1	-	13
3 Podobszar rewitalizacji Kamień Krajeński	2020	7	Czytelnia letnia	S	3.1. STWORZENIE OFERTY SPOŁECZNEJ DLA SENIORÓW	Gmina Kamień Krajeński	20 000,00	85	17 000,00	17 000,00	-	3 000 (Budżet Gminy)	-	11.1	-	13
3 Podobszar rewitalizacji	2019-2020	8	Aktywny senior	S	3.1. STWORZENIE OFERTY	Gmina Kamień Krajeński	78 000,00	85	66 300,00	66 300,00	-	11 700,00 (Budżet Gminy)		9.3	9.3.2	11

⁴⁵ 1 – podobszar rewitalizacji Orzełek, 2 – podobszar rewitalizacji Obkas, 3 – podobszar rewitalizacji Kamień Krajeński⁴⁶ nr projektu zgodnie z kolumną 3a

OBSZAR REWITALI- ZACJI (NR/NAZWA) ⁴⁵	TERMIN REALIZACJI PROJEKTU	PROJEKT (NR/NAZWA)		TYP PROJEKTU	PRZEDSIĘWZIĘCIE (NR/NAZWA)	PODMIOT/Y REALIZUJĄCY/E PROJEKT	SZACOWANA WARTOŚĆ PROJEKTU (ZŁ)	POZIOM DOFINASOWANIA		ŹRÓDŁO FINANSOWANIA				DZIAŁA- NIE SZOOP RPO	POD- DZIAŁA- NIE SZOOP RPO	ZINTE- GRO- WANIE ⁴⁶
								%	Zł	ŚRODKI PUBLICZNE			ŚRODKI PRYWA- TNE			
										EFS	EFRR	INNE				
1	2	3a	3b	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Kamień Krajeński					SPOŁECZNEJ DLA SENIORÓW											
3 Podobszar rewitalizacji Kamień Krajeński	???	9	Aktywizacja osób w wieku poprodukcyjnym przy DPS	S	3.1. STWORZENIE OFERTY SPOŁECZNEJ DLA SENIORÓW	Powiat Sępoleński	50 000,00	85	42 500,00	42 500,00	-	7 500 (Budżet Powiatu)	-	6.2		12
1 Podobszar rewitalizacji Orzełek	I 2019-XII 2020	10	Rewitalizacja obiektu po byłej szkole podstawowej w Orzełku na potrzeby 11Diecezjalnego Centrum Integracji Społecznej i Edukacji Ekologicznej	T	4.1. ROZWÓJ INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ	Diecezja Pelplińska	800 000,00	85	680 000,00	-	680 000,00	120 000,00 (Budżet DCISiEE)	-	7.1	-	1,2,3,5
3 Podobszar rewitalizacji Kamień Krajeński	2018-2020	11	Zmiana na lepsze – utworzenie Domu Dziennego Pobytu	T	4.1. ROZWÓJ INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ	Gmina Kamień Krajeński	200 000,00	85	170 000,00	-	170 000,00	30 000,00 (Budżet Gminy)	-	6.2	-	8
3 Podobszar rewitalizacji Kamień Krajeński	???	12	Zagospodarowanie terenu wokół Domu Pomocy Społecznej	T	4.1. ROZWÓJ INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ	Powiat Sępoleński	100 000,00	85	85 000,00	-	85 000,00	15 000,00 (Budżet Powiatu)	-	6.2	-	9
3 Podobszar rewitalizacji Kamień Krajeński	2019-2020	13	Rewitalizacja infrastruktury kultury oraz jej otoczenia w Kamieniu Krajeńskim	T	4.1. ROZWÓJ INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ	Gmina Kamień Krajeński	800 000,00	85	680 000,00	-	680 000,00	120 000,00 (Budżet Gminy)	-	6.2	-	6,7

Źródło: opracowanie własne

Tabela 24. Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne – harmonogram i szacunkowe ramy finansowe

OBSZAR REWITALIZACJI (NR/NAZWA)	LP.	TYP PRZEDSIĘW- ZIĘCIA	UZUPEŁNIAJĄCE PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNE	SZACOWANA WARTOŚĆ PRZEDSIĘWZIĘCIA (ZŁ)	ŹRÓDŁO FINANSOWANIA			
					ŚRODKI PUBLICZNE			ŚRODKI PRYWATNE
					EFS	EFRR	INNE	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1 Podobszar rewitalizacji Orzełek	1	T	Rewitalizacja terenu wokół dawnego budynku dydaktycznego na potrzeby lokalnej społeczności (Orzełek, dz. ew. nr 530/1) - budowa wiaty rekreacyjnej, sceny oraz amfiteatru	100 000,00	-	-	PROW 2014- 2020	-
2 podobszar rewitalizacji Obkas	2	T	Zagospodarowanie terenu przy placu zabaw w sołectwie Obkas (bloki po byłym PGR) dla celów rozwoju społecznego	25 000,00	-	-	PROW 2014- 2020 i/lub środki własne	-
2	3	T	Zagospodarowanie terenu przy placu zabaw w sołectwie Obkas		-	-	PROW 2014-	-

OBSZAR REWITALIZACJI (NR/NAZWA)	LP.	TYP PRZEDSIĘW- ZIECIA	UZUPEŁNIAJĄCE PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNE	SZACOWANA WARTOŚĆ PRZEDSIĘWZIĘCIA (ZŁ)	ŹRÓDŁO FINANSOWANIA			
					ŚRODKI PUBLICZNE			ŚRODKI PRYWATNE
					EFS	EFRR	INNE	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
podobszar rewitalizacji Orzełek			(wieś) dla celów rozwoju społecznego				2020 i/lub środki własne	
3 podobszar rewitalizacji Kamień Krajeński	4	T	Zagospodarowanie terenu przy placu zabaw na ulicy Henryka Sienkiewicza w Kamieniu Krajeńskim dla celów rozwoju społecznego	50 000,00	-	-	Ministerstwo Sportu i Turystyki Środki własne Gminy	-

Źródło: opracowanie własne

XIII. System zarządzania realizacją programu rewitalizacji

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Kamień Krajeński wymaga także odpowiedniego systemu zarządzania, ze względu na swoją złożoność. Konieczne jest odpowiednie przygotowanie informacyjne i aktywna partycypacja wszystkich interesariuszy rewitalizacji. LPR jest narzędziem do rozwoju społeczno-gospodarczego obszaru rewitalizacji. Jednak, żeby jego realizacja przyniosła oczekiwane efekty potrzebne jest sukcesywne wdrażanie wyznaczonych przedsięwzięć i stały monitoring ich realizacji.

Za realizację LPR odpowiedzialny jest Burmistrz Kamienia Krajeńskiego. Organem wspomagającym Burmistrza i odpowiedzialnym za wdrażanie i realizację LPR będzie **Zespół ds. Rewitalizacji Gminy Kamień Krajeński** powołany przez Burmistrza. Zespół będzie funkcjonował w strukturze Urzędu Miejskiego i tam również będzie jego siedziba. W skład Zespołu wejdą przedstawiciele sektorów gospodarczego, społecznego i publicznego – reprezentujący interesariuszy LPR.

Za organizację prac Zespołu odpowiedzialny będzie Burmistrz Kamienia Krajeńskiego. Za obsługę administracyjną prac Zespołu odpowiada Urząd Miejski w Kamieniu Krajeńskim

Zespół będzie aktywnie współpracował ze wszystkimi interesariuszami rewitalizacji i będzie odpowiedzialny za:

- koordynację wdrażania PR,
- aktualizację założeń Programu (zmiany granic obszarów zdegradowanych i rewitalizacji, weryfikacji efektywności prowadzonych działań)⁴⁷,
- aktualizację danych dotyczących sytuacji kryzysowych w mieście,
- organizację systemu monitoringu PR,
- aktywną współpracę z interesariuszami rewitalizacji,
- opracowywanie raportów z realizacji LPR i przedstawienie ich opinii publicznej,
- promocję projektów rewitalizacyjnych (działania marketingowe mające na celu pozyskanie inwestorów, włączenie w proces rewitalizacji społeczności lokalnej).

Proces rewitalizacji zamierza się prowadzić niezwłocznie po tym jak dokument **Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Kamień Krajeński**, czyli narzędzie niezbędne do podjęcia działań rewitalizacyjnych otrzyma pozytywne oceny od podmiotów opiniujących. Od tego czasu, w odstępach kwartalnych prowadzony będzie proces ewaluacji PR.

Zespół realizować będzie zadania związane z wdrażaniem, monitoringiem i oceną Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Kamień Krajeński w ramach swoich dotychczasowych obowiązków służbowych, dlatego nie określa się kosztów zarządzania programem rewitalizacji. Zespół zostanie powołany niezwłocznie po uchwaleniu programu (na podstawie zarządzenia Burmistrza Kamienia Krajeńskiego, gdzie zostanie określony jego skład i regulamin organizacyjny) i będzie funkcjonował do zakończenia jego realizacji.

Zespół będzie również odpowiedzialny za aktywną partycypację społeczną w sprawach dotyczących aktualizacji programu czy promowania poszczególnych projektów. Celem dialogu społecznego jest poznanie aktualnych potrzeb lokalnej społeczności, aby możliwie w najbardziej efektywny sposób realizować PR.

⁴⁷ tylko gdy będzie konieczna

Dlatego Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Kamień Krajeński ma charakter otwarty i w trakcie jego realizacji kluczową rolę będą odgrywali mieszkańcy, lokalni przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe i inni interesariusze zainteresowani aktywnym uczestnictwem we wdrażaniu PR.

Członkowie Zespołu będą zbierać od pozostałych interesariuszy propozycje zmian dotyczących działań możliwych do ujęcia w dokumencie, a także występujących problemów. Uwagi będą mogły być zgłaszane bezpośrednio u członków Zespołu, jak również do:

- pracowników Urzędu Miejskiego bezpośrednio zaangażowanych w proces rewitalizacji,
- pracowników MGOPS – zgłaszanie potrzeb i propozycji, w szczególności przez osoby będące podopiecznymi danej jednostki,
- za pośrednictwem Radnych, którzy są bezpośrednimi przedstawicielami mieszkańców,

W uzasadnionych przypadkach będzie można na tej podstawie aktualizować **Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Kamień Krajeński** np. o nowe projekty rewitalizacyjne.

XIV. System monitoringu i oceny skuteczności działań oraz system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu PR

Jak wspomniano w rozdziale XIII proces ewaluacji PR rozpocznie się wraz z rozpoczęciem realizacji projektów rewitalizacyjnych i trwać będzie do końca 2023 roku. Skuteczna i efektywna realizacja PR jest niezbędna tylko dzięki sprawnemu systemowi stałego monitorowania, kontroli i oceny efektów realizacji jego ustaleń.

Osobą odpowiedzialną za monitoring będzie członek Zespołu ds. Rewitalizacji Gminy Kamień Krajeński – Koordynator.

Monitoring polegać będzie na zbieraniu i analizie informacji od podmiotów realizujących projekty rewitalizacyjne i wykonaniu końcoworocznego sprawozdania z osiągniętych efektów rewitalizacji (począwszy od roku 2018) – zgodnie z

Tabela 19.

Jednostki zaangażowane w wdrażanie PR również zobowiązane będą do rocznych sprawozdań dotyczących stopnia zaawansowania realizacji działań zawartych w PR. Przekazywane one będą do Koordynatora, który na ich podstawie będzie mógł sporządzić końcoworoczne sprawozdanie (przekazane Radzie Miejskiej w Kamieniu Krajeńskim najpóźniej do 30 marca każdego roku). Opracowanie formy raportów i sprawozdań będzie zadaniem Koordynatora.

Spotkania Zespołu odbywać się będą dwa razy w roku, pod koniec II i IV kwartału każdego roku. Zwołanie Zespołu powierza się Burmistrzowi Kamienia Krajeńskiego.

Niezależnie od monitoringu wewnątrzgminnego, mając na uwadze wymogi formalne „Zasad programowania...”, z którymi niniejszy PR jest zgodny, Gmina Kamień Krajeński jako realizująca projekty dofinansowane ze środków RPO WK-P jest zobowiązana do:

1. przekazywania sprawozdań z osiągniętych wskaźników produktu i rezultatu określonych działań i poddziałań RPO WK-P w okresach kwartalnych według zamieszczonego na stronie internetowej www.mojregion.eu wzoru,
2. przekazywania raz na dwa lata sprawozdań zawierających informacje w zakresie wskaźników stanu kryzysowego (wraz z podaniem wartości aktualnej, wartości bazowej oraz wyjaśnieniem w przypadku, gdy analizowane wskaźniki stanu kryzysowego będą wskazywały na niską efektywność prowadzonych działań rewitalizacyjnych).

Po sporządzeniu, zaopiniowaniu i publikacji oceny stopnia realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych, Burmistrz, jako najwyższy rangą urzędnik w Gminie Kamień Krajeński nie podejmuje dalszych działań (w przypadku stwierdzenia aktualności LPR) albo występuje do Rady Miejskiej z wnioskiem o zmianę LPR. Program Rewitalizacji może utracić walor aktualności wówczas gdy nie realizuje założonego celu rewitalizacji i odpowiadających mu kierunków działań, a także gdy realizacja zaplanowanych projektów i przedsięwzięć nie prowadzi do ograniczenia lub eliminacji skali negatywnych zjawisk na obszarze rewitalizacji, co obrazują wskaźniki rozwoju odnoszące się do problemów cechujących obszar rewitalizacji (

Tabela 19).

Postępowanie w przedmiocie zmiany PR może wynikać z oceny (opisanej powyżej), lecz może być również efektem innych działań (np. aktualizacji listy przedsięwzięć).

Zmiana programu rewitalizacji będzie się odbywać w trybie jakim został on uchwalony mając na uwadze możliwość realizacji przedsięwzięć ujętych w programie nie będącym gminnym programem rewitalizacji do 31 grudnia 2023 r., co wynika z art. 52 ust. 1 ustawy o rewitalizacji (Dz. U. 2017 r. poz. 1023, ze zm.).

XV. Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko

Na razie brak oceny

SPIS TABEL

Tabela 1.	<i>Powierzchnia i ludność poszczególnych sołectw w Gminie Kamień Krajeński.....</i>	<i>9</i>
Tabela 2.	<i>Podstawowe dane o wyznaczonych jednostkach strukturalnych w mieście Kamień Krajeński.....</i>	<i>10</i>
Tabela 3.	<i>Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem dla wybranych skal odniesienia.....</i>	<i>13</i>
Tabela 4.	<i>Zagadnienie samowystarczalności ekonomicznej ludności i gospodarstw domowych w Gminie Kamień Krajeński w podziale na obszar wiejski i miejski.....</i>	<i>14</i>
Tabela 5.	<i>Kierunki wykorzystywania powierzchni w Gminie Kamień Krajeński</i>	<i>19</i>
Tabela 6.	<i>Zdiagnozowane na terenie Gminy Kamień Krajeński problemy społeczno-gospodarcze wraz z wstępnym określeniem przyczyn.....</i>	<i>24</i>
Tabela 7.	<i>Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze – wyniki analizy wskaźnikowej.....</i>	<i>27</i>
Tabela 8.	<i>Odsetek dzieci zamieszkujących dany obszar w wieku 3-5 lat, objętych wychowaniem przedszkolnym – wyniki analizy wskaźnikowej</i>	<i>29</i>
Tabela 9.	<i>Wskaźnik liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na danym obszarze – wyniki analizy wskaźnikowej</i>	<i>30</i>
Tabela 10.	<i>Podsumowanie analizy wskaźnikowej obszaru wiejskiego w Gminie Kamień Krajeński.....</i>	<i>32</i>
Tabela 11.	<i>Zmiana liczebności poszczególnych grup ekonomicznych w Kamieniu Krajeńskim na przestrzeni lat 2007-2017</i>	<i>35</i>
Tabela 12.	<i>Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze – wyniki analizy wskaźnikowej</i>	<i>36</i>
Tabela 13.	<i>Odsetek dzieci zamieszkujących dany obszar w wieku 3-5 lat, objętych wychowaniem przedszkolnym – wyniki analizy wskaźnikowej.....</i>	<i>38</i>
Tabela 14.	<i>Stosunek interwencji Policji z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego względem ogółu gospodarstw domowych na danym obszarze – wyniki analizy wskaźnikowej</i>	<i>39</i>
Tabela 15.	<i>Liczba budynków i przestrzeni, których stan konstrukcji lub zagospodarowanie ogranicza lub uniemożliwia ich wykorzystanie dla celów rozwoju społecznego na 100 ha w danej jednostce strukturalnej – wyniki analizy wskaźnikowej.....</i>	<i>42</i>
Tabela 16.	<i>Podsumowanie analizy wskaźnikowej dla miasta Kamień Krajeński.....</i>	<i>44</i>
Tabela 17.	<i>Proces rewitalizacji w obszarze rewitalizacji Gminy Kamień Krajeński.....</i>	<i>62</i>
Tabela 18.	<i>Cel rewitalizacji oraz odpowiadające mu kierunki działań i przedsięwzięcia rewitalizacyjne.....</i>	<i>66</i>
Tabela 19.	<i>Wskaźniki odpowiadające celowi rewitalizacji</i>	<i>67</i>
Tabela 20.	<i>Główne (podstawowe) projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne.....</i>	<i>69</i>
Tabela 21.	<i>Uzupełniające (pozostałe) przedsięwzięcia rewitalizacyjne.....</i>	<i>78</i>
Tabela 22.	<i>Wykaz projektów zrealizowanych i w trakcie realizacji.....</i>	<i>85</i>

Tabela 23. Główne projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne – harmonogram i szacunkowe ramy finansowe	92
Tabela 24. Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne – harmonogram i szacunkowe ramy finansowe.....	93

SPIS RYCIN

Ryc. 1. Podział Gminy Kamień Krajeński na sołectwa będące przedmiotem analizy służących wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.....	8
Ryc. 2. Podział miasta Kamień Krajeński na jednostki strukturalne.....	10
Ryc. 3. Położenie Gminy Kamień Krajeński na tle województwa, powiatu i sąsiednich gmin.....	12
Ryc. 4. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym dla wybranych skal odniesienia.....	13
Ryc. 5. Zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej dla wybranych skal odniesienia	14
Ryc. 6. Dzieci w wieku 3-5 lat przypadające na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego dla wybranych skal odniesienia.....	15
Ryc. 7. Przestępstwa stwierdzone przez Policję przeciwko rodzinie i opiece na 1000 mieszkańców dla wybranych skal odniesienia.....	16
Ryc. 8. Przestępstwa stwierdzone przez Policję o charakterze kryminalnym na 1000 mieszkańców dla wybranych skal odniesienia.....	17
Ryc. 9. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności w roku 2006 i 2016 dla wybranych skal odniesienia.....	18
Ryc. 10. Podmioty na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym w roku 2006 i 2016 dla wybranych skal odniesienia	18
Ryc. 11. Uwarunkowania środowiskowo-kulturowe Gminy Kamień Krajeński.....	20
Ryc. 12. Układ drogowy Gminy Kamień Krajeński.....	21
Ryc. 13. Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze – ujęcie graficzne.....	28
Ryc. 14. Odsetek dzieci zamieszkujących dany obszar w wieku 3-5 lat, objętych wychowaniem przedszkolnym – ujęcie graficzne	29
Ryc. 15. Wskaźnik liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na danym obszarze – ujęcie graficzne	31
Ryc. 16. Podsumowanie analizy wskaźnikowej obszaru wiejskiego w Gminie Kamień Krajeński – ujęcie graficzne.....	33
Ryc. 17. Granice obszaru zdegradowanego obszaru wiejskiego Gminy Kamień Krajeński na tle Gminy	34
Ryc. 18. Liczebność poszczególnych grup ekonomicznych w Kamieniu Krajeńskim na przestrzeni lat 2006-2016.....	35
Ryc. 19. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze – ujęcie graficzne	37
Ryc. 20. Odsetek dzieci zamieszkujących dany obszar w wieku 3-5 lat, objętych wychowaniem przedszkolnym – ujęcie graficzne	38

Ryc. 21. Stosunek interwencji Policji z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego względem ogółu gospodarstw domowych na danym obszarze – ujęcie graficzne	40
Ryc. 22. Lokalizacja ujętych w analizie wewnątrzgminnej budynków i przestrzeni	41
Ryc. 23. Liczba budynków i przestrzeni, których stan konstrukcji lub zagospodarowanie ogranicza lub uniemożliwia ich wykorzystanie dla celów rozwoju społecznego na 100 ha w danej jednostce strukturalnej – ujęcie graficzne	43
Ryc. 24. Granice wyznaczonego obszaru zdegradowanego dla miasta	45
Ryc. 25. Obszar rewitalizacji wyznaczony dla obszaru wiejskiego Gminy Kamień Krajeński	48
Ryc. 26. Obszar rewitalizacji miasta Kamień Krajeński	49
Ryc. 27. Granice obszaru zdegradowanego na tle Gminy Kamień Krajeński	50
Ryc. 28. Granice obszaru rewitalizacji na tle obszary zdegradowanego i obszaru Gminy	51
Ryc. 29. Układ osadniczy PGR Obkas	53
Ryc. 30. Rzut ortofotomapy na działkę ewidencyjną nr 530/1, na której mieści budynek po byłej szkole podstawowej w Orzełku	56
Ryc. 31. Teren parku wokół MGOK	58
Ryc. 32. Budynek DPS i teren wokół	58
Ryc. 33. Budynek Posterunku Policji (widok od strony ulicy Sępoleńskiej)	59
Ryc. 34. Budynek Miejsko-Gminnej Biblioteki Publicznej (1) oraz Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury (2)	59
Ryc. 34. Wymiary komplementarności projektów rewitalizacyjnych	82
Ryc. 35. Zrzut ekranu ze strony BIP UM w Kamieniu Krajeńskim na temat konsultacji społecznych „Diagnozy...”	89
Ryc. 36. Plakat informujący o konsultacjach społecznych	90

WYBRANA LITERATURA

1. Organizacja wychowania przedszkolnego na terenach wiejskich, Wojciech Marchlewski, współpraca Stefan Bobrowski, Uniwersytet Warszawski, Warszawa 2011,
2. Przedsiębiorczość na wsi – współczesne wyzwania i koncepcja rozwoju, Praca zbiorowa zespołu autorów: prof. dr hab. Jerzy Bański, dr inż. Paweł Chmieliński, dr Konrad Czapiewski, mgr Marcin Mazur, mgr inż. Monika Szymańska, prof. dr hab. Jerzy Wilkin, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi (dostęp: Biuletyn Informacji Publicznej z 23.05.2018 r.),
3. Rozwój małych miast – stymulatory i bariery, Małgorzata Kowalczyk, Człowiek i Środowisko 32 (3-4) 2008, s. 73-85,
4. Odnowa miast a starzejące się społeczeństwa europejskie na wybranych przykładach, Agnieszka Labus, publikacja internetowa na stronie <http://cejsh.icm.edu.pl/>